TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE / OPAVA 2026



Arkadiusz Ławrywianiec

Dariusz Zakrzewski

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ
INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Teoretická diplomová práce

Arkadiusz Ławrywianiec

Dariusz Zakrzewski

Studijní obor: **Tvůrčí fotografie**

Vedoucí práce: **MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.**

Oponent práce: **MgA. Roman Vondrouš, Ph.D.**

Opava 2026

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2025/2026

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Student: BcA. Dariusz Zakrzewski

UČO: 53504

Program: Tvůrčí fotografie

Téma práce: Arkadiusz Ławrywianiec

Téma práce anglicky: Arkadiusz Ławrywianiec

Zadání: Cílem diplomové práce je představit celkovou uměleckou tvorbu a společenskou a profesní činnost Arkadiusze Ławrywianiece.

Literatura: MAŁGORZATA NIEZABITOWSKA, TOMASZ TOMASZEWSKI „Ostatni – współcześnie Żydzi polscy", Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa, 1993, ISBN 83-211-0609-2 TADEUSZ ROLKE, SIMON SCHAMA „Tu byliśmy – ostatnie ślady zaginionej kultury", foto – TAPETA, Berlin Warszawa, 2008, ISBN-nr 978-83-61072-03-4 AGNIESZKA TRACZEWSKA „Powroty", Narodowe Centrum Kultury", 2018 ROMAN VISHNIAC „Children of the Vanish World", S.Mark Taper Foundation Imprint in Jewish Foundation, 1999, ISBN 9780520221871 MICHAŁ SZALAST „Chasydzi w Lelowie", 2017, https: //www.youtube.com/watch?v=Q_Bv_tcHSq0 https: // areklawrywianiec.com ARKADIUSZ ŁAWRYWIANIEC „Żydzi śląscy, Śląsk/Zagłębie", Stowarzyszenie Thesarus Silesiae – Skarb Śląski, ISBN 978-83-68208-03-0, ISBN 978-83-8183-210-6 ARKADIUSZ ŁAWRYWIANIEC „Tajemnice pracowni", Wydawnictwo Naukowe Śląsk, 2013, ISBN 978-83-7164-796-3

Vedoucí práce: MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

Datum zadání práce: 28. 5. 2026

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je celá tvorba a profesionální umělecký život Arkadiusze Ławrywianiece.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřil na celé Ławrywianiecovo dílo — jeho portfolio.

V této diplomové práci se chci zaměřit na další oblasti tvorby Arkadiusze Ławrywianiece. Rád bych se také věnoval tématům souvisejícím s jeho tvorbou: jeho práci fotoreportéra, jeho pedagogické kariéře, jeho zapojení do Asociace polských uměleckých fotografů, jeho spolupráci s Katovickém historickým muzeem a jeho studiu na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.

Klíčová slova

Arkadiusz Ławrywianiec, fotografie, umění, umělec, reportážní fotografie, dokumentární fotografie, dlouhodobý projekt, tisk, Židovská obec, portfolio.

ZPAF, Katovice, ITF v Opavě, Dziennik Zachodni, Muzeum historie v Katovicích, školství.

Arkadiusz Ławrywianiec

Abstract

The subject of this master's thesis is the complete body of work and the professional artistic career of Arkadiusz Ławrywianiec.

In this thesis, I have focused on Ławrywianiec's entire body of work — his portfolio.

I also explore other areas of his professional life, expanding upon topics such as his work as a press photojournalist, his teaching activities, his involvement with the Association of Polish Art Photographers, his work with the Museum of the History of Katowice, and his studies at the Institute of Creative Photography in Opava.

Keywords

Arkadiusz Ławrywianiec, photography, art, artist, reportage photography, documentary photography, long-term project, press, Jewish community, portfolio.

ZPAF, Katowice, ITF Opava, Dziennik Zachodni, Museum of the History of Katowice, education.

Arkadiusz Ławrywianiec

Prohlášení

Prohlášením prohlašuji, že jsem tuto diplomová práce
vypracoval samostatně a použil jsem citované zdroje,
které uvádím w bibliografických odkazech.

Souhlas se zveřejněním

Souhlasím, aby tato diplomová práce byla zařazena
do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do Biblioteki Śląskiej
w Katowicach a zveřejněna na internetových stránkách
Institutu tvůrci fotografie FPF SU v Opavě.

Dariusz Zakrzewski

Dariusz Zakrzewski, ITF FPF Slezská univerzita v Opavě, 28. 5. 2026

Poděkování

Tato diplomová práce vznikla s podporou Institutu
tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě.

Rád bych vyjádřil upřímné poděkování svému vedoucímu,
MgA. Arkadiuszovi Golovi, Ph.D., za jeho podporu a pravidelné konzultace.
Konečná podoba a forma této práce jsou výsledkem konzultací —
spolupráce — s mým vedoucím, MgA. Arkadiuszem Golou Ph.D.

Rád bych také poděkoval MgA. Arkadiuszovi Ławrywianiecovi,
který svou prací, uměleckou a pedagogickou činností a svými projekty
prokazuje svou citlivost vůči světu a lidem, inspiruje nás a těší.

Dariusz Zakrzewski



Foto: Wojciech Mszyca, Arkadiusz Ławrywianiec —
Přestavba železniční stanice, Katovice 2010

Obsah

Poděkování /11

ARKADIUSZ ŁAWRYWIANIEC /15
ŽIVOTOPIS /17
Dětství — Rodina **/17**
Setkání s fotografií **/19**
První práce — práce v novinách **/27**

PORTFOLIO — PRÁCE /37
Cesty do nebe **/39**
Kalwaria Zebrzydowska — Velikonoční Triduum **/45**
Svátek Božího těla v Lipinách **/48**
Ortodoxní Židé v Lelówě **/52**
Současní Židé **/65**
Židovský hřbitov v Katovicích **/68**
Židé z Ostravy a Krnova **/71**
Den svaté Barbory **/74**
Uhelná expedice **/78**
KWK Makoszowy — Rozloučení se svátkem svaté Barbory **/80**
Poslední slezský kovář **/83**
Akt **/86**
Pouliční fotografie **/91**
Baletní škola v městě Bytom **/94**
Zrození vitráže **/97**
Tajemství ateliéru **/101**
Vězeňské náboženství **/109**

VZDĚLÁVACÍ ČINNOST /112
ZPAF /116
ITF OPAVA /122
KNIHY, HLAVNÍ NAKLADATELSTVÍ /126
ÚČAST NA VÝSTAVÁCH A SOUTĚŽÍCH, OCENĚNÍ A VYZNAMENÁNÍ /135



„ARKADIUSZ ŁAWRYWIANIEC“

„Fotografovat znamená zadržet dech a aktivovat všechny své schopnosti tváří v tvář prchavé realitě.“ — Henri Cartier-Bresson.

Arkadiusz Ławrywianiec je umělec, jehož dílo a umělecká tvorba jsou primárně spojeny se Slezskem — Horním Slezskem, kde žije, pracuje a tvoří.

V centru jeho zájmu jsou lidé, umělci, obyčejní lidé — zástupci různých profesí, komunit, vězni, dospělí ale také mládež a témata související s vírou a náboženstvím.

Kromě fotografování pro noviny a časopisy se Arkadiusz Ławrywianiec věnoval i vlastním fotografickým zájmům a vlastním námětům.

Dalo by se říci, že středem fotografických zájmů Arkadiusze Ławrywianiece je člověk v kontextu reportáže a dlouhodobého dokumentu. Umělec se zaměřuje na témata, která vyžadují roky pozorování a důkladné přípravy, a mezi jeho hlavní oblasti zájmu patří: židovská komunita a kultura, tradice a náboženské otázky Slezska, svět tance a baletu, lidé (umělci) a jejich vášně.

Arkadiusz Ławrywianiec se neomezoval pouze na fotografii, ale věnoval se i pedagogické činnosti (jako lektor). Je členem slezské pobočky ZPAF a svou kariéru dále rozvíjel studiem na ITF v Opavě (v současné době tam studuje doktorandské studium).

Lze s jistotou říci, že autorův profesní a umělecký život je mimořádně zajímavý a bohatý. Jeho dílo má nepochybně pro Slezsko a jeho kulturní komunitu značný význam.

Foto: *Arkadiusz Ławrywianiec*, fotografie z archivu autora, Świętochłowice, 2014



ŽIVOTOPIS

Dětství — Rodina

Arkadiusz Ławrywianiec se narodil 19. ledna 1967 v polském městě Opole[1]. Rodiče Ławrywianiec jsou Michał a Elżbieta Ławrywianiec. Autor má také sestru Aldonu.

Arkadiusz Ławrywianiec nejprve navštěvoval mateřskou školu v Opolu a poté osm let studoval na Základní škole č. 3 rovněž v Opolu, která se nacházela v sídlišti, kde žil. Ještě během základní školy navštěvoval Hudební centrum při Státní hudební škole v Opolu, kde se naučil hrát na akordeon. Studium na Hudební škole probíhalo dvě odpoledne v týdnu a trvalo šest let. Ławrywianiec navíc rok navštěvoval soukromé lekce hry na akordeon.

Po absolvování základní školy Arkadiusz Ławrywianiec pokračoval rok ve studiu na Základní odborné škole a poté přestoupil na Elektrotechnickou školu Tadeusze Kościuszka ve svém rodném městě. Studoval tam pět let a dokončil střední vzdělání. Po absolvování odborné školy a získání maturity pokračoval Arkadiusz Ławrywianiec ve vzdělávání, obor technická výchova na Pedagogické univerzitě, která se také nacházela v krajském městě Opole. Po pěti letech studia získal magisterský titul v oboru pedagogika, čímž získal vysokoškolské vzdělání.

Foto: *Arkadiusz Ławrywianiec*, fotografie z archivu autora, 1975

1 Opole — město s okresními právy v jihozápadním Polsku, sídlo úřadů Opolského vojvodství a Opolské župy. Historické hlavní město Horního Slezska.

Ve svém rodném městě Opole se Arkadiusz Ławrywianiec seznámil se svou ženou Alicjou a v roce 1993 se rozhodli vzít. Autor má dva syny, Amadeusze a Adriana.

Arkadiusz Ławrywianiec a jeho rodina žili v autorovu rodném městě do roku 1995. Od té doby žije v Katovicích (okres Piotrowice).

Z profesních důvodů se rozhodl přestěhovat do Katovic, kde s manželkou žijí dodnes. Od té doby je autorova profesní tvorba spojena především s tímto městem a tímto regionem.

Kvůli profesním záležitostem se rozhodl přestěhovat do Katovic, kde s manželkou žije dodnes. Od té doby je autorova profesní tvorba spojena především s tímto městem a tímto regionem.

Arkadiusz Ławrywianiec přiznal, že nepochází z rodiny s uměleckými tradicemi ani s jakýmkoli spojením s fotografií. O fotografii se však zajímal již od raného mládí. V rodině byl amatérským fotografem pouze autorův strýc (bratr jeho matky). To ale nemělo na autora žádný významný vliv.

Arkadiusz Ławrywianiec během studia v Opolí neuvažoval o tom, že by se v budoucnu věnoval práci ve svém zvoleném oboru. Autor přiznal, že se o fotografii vážně zajímal. Ještě během studia se chtěl nakonec stát fotografem; chtěl, aby to bylo jeho povolání a aby fotografování bylo jeho zdrojem příjmů.

Autor přiznává, že pochází z rodiny bez uměleckých tradic spojených s fotografií. V rodině byl amatérským fotografem pouze strýc — bratr Arkadiuszovy matky —, ale to mělo malý vliv na autorův pozdější zájem o fotografii.

Jak již bylo zmíněno, Arkadiusz Ławrywianiec absolvoval pedagogická studia na Pedagogické univerzitě v Opolí. Autor přiznává, že se ještě během studia chtěl stát fotografem; mělo to být jeho povolání a v budoucnu by se chtěl fotografováním živit. Po dokončení studia neměl zájem učit ve škole ani v jiné podobné instituci. Nezajímala ho práce související s jeho oborem.

Setkání s fotografií

V rozhovoru[2] s Andrzejem Grudzieńem[3] z „Fotoformy“ z 12. července 2022 vzpomíná Arkadiusz Ławrywianiec, že svůj první fotoaparát nedostal „k prvnímu svatým přijímání“, což bylo v té době v Polsku běžné. První fotoaparát dostal od své matky a babičky ve dvanácti letech, v roce 1979.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, fotografický negativ, 1979

2 https://www.facebook.com/FotoformaPL/videos/733279474666132

3 Andrzej Grudzień — polský umělecký fotograf a fotoreportér. Člen varšavské pobočky Asociace polských uměleckých fotografů. Ředitel fotografického studia ZPAF ve Varšavě.

Fotoaparát byl model Smiena 8M[4], na který si Arkadiusz dodnes dobře vzpomíná. Tak se začalo autorovo dobrodružství s fotografií — tzv. Setkání s fotografií.

Ławrywianiec přiznává, že jako mladý muž netrávil čas s dospělým členem rodiny v domácí temné komoře. Na takové situace z té doby ostatní fotografové často vzpomínali jako na začátky svých fotografických dobrodružství.

Autor přiznává, že si svůj první fotoaparát vzal na skautský setkání poblíž města Strzelce Opolské a, jak říká, „začal fotit s velkým nadšením“.

Jak se později ukázalo, jednalo se o „víceexpoziční“ fotografie, protože zapomněl, že po každém snímku je nutné film ručně přetočit.

Fotoaparát měl dvě páčky — jednu pro uvolnění závěrky a druhou pro přetočení filmu, a právě na tuto druhou páčku autor tehdy zapomněl.

Ławrywianiec přiznává, že film má dodnes ve svém archivu — což může být docela zajímavé a cenné.

Arek přiznává, že v té době to bylo jen obyčejné fotografování, jako pro mnoho lidí, kteří si pořídili svůj první fotoaparát.

awrywianiec také vzpomíná, že v roce 1985 napsala jeho matka dopis uznávanému fotografovi Kazimierzi Sekovi a požádala ho o radu pro svého syna, který s fotografií teprve začínal. Kazimierz Seko Elżbietě Ławrywianiecové odpověděl a nabídl jí několik cenných postřehů.

4 Smena 8M — sovětský 35mm kompaktní fotoaparát, vyráběný v letech 1970 až 1995 společností ŁOMO.

Arkadiusz Ławrywianiec se začal vážněji a vědoměji věnovat fotografování v roce 1986, kdy si začal sám vyvolávat film na zapůjčeném zvětšovacím přístroji a pořídil svůj první snímek. Ławrywianiec považuje tento rok (rok 1986) za velmi důležitý ve svém životě, protože jako fotograf začal dělat všechno sám — celý fotografický proces měl pod kontrolou až do doby, než byl snímek získán. Autor se snažil a chtěl se zároveň rozvíjet a zdokonalovat.

To vedlo k tomu, že v roce 1991 měl autor spolu se svým přítelem ze studií Jackem Baranowským svou první fotografickou výstavu.

Ale před touto první výstavou se se svým přítelem Jackem Baranowským z Opole vydal na fotografickou konzultaci k renomovanému fotografovi Bogusławu Laitelovi do Vojvodského kulturního centra v Opole. Fotograf se sám naučil zacházet s fotoaparátem a veškerým vybavením temné komory a nikdy nechodil do žádných fotografických kroužků, raději pracoval samostatně. S přítelem si našli zkušeného fotografa, od kterého mohli získat zpětnou vazbu — poznámky k již pořízeným fotografiím a k tomu, co je na nich zobrazeno. Chtěli si také zkusit sestavit nějaké sady — série. Chtěl porovnat své dovednosti se zkušenostmi a znalostmi instruktora. Arkadiusz Ławrywaniec hledal někoho, kdo by mu stanovil určitá očekávání, kroky a překážky, které by měl překonat. Tyto zkušenosti z mládí spolu s konzultacemi se zkušeným fotografem Arkadiuszovi zpočátku nastínily cestu.

Od samého začátku se autor zajímal o cestu dokumentárního fotografa, respektive samostatný směr fotoreportéra. Zajímalo ho, co ho obklopovalo ve světě, ale také v každodenním životě.

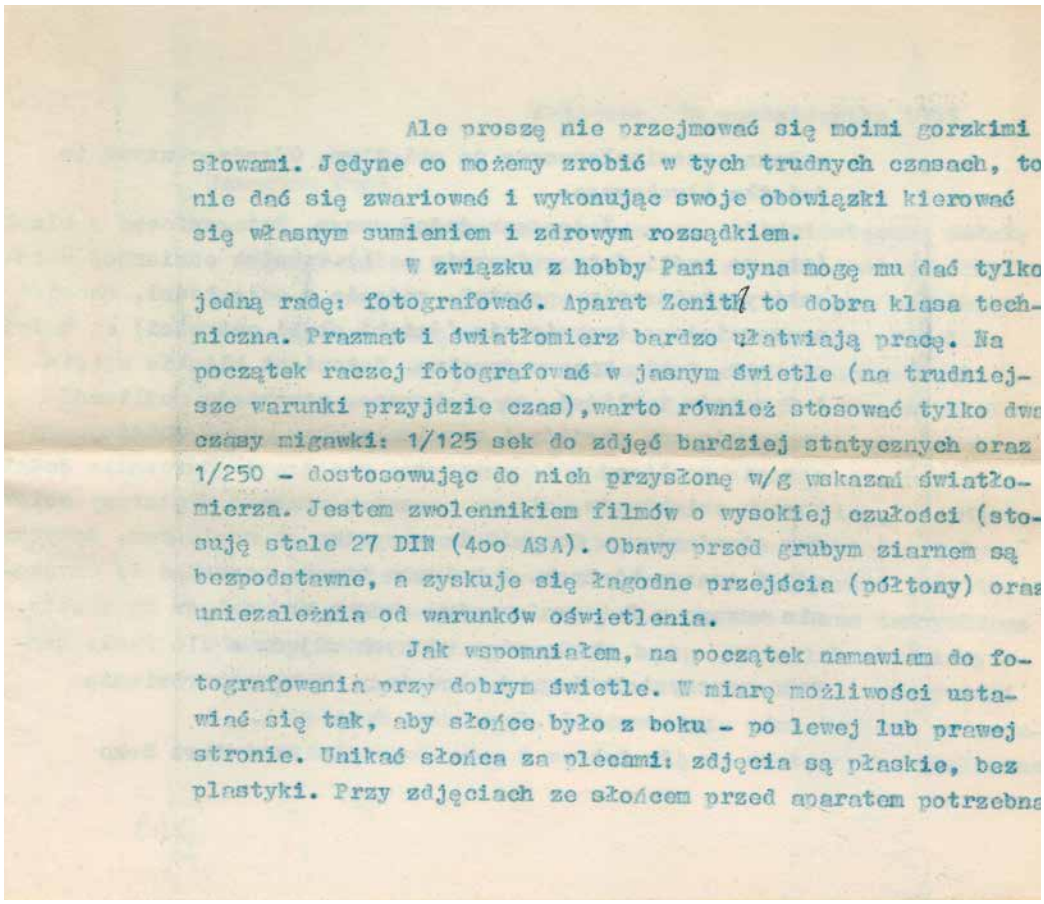

Ale proszę nie przejmować się moimi gorzkimi słowami. Jedyne co możemy zrobić w tych trudnych czasach, to nie dać się zwariować i wykonując swoje obowiązki kierować się własnym sumieniem i zdrowym rozsądkiem.

W związku z hobby Pani syna mogę mu dać tylko jedną radę: fotografować. Aparat Zenit 7 to dobra klasa techniczna. Pryzmat i światłomierz bardzo ułatwiają pracę. Na początek raczej fotografować w jasnym świetle (na trudniejsze warunki przyjdzie czas), warto również stosować tylko dwa czasy migawki: 1/125 sek do zdjęć bardziej statycznych oraz 1/250 - dostosowując do nich przysłonę w/g wskazań światłomierza. Jestem zwolennikiem filmów o wysokiej czułości (stosuję stale 27 DIN (400 ASA). Obawy przed grubym ziarnem są bezpodstawne, a zyskuje się łagodne przejścia (półtony) oraz uniezależnia od warunków oświetlenia.

Jak wspomniałem, na początek namawiam do fotografowania przy dobrym świetle. W miarę możliwości ustawiać się tak, aby słońce było z boku - po lewej lub prawej stronie. Unikać słońca za plecami: zdjęcia są płaskie, bez plastyki. Przy zdjęciach ze słońcem przed aparatem potrzebna

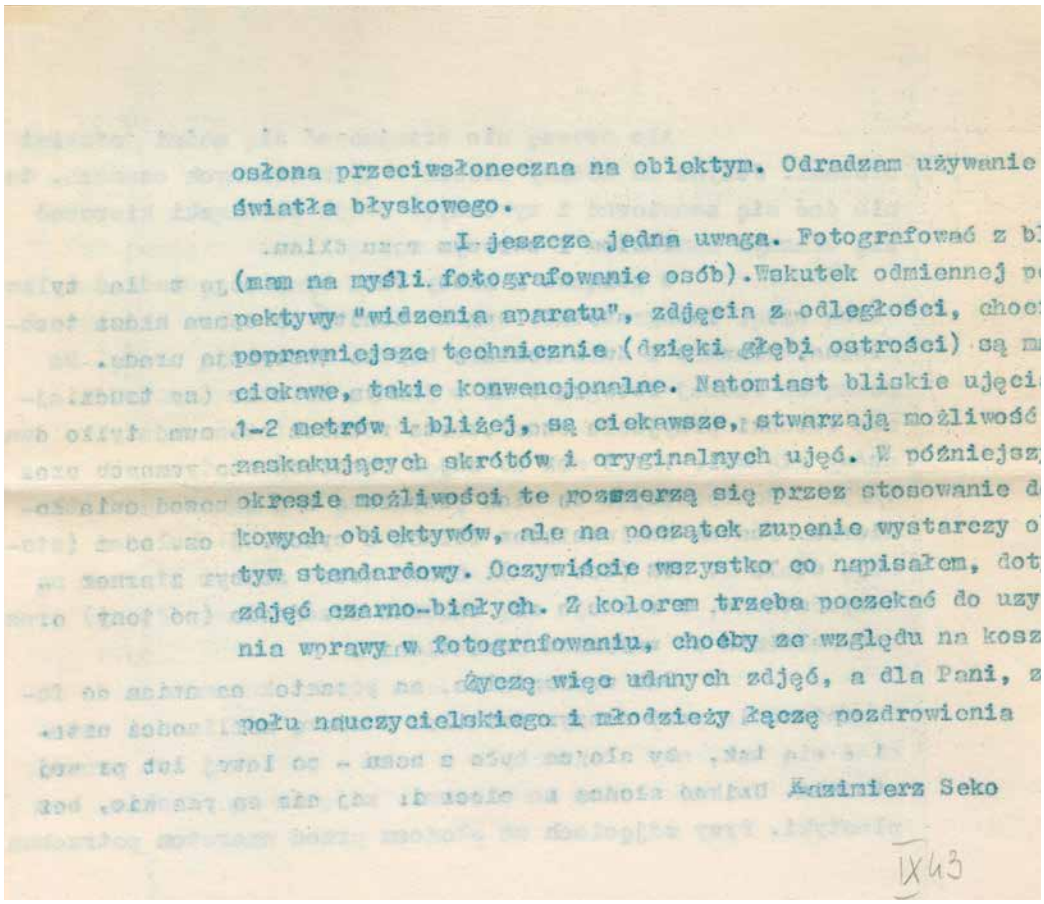

osłona przeciwsłoneczna na obiektym. Odradzam używanie światła błyskowego.

I jeszcze jedna uwaga. Fotografować z bl (mam na myśli fotografowanie osób). Wskutek odmiennej pe pektywy "widzenia aparatu", zdjęcia z odległości, choc poprawniejsze technicznie (dzięki głębi ostrości) są m ciekawe, takie konwencjonalne. Natomiast bliskie ujęci 1-2 metrów i bliżej, są ciekawsze, stwarzają możliwość zaskakujących skrótów i oryginalnych ujęć. W późniejsz okresie możliwości te rozszerzą się przez stosowanie d kowych obiektywów, ale na początek zupełnie wystarczy o tyw standardowy. Oczywiście wszystko co napisałem, dot zdjęć czarno-białych. Z kolorem trzeba poczekać do uzy nia wprawy w fotografowaniu, choćby ze względu na kosz

Życzę więc udanych zdjęć, a dla Pani, z połu nauczycielskiego i młodzieży łączę pozdrowienia

Kazimierz Seko

IX 43

Foto: Korespondence mezi paní Elžbietou Ławrywianiec a panem Kazimierzem Sekem, 1985

Ławrywianiec přiznává, že se také neustále snažil zlepšovat své dovednosti a dosahovat co nejlepších výsledků. Klíčovým okamžikem v Arekově životě nastal, jak jsem již zmínil, rok 1986, kdy si po návratu z dovolené půjčil od kamaráda veškeré vybavení temné komory, protože vlastní neměl. Tehdy začal s prvními pokusy o vlastní tvorbu fotografií. Už nechtěl nechávat vyvolávat filmy ve fotolabech a čekat na výtisky. Když začal pracovat v temné komoře, objevilo se mnoho problémů, které se snažil jeden po druhém řešit. Kupoval si knihy, aby se naučil tajemství fotografické temné komory a dosažení co nejkvalitnějších výtisků. Autor také neustále diskutoval o problémech — mluvil s lidmi, kteří se také zabývali fotografií. Trávil hodiny v temné komoře a hledal pro sebe nejlepší řešení. Tehdy neexistovaly počítače ani internet, na YouTube se dala najít různá videa a návody, které vás instruovaly, jak lépe fotit, jak si zlepšit dovednosti atd. Autor vzpomíná, že v té době to byla neustálá cvičení ve fotografické temné komoře.

Autor vzpomíná, že v té době se jednalo o neustálá cvičení v temné komoře. Jak autor uvedl: „V mládí chodili jeho přátelé do kina a na procházky s dívkami a jeho vášní byla fotografie — temná komora."

Pokud jde o technické vybavení, Arkadiusz Ławrwianiec zpočátku fotografoval analogovými fotoaparáty. To byly také jediné fotoaparáty, které byly v té době k dispozici. Mnoho fotografií a materiálů bylo pořízeno na černobílé negativy s citlivostí 400 ISO[5] nebo dokonce 800 ISO.

Za náročnějších světelných podmínek však byly negativy někdy nastaveny na 1600 ISO. Ławrwianiec přiznává, že nyní přešel téměř výhradně na digitální techniku. Jeho oblíbeným fotoaparátem je Canon Eos 5D a jeho pozdější verze.

Přiznává však, že si s sebou někdy na cesty do Lelówa, kde při fotografování ortodoxních Židů, bral analogový i digitální fotoaparát.

Vysvětluje, že digitální fotoaparát používal k fotografování pro redakci novin a analogový fotoaparát pro svou osobní práci (dlouhodobý projekt).

5 ISO — citlivost filmu/matrice fotoaparátu

Autor uvádí, že k fotografování těchto objektů používal fotoaparáty Canon. To pramenilo mimo jiné z velmi všední záležitosti: v „Dzienniku Zachodni“ (novinách, kde autor pracoval) se oficiální vybavení skládalo z fotoaparátů Canon.

Autor byl v používání fotoaparátů Canon důsledný, protože každý model byl kompatibilní s objektivy, které si zakoupil. Analogový fotoaparát, který autor používal, byl Canon EOS 1n, a digitální fotoaparát tvořila řada modelů Canon 5D. Autor měl také vlastní analogový fotoaparát Canon T90, ale dříve vlastnil i Nikon 801S (s objektivem 35 mm-70 mm). V současné době Ławrywianiec již mnoho let používá k fotografování tři objektivy — dva zoomové objektivy (s ohniskovou vzdáleností 28-70 mm a 70-200 mm) a jeden 14 mm objektiv s pevnou ohniskovou vzdáleností.

Arkadiusz Ławrywianiec přiznává, že v současné době nevlastní bezzrcadlovku. Prozatím fotografuje digitálními zrcadlovkami. Jak autor přiznává, vždy s sebou nosil tři zoom objektivy s ohniskovou vzdáleností: 16-35 mm, 24-70 mm a 70-200 mm.

Obvykle se jednalo o „rychlé“ objektivy s clonou 2,8. Nedávno však opustil objektiv 16-35 mm ve prospěch 14 mm objektivu, rovněž s clonou 2,8. Autor tvrdil, že se s touto sadou objektivů cítí velmi pohodlně. Byl si jistý, že pokryl oblast, kterou chtěl fotografovat. Byl si jistý, že vždy bude schopen fotografovat to, co potřebuje a jak chce (s využitím zvolené ohniskové vzdálenosti objektivu).

Pokud jde o jeho vlastní projekty, Arkadiusz Ławrywianiec přiznává, že ve své fotografii používá barvu jen zřídka. Rozhodně preferuje černobílou fotografii. Barevné fotografie se obvykle objevují pouze v sérii „Tajemství ateliéru“, kde autor fotografuje umělce ze Slezska a Zagłębie, a „Cesty do nebe“, která zobrazuje různé denominace.

Ławrywianiec přiznává, že se ve svém projektu o chasidech (či jiných) záměrně vyhýbal barevné fotografii i z jiných důvodů. Týkalo se to „obtížného“ osvětlení v interiérech — zářivkového osvětlení, které nepřirozeně barví lidskou kůži. Aby tomu zabránil, musel by použít blesk. Mnoho objektů chtěl fotografovat bez blesku (s využitím okolního světla), aby byl pro fotografované subjekty co nejméně invazivní.V současné době, když Ławrywianiec fotografuje digitálním fotoaparátem, fotografuje barevně — což je částečně způsobeno i formátem souborů

RAW fotoaparátu. Teprve později, v postprodukci, převádí barevné soubory — fotografie — v počítači do černobílé podoby. Nejprve připravím úvodní zpracování obrazu v Camera Raw[6] a poté na snímku pracuji ve Photoshopu[7], vysvětluje autor.

Arkadiusz Ławrywianiec přiznává, že si fotografie Elliota Erwita váží již mnoho let. V jistém smyslu byl pro autora vzorem a Erwitovy fotografie ho stále fascinují — jeho smysl pro humor je v jeho díle patrný.

Ławrywianiec dodává, že si velmi váží i práce Ryszarda Horowitze[8] a Chrise Niedenthala[9].

Chris Niedenthal je jedním z nejvýznamnějších evropských fotoreportérů, známý především dokumentací života v Polské lidové republice a zemích východního bloku.

Ryszard Horowitz je světově uznávaný polský fotograf a grafický designér, považovaný za průkopníka počítačového zpracování obrazu a tvůrce konceptu fotokompozice. Od 60. let 20. století žije a pracuje v New Yorku.

Dalo by se říci, že Horowitz a Niedenthal jsou fotografové z různých pólů. Zde se zabýváme tvorbou a dokumentem. Tato rozmanitost však vypovídá o širokých zájmech Ławrywianiece.

6 Camera Raw — počítačový program, který umožňuje importovat a vylepšovat fotografie ve formátu RAW.

7 Photoshop — grafický program určený pro vytváření a úpravu rastrové grafiky.

8 Ryszard Horowitz (narozen 5. května 1939 v Krakově[1]) — polský fotograf působící ve Spojených státech, průkopník počítačem podporované fotografie a spoluzakladatel Americké asociace reklamních fotografů (APA).

9 Chris Niedenthal, narozený jako Christopher Jan Niedenthal (narozen 21. října 1950 v Londýně)[1] — britsko-polský fotograf, jeden z nejuznávanějších evropských fotožurnalistů. Řádný člen Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF). Vítěz ceny World Press Photo Award v roce 1986. Autor řady výstav.

Foto: Prvni strana „Dziennik Zachodni“ z roku 2010, ze sbirky autora

Naszą gazetę przygotowujemy we współpracy z THE TIMES

POLSKA DZIENNIK ZACHODNI

Nr 119 (19 717)
poniedziałek 24.05.2010
1,80 zł

Za chlebem na kraniec świata – dziś w dodatku

pracagratka.pl

Praca plus przygoda w egzotycznym kraju



Złóż życzenia na Dzień Matki
szczegóły s. 18

www.dziennikzachodni.pl

DZIŚ DODATEK SPORT 12 stron



● BKS najlepszy! Bielskie siatkarki wywalczyły złotą koronę. Str.12

● Triumf Interu Włoski klub wygrał z Bayernem finał Ligi Mistrzów. Str. 2

● Pudzian na deskach Najsilniejszy człowiek świata przegrał walkę w klatce w USA. Str. 12

Ziemia spycha domy do jeziora

▶ Geolodzy mówią, że to teren od półwiecza zagrożony osunięciem

Jacek Drost, Łukasz Gardas

Mamy wyrwane serce! Ci, którzy byli na górze i widzieli ogrom zniszczeń, opowiadają, że wygląda to dramatycznie. Apokalipsa! – rzuca zdenerwowany Jerzy Pala z Bielska-Białej. Wczoraj rano przyjechał do Międzybrodzia Bialskiego zobaczyć, jakie zniszczenia na jego posesji poczyniło osuwisko.

Prawie 140 budynkom na zboczu góry Żar grozi zawalenie. Ziemia z osuwiska w każdej chwili może runąć do jeziora Międzybrodzkiego, niszcząc doszczętnie wszystko, co napotka, m.in. domy, które po piątkowej ewakuacji są już wyludnione.

– Ziemia osuwa się około 25 centymetrów na dobę. Trudno przewidzieć, co się jeszcze stanie, ale sytuacja jest poważna – stwierdził wczoraj Adam Kos, wójt Czernichowa.

W sobotę na miejsce przyleciał śmigłowcem wojewoda śląski Zygmunt Łukaszczyk. – Nie spodziewałem się aż takiego rozmiaru tragedii – przyznał.

Domy na zboczu góry to w większości letniskowe daczе mieszkańców Śląska, Zagłębia i Małopolski. Niektóre są jednak zamieszkiwane na stałe.

– Około 60 procent tych nieruchomości uległo zniszczeniu w różnym stopniu – mówi Marek Tetlak z żywieckiej Państwowej Straży Pożarnej. Na niektóre budynki pospadały łamiące się drzewa i uszkodziły dachy, w innych popękały ściany. Nie brakuje domów, które z powodu osunięcia ziemi częściowo się zapadły. Przerwane są również drogi dojazdowe.

1 milion
metrów sześciennych ziemi może się osunąć w Międzybrodziu

Policja obstawiła zagrożony teren i nie dopuszcza w pobliże osuwiska osób postronnych. Wczoraj samochody straży granicznej dowoziły właścicieli do ich posesji. Mieli 15 minut na zabranie najcenniejszych rzeczy. Wcześniej musieli podpisywać oświadczenia, że są świadomi ryzyka i jadą na własną odpowiedzialność. Przy dociążeniu osuwisko może się zsunąć w kilka sekund.

– Ludzi dowożą tylko dwa samochody, więcej nie można wpuścić na zagrożony teren – stwierdził podinspektor Dariusz Lach, komendant Komisariatu Policji w Gilowicach, który koordynował akcję dowozu ludzi.

Po okolicy poruszać mogą się jedynie służby ratunkowe i specjaliści dokonujący pomiarów. Są to m.in. geolodzy, hydrolodzy, geodeci i inspektorzy nadzoru budowlanego. Dokonywana jest inwentaryzacja osuwiska. Według geologów, na skarpie jest ok. miliona metrów sześciennych ziemi. Gdyby wpadła do akwenu, poziom wody mógłby wzrosnąć nawet o pół metra.

Więcej czytaj na str. 4

Walka z żywiołem W regionie woda opada – fala ruszyła na północ

- Jak i gdzie można pomóc powodzianom? – strona 2
- Bieruń liczy odzyskane z wody centymetry budynków – strona 3
- Dlaczego budujemy domy na terenach zalewowych? – strona 5
- Na Lubelszczyźnie, w Warszawie i we Wrocławiu walczą z falą – strona 6
- Popowodziowy strach przed epidemią – strona 15
- Jak mądrze osuszyć zalany dom? – strona 15
- Fundusz ochrony środowiska pomaga powodzianom – strona 16
- Odczujemy skutki powodzi w portfelach – strona 17



Katarzyna Kocwin w swojej wyremotowanej przed powodzią kuchni w domu przy ulicy Hodowlanej w Bieruniu

Rozerwało pół domu
Część siemianowickiej kamienicy wyleciała w powietrze. Prawdopodobnie wybuchł gaz. Str. 7



Swojskie rytmy
Regionalne szlagiery na Śląskiej Gali Biesiadnej w Spodku śpiewało kilka tysięcy osób. Str. 8

Dyktando ku czci
Uczestnicy V Jastrzębskiego Dyktanda wspominali zmarłą tragicznie w katastrofie samolotu pod Smoleńskiem senator Krystynę Bochenek. Str. 9

Brakuje rodziców
W Sosnowcu są rządowe pieniądze dla rodzin zastępczych, ale chętnych do wychowywania cudzych dzieci nie ma. Str. 10

Bunt na scenie
Teatr Muzyczny w Gliwicach wystawił „Hair” – musicalowy hit sprzed czterech dekad, z czasów hippisowskich. Str. 18

Nr ISSN 1898-312X

První práce — práce v novinách

Arkadiusz Ławrywianiec chtěl, aby jeho profesní život byl spojen s fotografií.

Přiznává, že se viděl jako samostatný fotoreportér, naopak ho nezajímala práce ve fotografickém studiu, jeho provozování ani svatební fotograf.

Zpočátku vyzkoušel mnoho oborů fotografie, včetně krajinářské, portrétní a pouliční fotografie. Od začátku ho však bavilo chodit s fotoaparátem, prozkoumávat město, cestovat na různá místa, pozorovat život — různé prostory.

Než nastoupil do novin, krátce pracoval jako fotograf na matričním úřadě v Opolu. Než nastoupil do redakce novin, pracoval 4 měsíce jako úředník na matričním úřadě v Opolu.



Foto: Redakce Dziennik Zachodni – oddělení fotografie; autor je uprostřed, Katovice, 2009

Mezitím se Arkadiusz Ławrywianiec jednou dozvěděl od své matky, že opolská pobočka „Gazeta Wyborcza“[10] pořádá fotografickou soutěž a že existuje možnost pracovat (nebo spolupracovat) s redakcí jako fotoreportér. Autor se vydal do pobočky Gazeta Wyborcza a ukázal své fotografie. Ławrywianiec s touto informací během dne také zavolal příteli a později odpoledne, po skončení úřední směny, se vydal do redakce Gazeta Wyborcza. Během rozhovoru v redakci se ukázalo, že fotograf již byl vybrán. Ukázalo se, že to byl Ławrywianiecův přítel, který do redakce dorazil o něco dříve. Autorovi byla nabídnuta možnost spolupráce, ale tato dohoda ho neuspokojila; neviděl v ní smysl. Proto odmítl příležitost s novinami za takových podmínek spolupracovat.

Arkadiusz Ławrywianiec však nikdy nepřestal přemýšlet o práci — o práci v redakci novin v Opolu. Významným momentem v jeho profesním životě proto bylo získání práce v redakci novin.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec jako fotoreportér; foto z archivu autora, Katovice, 2011

10 „Gazeta Wyborcza“ — celostátní společensko-politický deník, vydávaný od roku 1989 ve Varšavě společností Agora.

Po neúspěšném pokusu o získání práce v Gazetě Wyborcze se rozhodl samostatně přejít do jiné redakce ve městě. V té době mělo město Opole stále pobočky takových významných novin, jako byly „Trybuna Śląska“, „Trybuna Opolska“ a „Dziennik Zachodni“.

Při hledání práce fotografa mezi novinami v Opolí narazil autor mimo jiné na „Gazeta Opolska“. Tyto noviny byly pobočkou „Trybuny Śląsky“ pro opolský region. Samotné noviny „Trybuna Śląska“ měly sídlo v Katovicích a byly významnými novinami vydávanými v Horním Slezsku a na Zagłębie (slezské metropolitní oblasti). Dříve se tyto noviny jmenovaly „Trybuna Robotnicza“.

Autor vzpomíná, že Maciej Siembieda byl šéfredaktorem novin s názvem „Gazeta Opolska“. Šéfredaktor se rozhodl, že noviny potřebují mladého, nového fotografa, přestože redakční tým již měl zkušeného fotoreportéra. Byla však potřeba podpora a autor byl s nadšením přijat. Samozřejmě se hned nejednalo o pozici na plný úvazek.

Zpočátku Ławrywianiec dostával jednotlivé úkoly na konkrétní články pro noviny, které se týkaly jednoduchých témat. Autor přiznává, že se do práce rychle zabydlel a díky své fotografii si rychle získal respekt svých nadřízených. Tehdy začala jeho intenzivní spolupráce s novinami.

Arkadiusz Ławrywianiec věří, že to byla skvělá zkušenost. Pozoroval, jak noviny fungují a jak pracují redaktoři. Snažil se doplňovat články a texty psané novináři vlastními fotografiemi. Často se účastnil rozhovorů a rozhovorů, které tito novináři vedli. Autor přemýšlel a analyzoval, co by měl jako fotograf přidat ke svému vlastnímu psanému materiálu, jak ilustrovat konkrétní dílo — článek s tolika slovy a rozmanitými vlákny. Přemýšlel, jak zachytit na jediné fotografii člověka, který mluví o svých vášních, o konkrétní události ve svém životě. Autor si byl vědom toho, že se například nemůže vrátit do doby, o které s respondentem hovořili, ale musí ho v danou chvíli vyfotografovat co nejpoutavějším způsobem.

Ławrywianiec se také snažil hovořit s novináři píšícími pro noviny, včetně svého staršího a zkušenějšího kolegy, fotoreportéra z novin. Snažil se také hovořit s dalšími fotoreportéry z jiných novin. To Arekovi umožnilo rozvíjet jeho dovednosti a citlivost a byla to skvělá zkušenost. Dá se s jistotou říci, že se nesnažil usnout na vavřínech.

Autor vzpomíná, že jednoho dne přišla do redakce „Gazeta Opolska“ Beata Sypuła, tehdejší vedoucí opolské pobočky „Dziennik Zachodni“[11]. Poté uvedla, že naléhavě hledá někoho, kdo by fotil, protože se ve stejné redakci uvolnilo místo fotoreportéra. Šéfredaktor „Gazeta Opolska“ si všiml, že Arkadiusz Ławrywianiec nemá ve svých novinách práci na plný úvazek (ačkoli s redakcí již úzce spolupracoval), a souhlasil s tím, že by mohl spolupracovat i s opolskou pobočkou „Dziennik Zachodni“.

V určitém okamžiku začal autor spolupracovat s „Gazeta Opolska“ i „Dziennik Zachodni“ v Opolu. Po nějaké době pořídil takový počet fotografií — materiál pro „Dziennik Zachodni“ — že ústředí novin v Katovicích jeho spolupráci s „Gazeta Opolska“ již neschvalovalo.

Autor musel prohlásit, se kterými novinami chce spolupracovat — to byl požadavek nových novin. Arkadiusz Ławrywianiec se rozhodl zůstat přispěvatelem do „Dzienniku Zachodni“ — byly to pro něj nejdůležitější noviny, nejvýznamnější v regionu. Od té chvíle zahájil s „Dziennikem Zachodni“ intenzivní spolupráci.

Asi po šesti měsících, tedy roce, si Ławrywianiec zavolal do redakce novin v Katovicích zástupce šéfredaktora Marek Baster. V katovické redakci byl autor požádán, aby se přestěhoval z Opole do Katovic. Autorovi bylo nabídnuto místo v „centrále“, tedy v hlavní redakci „Dziennik Zachodni“ v Katovicích. Ławrywianiec uvedl, že na zvážení záležitosti potřebuje asi dva týdny, protože každodenní dojíždění z Opole do Katovic by bylo obtížné. Autor se však rozhodl, že taková příležitost se už nikdy nemusí naskytnout. Téhož dne zavolal do hlavní redakce v Katovicích a oznámil jim, že souhlasí s přijetím místa fotoreportéra přímo v Katovicích. Toto rozhodnutí také znamenalo, že se Ławrywianiec a jeho manželka budou muset přestěhovat z Opole do Katovic (nebo jiného sousedního města), aby byli k dispozici. O dva týdny později dorazil do Katovic a začal tam pracovat na Den dětí, 1. června 1995. „Dziennik Zachodni“ jsou regionální deníky vydávané ve Slezském a Opolském vojvodství. Začaly vycházet v roce 1945, jeho prvním šéfredaktorem byl Stanisław Ziemba. V současné

11 „Dziennik Zachodni“ jsou regionální noviny vydávané ve Slezském a Opolském vojvodství. Jejich sídlo je v Sosnowci, dříve sídlily v Tiskovém domě v Katovicích. Vydává je slezská pobočka Polska Press.

době sídlí v Sosnowci na ulici Baczyńskiego 25A, dříve sídlily v Tiskovém domě v Katovicích-Śródmieście. V současné době je vydává slezská pobočka Polska Press.

Přestěhování z Opole do Katovic, největšího města Horního Slezska a Zagłębie, a nástup do „Dzienniku Zachodni" je dalším klíčovým okamžikem v životě Arkadiusze Ławrywianiece.

Jak uvedl Ławrywianiec, „nástup do práce fotoreportéra v ústředí, tj. v redakci „Dzienniku Zachodni" v Katovicích, byl pro něj jako mladého reportéra největší zkušeností s učením." „Dziennik Zachodni" byly nezávislé noviny s velmi vysokými ambicemi, významné nakladatelství ve slezské metropolitní oblasti. V té době byly v tomto regionu kromě „Dzienniku Zachodni" dalšími důležitými novinami „Trybuna Robotnicza", které později změnily svůj název na „Trybuna Śląska[12]".

V té době pracoval v oddělení fotožurnalistiky s Jackem Tomeckem a Józefem Makalem (kteří již odešli do důchodu) a dočasně s Markem Piekarou. V těchto novinách neplatilo, že by každý fotograf směl fotografovat jen to, co se mu nejvíc líbí. Jen proto, že někdo rád fotografoval sport, neznamenalo to, že bude zadáván pouze pro sportovní události. Každý fotograf mohl být zadáván na úplně jiné téma.

Někdy se však podařilo dohodnout se s jiným fotografem v redakci a vyměnit si témata, která autora více zajímala. Na druhou stranu Ławrywianiec přiznává, že na začátku své kariéry v „Dzienniku Zachodni" ho zajímal prakticky jakýkoli příběh dostupný pro redakci. Snažil se zvládnout schopnost přizpůsobit se jakékoli situaci (například fotografování sportu, kostela, filharmonie, rodinného festivalu, pouliční demonstrace atd.). Možnost být fotožurnalistou — fotografovat na různých místech — autorovi také poskytovala dostatek příležitostí k navazování kontaktů a setkávání se se zajímavými lidmi. Různé redakční úkoly pro autora ho na základě přímé zkušenosti naučily, jak fungovat — jak pracovat s fotoaparátem v ruce, jak se chovat v různých situacích, za různých okolností, na různých místech s různými lidmi. To se týkalo politiky, sportu,

12 „Trybuna Śląska" („Dělnický tribunál") — deník, jeden z největších regionálních novin v Polsku, vydávaný v letech 1945–2004 ve Slezském vojvodství, Opolském vojvodství

každodenního života a všech ostatních oblastí. To například vyžadovalo, aby se Ławrywianiec seznámil se sporty, které dříve neznal a o které se moc nezajímal.

Autor přiznává, že se i nadále snažil pozorovat, jak pracují jiní reportéři, a fotografie pořízené kolegy zkušenějšími než on sám. Čerpal z pozorování jiných fotoreportérů, ale také se snažil, aby na fotografiích, které pořizoval, byla viditelná jeho vlastní stopa. Snažil se rozvíjet svůj vlastní styl.

V té době byl mentorem Arkadiusze Ławrywianiece zástupce šéfredaktora Marek Baster. Podle Ławrywianiece měl metodu, kterou novináři a fotoreportéři zrovna neměli v oblibě. Když jste ráno přišli do redakce, čekala na vás kopie fotografie z jiných novin (např. Gazeta Wyborcza nebo Ekspres Wieczorny) s dotazem, zda byste mohli pořídit stejně dobrou fotografii. To mělo motivovat fotoreportéry Dzienniku Zachodni k neustálému zlepšování, motivovat fotografa k pořizování ještě lepších a zajímavějších fotografií, aby byli spokojeni jeho nadřízení v novinách, a ještě spokojenější byl i samotný fotograf. Proto se stávalo, že ráno na fotografa v redakci čekala pohlednice od jeho nadřízeného, na které stálo, že fotografie reportérů Dzienniku Zachodni je lepší než fotografie z jiných konkurenčních novin. Arkadiusz Ławrywianiec pracoval v letech 1995 až 2015 pro „Dziennik Zachodni“ v Katovicích jako fotoreportér. Jako fotoreportér na plný úvazek v „Dzienniku Zachodni“ měl zakázáno fotografovat pro jiné noviny v Polsku i v zahraničí. Noviny takové aktivity zakazovaly, stejně jako možnost publikovat fotografie v jiných publikacích. Fotografové zaměstnaní novinami museli podepsat smlouvy, které je zavazovaly dodržovat určitá pravidla.

Autor se však nechtěl omezit pouze na tvorbu materiálů souvisejících s aktuálními redakčními potřebami novin. Práce v redakci byla pro Ławrywianiece velkou zkušeností, která mu po několik let přinášela neuvěřitelnou radost — vlastně vždycky ano, a vždycky v tom, co dělal, nacházel něco nového. Později se noviny začaly potýkat s finančními potížemi. Mimo jiné nebyly ochotny platit fotografům za delší služební cesty (několik dní). Ławrywianiec uvedl, že po deseti a více letech práce v novinách si fotografové začali vybírat o něco více materiálu, který jim lépe vyhovoval. Ve fotožurnalistickém oddělení autor spolupracoval s takovými renomovanými fotožurnalisty, jako byli Jacek Tomeczek, Bogdan Kułakowski, Tomasz Jodłowski, Arkadiusz Gola, Andrzej Grygiel a Karina Trojok (která se o něco později připojila k „Dzienniku Zachodni“).

Autor uvádí, že na začátku jeho působení v „Dzienniku Zachodni“ neexistoval vedoucí fotografického oddělení. Neoficiálním vedoucím oddělení byl v té době Jacek Tomeczek, informuje Ławrywianiec. O něco později se vedoucím fotografického oddělení stal Andrzej Grygiel, po něm Bogdan Kułakowski a poté Karina Trojok.

Arek přemýšlel, zda se má držet své typické práce fotoreportéra pro regionální noviny, nebo si najít vlastní témata, která by nezasahovala do jeho redakční práce a umožnila by mu růst.

Ławrywianiec nakonec začal pro své vlastní potřeby přijímat kratší i delší projekty, vycházející z jeho uměleckých zájmů, touhy po uměleckém rozvoji a jeho vlastních vášní. Tyto série sloužily také jako forma uvolnění. Částečně to bylo způsobeno určitou únavou z triviálních témat, která se opakovala například každý rok, s opakováním určitých vzorců.



Foto: V redakci deníku Dziennik Zachodni — autor s modelkami, Katovice, 2004 (foto z autorova archivu)

Ławrywianiec se domnívá, že právě tyto osobní série, tyto dlouhodobé projekty, mu umožnily rozvíjet se jako fotografovi. Pro něj to představovalo jinou dynamiku než pro redakčního fotoreportéra; znamenalo to zpomalení tempa práce — způsobu, jakým fotografoval. Objevily se pak zcela nové aspekty práce, protože člověk začal hledat to, co autorovi v práci novinového fotoreportéra chybělo. Ukázalo se, že když se ke stejnému materiálu přiblížil podruhé nebo následně, cíl se začal posouvat a narativní osa se začala posouvat jiným směrem.

Takové myšlenky a postřehy se honily v hlavě Ławrywianiece. Chtěl sérii rozšířit a rozvíjet, zaměřil se na detaily. Vycházel ze zkušeností získaných z předchozích cest.

V roce 2015 Arkadiusz Ławrywianiec opustil práci fotoreportéra v „Dzienniku Zachodni“. Stalo se tak kvůli obecnému trendu na trhu s tiskem a následně i snižování počtu pracovních míst v novinách. Tato situace ovlivnila i autora.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec a vlak Pendolino, 2014 (foto z autorova archivu)

V roce 2016 začal spolupracovat s polskou fotografickou agenturou „Forum“[13] ve Varšavě. Agentura oslovila Ławrywianiece s návrhem na spolupráci, protože hledala fotoreportéra, který by fotografoval ve Slezsku a byl by obeznámen s regionem. Tato spolupráce pokračuje dodnes. Agentura „Forum“ zveřejňuje fotografie na svých webových stránkách a také prodává fotografie fotografů zainteresovaným novinám a redakcím. Ławrywianiec posílá pořízené fotografie agentuře a zbytek, včetně publikování fotografií v různých médiích, zajišťuje samotná agentura „Forum“.

Poté, co Arkadiusz Ławrywianiec opustil práci v „Dzienniku Zachodni“, se rozhodl přijmout práci v Kulturní instituci Krystyny Bochenek „Město zahrad“. Ławrywianiec s touto institucí spolupracoval také jako fotograf a poskytoval fotografickou dokumentaci různých akcí (např. koncertů, výstav a vernisáží). Autor přiznává, že tam pracuje dodnes. Od července 2026 se stane kurátorem Galerie „Pusta“[14], která se nachází v budově Kulturní instituce „Město zahrad“. Galerii založil fotograf Jakub Byrczek. Poté začal pracovat v katovickém historickém muzeu v Katovicích.

Arkadiusz Ławrywianiec profesionálně spolupracuje s Katovickým historickým muzeem (MHK)[15] nejméně od roku 2019. Jeho spolupráce s touto institucí zahrnuje širokou škálu aktivit. Pravidelně fotografuje výstavy, akce a muzejní zařízení (např. fotografie hlavní budovy muzea a výstavy v oddělení městské etnologie v Nikiszowci).

Práce Arkadiusze Ławrywianiece v Katovickém historickém muzeu kombinuje roli fotografa, dokumentaristy a kurátora výstav. Jako hlavní fotograf je Ławrywianiec zodpovědný za profesionální zachycení všech muzejních akcí — od vernisáží

13 Fórum polských fotografických agentur — polská fotografická agentura založená ve Varšavě v roce 1994. Poskytuje polskému i mezinárodnímu tisku aktuální i archivní fotografie týkající se politického, ekonomického, sociálního a kulturního života.

14 Galeria Pusta — galerie založená v roce 1993 a provozovaná do roku 2010 Jakubem Byrczkem (výzkumníkem na Fakultě rozhlasu a televize Slezské univerzity a prezidentem Asociace polských uměleckých fotografů v Katovicích). V současné době působí jako kurátorka galerie Katarzyna Łata.

15 Katovické historické muzeum — místní kulturní instituce, jejímž úkolem je dokumentovat minulost Katovic a propagovat historické, umělecké a estetické hodnoty města.

až po rozhovory s autory. Dokumentuje také expozice a interiéry oddělení MHK, jako je oddělení městské etnologie v Nikiszowci a divadelní a filmové oddělení na ulici Kopernika 11. Neomezuje se pouze na fotografování. Působí jako kurátor výstav dalších umělců, včetně výstavy „Herbarium“ Iwony Germanek, kterou kurátorsky připravil v únoru 2026, a výstavy „Non-photography“ Antoniho Kreise, kterou prezentoval v březnu a dubnu 2026. Ławrywianiec navíc reprezentuje muzeum na kulturních a vědeckých akcích, jako je Slezský vědecký festival, kde se dělí o své znalosti dokumentární fotografie a historie regionu. Jeho fotografická díla jsou pravidelně zveřejňována na sociálních sítích muzea a v oficiálních publikacích MHK, čímž vytvářejí ucelenou vizuální identitu instituce.

Katovické historické muzeum se také podílí na propagaci jeho díla, včetně jeho nejnovějšího alba „Slezští Židé“ (2024), jehož autorská setkání se rovněž konala v prostorách MHK.

Muzeum se stalo přirozeným místem pro vystavování jeho vlastních dokumentárních cyklů. V letech 2024 a 2025 MHK uspořádalo výstavu „AREK/AREK. Hledání posvátného“ (spolu s Arkadiuszem Golou) a v roce 2024 muzeum uspořádalo propagaci jeho nejvýznamnějšího díla — alba „Slezští Židé“ (jak již bylo zmíněno výše).

Katovické historické muzeum (MHK) je místní kulturní instituce dokumentující historii města. Jeho sídlo se nachází v historickém činžovním domě na ulici Józefa Szafranka 9 v centru Katovic. Muzeum má také své vlastní pobočky:

- Oddělení městské etnologie (okres Nikiszowiec), které se nachází na ulici Rymarska 4 v bývalé budově prádelny a mangly. Prezentuje každodenní život horníků, interiéry tradičních bytů a galerii Janowska Group.
- Oddělení divadla a filmu, které se nachází na ulici Kopernika 11 v bývalém bytě Barbary a Stanisława Ptakových.
- Kostel sv. Michaela Archanděla, dřevěný monument v Kościuszkově parku, přístupný veřejnosti v určitých termínech.

PORTFOLIO — PRÁCE

Současná dokumentární fotografie slouží nejen jako vizuální kronika, ale také jako hluboká studie regionální a kulturní identity.

Arkadiusz Ławrywianiec hraje klíčovou roli na polské umělecké scéně — je fotograf, fotoreportér a dlouholetý dokumentarista slezské reality. Jeho dílo, zakořeněné v tradici spolehlivé tiskové reportáže, se vyvinulo směrem k originálním, dlouhodobým projektům, které zaznamenávají sociální a duchovní proměny současného lidstva s téměř investigativní přesností. Portfolio Arkadiusze Ławrywianiece je působivým záznamem určité rovnováhy mezi reportérským řemeslem a uměleckou citlivostí. Není to jen sbírka hezkých fotografií, ale souvislý, mnohovrstevnatý příběh o lidech a jejich okolí. Nejsilnější stránkou jeho portfolia je jeho autenticita. Dalo by se říci, že se Arkadiusz Ławrywianiec stal vizuálním ambasadorem Slezska. Jeho fotografické projekty získávají historickou hodnotu. Umělec svým projektům často věnuje roky, někdy i desetiletí i více. To dodává jeho portfoliu hloubku.

Archiv Arkadiusze Ławrywianiece zahrnuje dlouhodobé projekty i kratší série, které netrvaly mnoho let. Kromě projektů týkajících se židovské komunity se Arkadiusz Ławrywianiec věnoval řadě fotografických témat — některým delším, jiným kratším. Celkově jeho portfolio[16] obsahuje více než tucet takových témat — včetně „Corpus Christi Lipiny“, „Den svaté Barbory“, „Poslední slezský kovář“ a „Tajemství ateliéru“. Je snadné si uvědomit, že tato témata se točí kolem jednotlivce, jeho povolání nebo regionu, ve kterém žije.

16 https://areklawrywianiec.com/

Za zmínku také stojí, že je vzácné, aby se jeden fotograf tak obratně orientoval v tak rozmanitých oblastech (sociální reportáž, dokument, studiová aktová fotografie, pouliční fotografie).

Arkadiusz Ławrywianiec se vyznačuje odstupem a respektem ke svému subjektu. I když se zabývají obtížnými tématy (chudoba, pomíjivost), jeho fotografie nikdy nejsou voyeuristické ani objektivizující. Je v nich určitý humanismus, díky kterému je jeho portfolio klidným a reflexivním zážitkem. Toto je portfolio kompletního umělce. Ławrywianiec dokazuje, že je možné být profesionálním zpravodajským fotoreportérem (pracoval pro „Dziennik Zachodni“) a zároveň si zachovat čistou uměleckou vizi, za což byl v lednu 2024 oceněn mimo jiné bronzovou medailí Gloria Artis. Medaili uděluje ministr kultury a národního dědictví.

Arkadiusz Ławrywianiec prezentuje své série na svých webových stránkách v určitém pořadí — chronologicky. I já bych tyto série rád ve své tvorbě prezentoval v pořadí, které navrhl sám autor. Přehled Ławrywianiecových projektů začíná sérií „Cesty do nebe“. Rozsáhlé portfolio autora uzavírá série „Tajemství ateliéru“.

Vřele doporučuji prohlédnout si portfolio tohoto umělce, zvláště pokud chcete někomu ukázat, že fotografie je víc než jen „hezké obrázky“. Ławrywianiecovy fotografie jsou lekcí „všímavosti“ a trpělivosti. V době Instagramu, kde fotografie žijí jen vteřiny, trvaly Ławrywianiecovy projekty (jako například dokumentace židovské komunity a mnoho dalších) několik desítek let. Je to skvělý příklad pro mladé umělce, že opravdové vyprávění příběhů vyžaduje čas a budování vztahu k tématu.

Toto portfolio je nutností pro ty, kteří se zajímají o Horní Slezsko. Ławrywianiec nezobrazuje region stereotypně. Ukazuje ho prizmatem jeho obyvatel, jejich vášní a jejich obtížné historie, což z něj dělá jednoho z nejvýznamnějších současných kronikářů regionu.

Jeho fotografie učí empatii. Ať už fotografuje baletního tanečníka nebo ortodoxního Žida, dělá to s nesmírnou úctou. Toto portfolio dokazuje, že fotoaparát může být nástrojem, který lidi spojuje, nejen nezaujatým zapisovatelem.

Zde vidíme Slezsko očima umělce, který mu rozumí a respektuje ho.

Cesty do nebe

„Cesty do nebe“ je první série — projekt Arkadiusze Ławrywianiece — která otevírá rozsáhlé portfolio autora (k dispozici na jeho webových stránkách).

Tento projekt začal před více než 20 lety a prakticky stále probíhá. Projekt představuje barevné fotografie.

Tento projekt je rozdělen do sekcí podle zastoupených denominací, včetně: „Ekumenismus“, „Judaismus“ a „Církev Kristova v Polské republice“. Fotografická série Arkadiusze Ławrywianiece „Cesty do nebe“ je dokumentární projekt, který je součástí jeho širšího zájmu o náboženská a sociální témata. Dalo by se říci, že tento projekt spadá do žánru humanistické fotografie, který je autorovi tak drahý. Ławrywianiec analyzuje stav současné víry a tradice v Polsku a odhaluje aspekty této víry.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, farnost starokatolické církve Mariavite, Sosnowiec, 2023

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Sté výročí baptistického sboru v Katovicích, 2023





Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Helena Grzbień a Paweł Grabiec, Sabbath, Bytom, 2024

Série „Cesty do nebe“[17] je jedním z nejdojemnějších a nejzralejších projektů v díle Arkadiusze Ławrywianiece. Skutečnost, že otevírá jeho portfolio, není náhoda — dokonale ukazuje jeho styl: pozorný, uctivý a hluboce humanistický.

Místo zaměření na dogmatické rozdíly autor hledá společnou řeč — modlitbu, soustředění a sdílenou přítomnost ve stejném prostoru.

Jako fotoreportér a dokumentární fotograf Ławrywianiec jde nad rámec pouhého zaznamenávání rituálů; vytváří hluboký příběh o vztahu mezi lidstvem a Bohem prostřednictvím tradice. Projekt je součástí širšího trendu dokumentování náboženského života, který umělec rozvinul mimo jiné na výstavě „Náboženský život ve Slezsku a Zagłębské kotlině“, která byla v roce 2024 uvedena v Sosnowci.

Ławrywianiec se vyhýbá patosu. Jeho fotografie se vyznačují autenticitou a intimitou, což umožňuje divákovi stát se téměř účastníkem fotografovaných událostí. Tato tvorba je považována za jeden z umělcových nejosobnějších projektů, na kterém pracuje — spolu se sérií o současných Židech, na které pracuje od roku 2009.

Za zmínku stojí jeden z nejznámějších polských fotografů, Adam Bujak[18], často nazývaný „fotograf Jana Pavla II.“ Jeho dílo se zaměřuje na náboženská témata, sakrální architekturu a polskou kulturu a tradici.

Bujak je mistrem atmosférické a mystické fotografie, který pomocí světla zdůrazňuje duchovní rozměr míst a událostí, které zobrazuje. Po celá desetiletí Bujak dokumentoval působení Karola Wojtyły — nejprve jako metropolity Krakova a později jako papeže Jana Pavla II. Je autorem desítek fotografických alb. Jeho fotografie z cest do Ruska a Jeruzaléma jsou známé. Byl vyznamenán Řádem bílého orla, nejvyšším státním vyznamenáním Polska. Je členem Asociace polských uměleckých fotografů a Britské královské fotografické společnosti.

17 https://areklawrywianiec.com/portfolio/drogi-do-nieba-paths-to-heaven/

18 Adam Tadeusz Bujak (ur. 12 maja 1942 w Krakowie) — polski fotografik. Kawaler Orderu Orła Białego.

Pokud jde o Adamovu Bujakovu fotografii, dalo by se říci, že jeho dílo je klasikou žánru. Bujak nahlíží na náboženství prizmatem majestátnosti, tradice a historie. Arkadiusz Ławrywianiec naproti tomu ve své sérii přistupuje k tomuto tématu dokumentárnějším a osobnějším způsobem. Jeho díla jsou intimnější. Zobrazuje religiozitu jako osobní zkušenost, často integrovanou do drsné, každodenní nebo lidové krajiny. Jde o reportážní a dokumentární fotografii v té nejlepší podobě.

Srovnání série Arkadiusze Ławrywianiece „Cesty do nebe“ s dílem Adama Bujaka staví do protikladu dvě odlišné filozofie dokumentování víry. Ačkoli oba pracují v oblasti posvátného, jejich objektivy v něm hledají zcela odlišné hodnoty. Ławrywianiecův projekt „Cesty do nebe“ nabízí sociologickou a reportážní perspektivu. Ławrywianiec se zaměřuje na religiozitu zakotvenou v konkrétní krajině — Slezsku a Zagłębie. Ukazuje nám ekumenismus a rozmanitost.

První část s názvem „Ekumenismus“ představuje fotografie pořízené před více než 20 lety pro sérii současné fotografie 2026. Tato série byla vytvořena pomocí barevné technologie.

Tyto fotografie dokumentují rituály, modlitby a každodenní život představitelů různých denominací přítomných ve Slezsku a Zagłębie.

Autor zachycuje mimo jiné katolíky, protestanty, pravoslavné křesťany a členy židovských komunit. Fotografie zachycují ekumenickou bohoslužbu v židovské obci, bohoslužbu v evangelickém kostele augsburského vyznání, křížovou cestu v katolickém kostele a setkání arcibiskupa Andrzeje Przybylského se zástupci jiných denominací.

Fotografie Arkadiusze Ławrywianiece ze série věnované ekumenismu jsou vzácným příkladem zralého humanistického dokumentu.

V dnešním světě, kterému dominují rychlé, zpravodajsky motivované obrazy, jeho díla vynikají svým klidem a hlubokou úctou k posvátnému. Lavrivián může vstoupit do intimních prostor modlitby různých denominací a v tomto prostoru může diskrétně fungovat. Dalo by se říci, že se těchto obřadů účastní.

Ve druhé části s názvem „Judaismus“ se setkáváme s fotografiemi pořízenými v průběhu mnoha let. Máme fotografie z roku 2011 i současné. Fotografie byly pořízeny barevně, převážně ve městech Katovice a Bytom.

Na těchto fotografiích můžeme vidět mimo jiné přípravy na šabat, rabína Jehošuu Ellise, zapalování svíček, požehnání Havdala po šabatu a Den smíření (Jom kipur).

V Ławrywianiecových fotografiích judaismu vidíme větší zaměření na detail, tradici a určitou melancholii. Autor se snaží ukázat nám stále „živé náboženství“. Fotografie ze šabatu a dalších svátků mají teplo domova. Autor se zde nepokouší zobrazovat exotiku.

Arkadiusz Ławrywianiec často používá slabé, bodové osvětlení, které zvýrazňuje textury. To dává fotografiím téměř malířský (Rebrandovský) charakter. Tato část se vyznačuje mimořádnou mírou intimity. Lavrivijci byli vpuštěni do světa, který je obvykle pro cizince uzavřený.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Kristova církev, Sosnovec, 2024

Třetí část nazval Arkadiusz Ławrywianiec „Církev Kristova v Polské republice“. V tomto případě autor představuje fotografie z bohoslužby v Sosnovci, pořízené v roce 2024.

I tato díla byla vytvořena v barvě. Barva nám umožňuje zachytit všednost a modernost těchto míst. Díky ní můžeme vidět texturu koberců, barvu plastových židlí nebo odstín dřeva na kazatelně.

Barva vnáší do posvátného pocit blízkého, každodenního, téměř „domáckého“. Nejedná se o vzdálenou historii; děje se to tady a teď. V této sérii Ławrywianiec využívá především dostupné světlo. V Kristových kostelech světlo často pochází ze zářivek nebo velkých, nezdobených oken. Vynechání černé a bílé umožňuje autorovi vykreslit tuto specifickou, někdy strohou, světelnou auru.

Fotografie z této části série se zdají být pravděpodobně nejasketičtější a nejostřejší v celém portfoliu Arkadiusze Ławrywianiece. Volba této konkrétní denominace (Církev Kristova, součást evangelikálního hnutí) staví fotografa před zcela jiné výzvy než symbolicky bohatá liturgie pravoslavného nebo katolického křesťanství. Evangelické komunity se často scházejí ve skromných prostorách, bez obrazů, soch a zlacení. Ławrywianiec tuto „prázdnotu“ dovedně využívá. Jeho fotografie nabývají minimalističtějšího charakteru.

Evangelické komunity (jako například Církev Kristova) se často scházejí na místech, která se nepodobají tradičním, monumentálním kostelům — patří mezi ně pronajaté sály, komunitní centra nebo moderní modlitebny.

Protože Církev Kristova klade velký důraz na osobní prožitek víry, autor často používá detailní záběry. V této sérii můžeme vidět věřící, jak se vroucně, ale zároveň intimně modlí. Vidíme soustředění na jejich tvářích, zavřených očích a sepjatých rukou. Ławrywianiec se zde vyhýbá patosu. Zobrazuje lidi v obyčejném oblečení, v obyčejných místnostech, což posvátno činí tak vzdáleným. Autor dokonale zachycuje jedinečnou atmosféru bohoslužeb v tomto kostele — absenci odstupu mezi pastorem a věřícími. Na těchto fotografiích můžeme vidět společný zpěv věřících a radostnou povahu jejich víry. Můžeme také vidět přirozenost jejich gest — podání rukou, sdílenou kávu po bohoslužbě.

Kalwaria Zebrzydowska — Velikonoční Triduum

„Kalwaria Zebrzydowska — Paschal Triduum“[19] je série, kterou Arkadiusz Ławrywianiec vytvořil v letech 2004 až 2007 a v následujících letech. Zde můžeme vidět černobílé fotografie pořízené analogovou technologií, tj. negativy.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Kalwaria Zebrzydowska, 2007

V této sérii Arkadiusz Ławrywianiec zavede diváky na zvláštní místo na mapě Polska: do Kalwarie Zebrzydowské, města ležícího v Malopolském vojvodství.

Ve městě se nachází Mariánský chrám a kolem něj poutní park — Kalvárie. Křížová cesta se zde každoročně konají během Svatého týdne.

Křížová cesta v Kalwarii Zebrzydowské se táhne přibližně sedm kilometrů a je prakticky „replikou jeruzalémské Kalvárie“. Autor toto místo několikrát navštívil. Fotografická série Arkadiusze Ławrywianiece dokumentující Velikonoční

19 https://areklawrywianiec.com/portfolio/kalwaria-zebrzydowska-triduum-paschalne-kalwaria-zebrzydowska-paschal-triduum/

triduum v Kalwarii Zebrzydowské je jedním z nejzajímavějších děl polské náboženské reportáže, která vyčnívá z davu typických fotografií z církevních oslav.

Arkadiusz Ławrywianiec se ve svých dílech nezaměřuje primárně na samotné místo (architekturu, okolí), ale především na účastníky těchto událostí, na lidi.

Vidíme tváře — siluety lidí ponořených do myšlenek, modlících se, jejich emoce — soustředění, momenty reflexe.

Vidíme jednotlivé tváře, skupiny několika lidí, a dokonce i davy, které demonstrují rozsah účasti na Kalvárii.

Ławrywianiec zde mistrně zvládá celkový přístup. Daří se mu zobrazit rozlehlý prostor kalvárských cest a davy poutníků takovým způsobem, že divák cítí fyzickou obrovskost tohoto průvodu. Tyto fotografie mají také epickou kvalitu, připomínající záběry z historických filmů, přesto zasazené do současnosti.

Široké záběry kontrastují s detaily: ruka sevřená na dřevěném kříži, trnová koruna hozená na trávu během přestávky.

Vidíme také archaické kostýmy, ale i současné atributy poutníků (fotoaparáty, telefony), což fotografiím dodává určitou nadčasovost.

Ławrywianiec se vyhýbá lacinému okázalosti ve prospěch zobrazení intimního rozměru modlitby. Jeho fotografie, často prezentované jako působivé kulisy, se zaměřují na tváře poutníků, jejich únavu a odhodlání, což jim dodává univerzální přitažlivost.

Při pohledu na tyto fotografie můžeme sami zažít pocit účasti na těchto rituálech a propadnout se do nálady reflexe.

Černobílá fotografie tuto náladu dále umocňuje; barvy nás nerozptylují od toho, co se děje na jednotlivých snímcích. Tyto záběry také odrážejí umělcovu citlivost, jeho schopnost vidět jádro věci, vnímat jednotlivce. Fotografie se často vyznačují silným kontrastem a promyšlenou kompozicí, což jim dodává dokumentární vážnost a expresivní sílu.

Dalo by se říci, že Arkadiusz Ławrywianiec v této sérii pokračuje v nejlepších tradicích polské dokumentární školy a zároveň se vyhýbá lacinému senzačnímu přístupu.

Křížovou cestu v Kalwarii Zebrzydowské dříve fotografoval Piotr Szymon.

Byl to vynikající polský fotograf, dokumentarista a ceněný pedagog, považovaný za jednoho z nejvýznamnějších tvůrců současné slezské fotografie.

Piotr Szymon přednášel na Akademii výtvarných umění v Katovicích a na školách v Bielsku-Białé. Byl také nazýván „otcem“ slezských fotografů a mnoho z nich připravil na studium na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.

Piotr Szymon ve své tvorbě představuje fotografickou sérii „Kalwaria Zebrzydowska“ — záznamy pravoslavných a katolických poutí.

Piotr Szymon se ve své tvorbě opakovaně vracel ke stejným tématům. Poutníky z Kalwarie Zebrzydowské fotografoval více než deset let a zachytil také Kalwarii Pacławskou a Grabarku.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Kalwaria Zebrzydowska, Paschal Triduum, Velký pátek, 2023

Jeho systematické návraty ke stejným tématům odhalují reflexivní povahu jeho fotografie. Jeho cílem nebylo pouze informovat o událostech, ale spíše poskytnout sociologický pohled na fenomén mystéria. Poutníci byli zobrazováni jako svědkové víry, laičtí svatí. Jeho dlouholetá účast na mystériích ovlivnila také rozvoj Szymonova osobitého portrétního stylu, který by se dal nazvat humanistickou fotografií.

Svátek Božího těla v Lipinách

„Svátek Božího Těla v Lipinách“[20] je fotografická série, kterou Arkadiusz Ławrywianiec vytvořil v letech 1990 až 1991. Tentokrát se zabýváme barevnou fotografií. Fotografie však byly stále pořízeny analogovou technologií na barevné negativy.

Lipiny jsou nejmladším z okresů Świętochłowic, města v Horním Slezsku.

Lipiny jsou zvláštní okres, nechvalně známý svými obyvateli, ale také zvláštním způsobem, jakým zdobí své oltáře při příležitosti Božího těla — jednou ročně se zde koná nejslavnější průvod v Horním Slezsku. Během tohoto průvodu obyvatelé okresu procházejí ulicemi oblečeni v tradičních slezských krojích.

Na svých fotografiích nám Arkadiusz Ławrywianiec ukazuje přípravy na průvod Božího těla, které trvají od časných ranních hodin. Vidíme zde lidi zdobící ulice a okna a také samotný průvod — lidi, kteří se ho účastní. Máme děti v oblečené v tradičním kroji k prvnímu svatému přijímání, dospělé ve slezských krojích. Jeho fotografie z Lipin zachycují jedinečnou atmosféru místa, kde je tradice házení květinových koberců a stavění oltářů na pozadí činžovních domů stále živá a neuvěřitelně velkolepá.

20 https://areklawrywianiec.com/portfolio/boze-cialo-lipiny-corpus-christi-in-lipiny/

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Boží tělo, Lipiny, 2004





Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Boží tělo, Lipiny, 2004

V této sérii autor kombinuje posvátnost průvodu s strohostí slezské krajiny. Ławrywianiec staví do kontrastu bílou barvu u krojů k prvnímu svatému přijímání a barevnou květinovou sprchu s ošuntělými zdmi činžovních domů a šedými ulicemi Świętochłowicz.

Jeho fotografie jsou plné úcty. Autor brilantně zachycuje tyto přípravy — koberce na schodištích, obrazy v oknech — a demonstruje tak nesmírné nasazení místní komunity.

Ale na těchto fotografiích se autor zaměřuje také na lidi, jejich tváře a jejich emoce. Vidíme puntičkářskou péči, s jakou staví oltáře, aranžují květiny a zdobí okna. Barvy kostýmů, květin, oltářů a obrazů kontrastují s šedými budovami, slezskými „familoky“ (více rodinné kamenice) a chátrajícím okolím. Průvod se spolu s jeho účastníky pohybuje ulicemi okresu od oltáře k oltáři. Lipiny jsou jedním z nejzanedbávanějších okresů Horního Slezska kvůli úpadku průmyslu v regionu. Tato čtvrť rozhodně nevyvolává asociace se současnými bytovými komplexy. Ławrywianiec nám ukazuje, jak lidé ctí víru a tradici.

Podle mého názoru je série „Corpus Christi Lipiny“ jedním z nejdůležitějších a nejzajímavějších projektů Arkadiusze Ławrywianiece o Horním Slezsku.

Je to dílo, které přesahuje rámec pouhé fotožurnalistiky a stává se důležitým sociologickým dokumentem. Na rozdíl od mnoha fotografů, kteří na takových místech hledají senzaci, Ławrywianiec k tomuto tématu přistupuje s velkým respektem. Ukazuje, že pro obyvatele Lipin je Boží tělo okamžikem nejvyšší zkoušky, časem, kdy zvedají hlavy a projevují svou důstojnost. Umělec zachycuje pravdu o místní identitě, která je neoddělitelně spjata s tradicí.

Série „Svátku Božího těla“ je jedním z nejvýznamnějších a nejzajímavějších projektů Arkadiusze Ławrywianiece o Horním Slezsku. Překračuje rámec pouhé fotožurnalistiky a stává se důležitým sociologickým dokumentem.

Na rozdíl od mnoha fotografů, kteří na takových místech hledají senzaci, Ławrywianiec k tématu přistupuje s velkým respektem. Ukazuje, že pro obyvatele Lipin je Corpus Christi okamžikem nejvyšší zkoušky, časem, kdy zvedají hlavy a projevují svou důstojnost. Umělec zachycuje pravdu o místní identitě, která je neoddělitelně spjata s tradicí.

V posledních letech se Slezsko rychle mění. Mnohá z těchto míst by mohla za pár let vypadat zcela jinak, nebo dokonce přestat existovat. Ławrywianiecovy fotografie zachycují jedinečný mikrokosmos v čase, který nelze nikde jinde v Polsku replikovat. Série „Svátek Božího těla“ je příkladem projektu, v němž umělecké hodnoty nezastiňují lidský aspekt a humanistické poselství získává na síle díky vynikajícímu řemeslnému zpracování autora. Nejcennější na těchto fotografiích je hluboká úcta, s níž Ławrywianiec pohlíží na své objekty. Fotograf nezachází s obyvateli Lipin jako s „etnografickou kuriozitou“ nebo kulisou pro hezké fotografie. Vidíme lidi hrdé na své tradice. Je to fotografie o člověku, a ne, jen o události.

Slavnost Božího těla v Lipinách je jednou z nejvíc fotogenických událostí ve Slezsku, která každoročně přitahuje davy fotografů — od amatérů až po renomované dokumentaristy. Ławrywianiec však Lipiny nepovažuje za izolovanou událost.

Dalo by se říci, že jeho fotografie jsou součástí širšího projektu dokumentujícího náboženský život různých denominací ve Slezsku. Mnoho fotografů v Lipinách hledá exotiku „slezského folklóru“, zatímco Ławrywianiecova práce odhaluje snahu pochopit hlubokou potřebu udržovat tradici v obtížném společenském prostředí.

Mezi další renomované slezské fotografy — reportéry, kteří zachycují slezské náboženské obřady — patří Arkadiusz Gola a Marcin Śliwa. Fotografie Arkadiusze Goly z Lipin zachycující procesí Božího těla zapadají do mnohem širšího kontextu jeho fotografování Horního Slezska.

Fotografie z Lipin jsou součástí širšího hnutí, které zachycuje Horní Slezsko. Arkadiusz Gola, stejně jako před ním Zofia Rydet ve svém „Sociologickém záznamu“ (slezské části) a v nedávné době Arkadiusz Ławrywianiec, dokumentuje mizející svět.

Toto je kontext „Slezska odcházejícího do důchodu“ — míst, kde se tradiční pracovní morálka a religiozita střetávají s postindustriální prázdnotou.

Ortodoxní Židé v Lelówě

Fotografování židovské komunity zaujímá v díle Arkadiusze Ławrywianiece zvláštní místo.

Autor věnoval svou sérii ortodoxním židům, židovské komunitě v Katovicích a židovskému hřbitovu v Katovicích. Začal se také zabývat židovskou komunitou v Ostravě v České republice.

„Chasidim v Lelówě“[21] je první sérií v Ławrywianiecově portfoliu věnovanou židovské komunitě.

Arkadiusz Ławrywianiec fotografuje chasidy navštěvující Lelów již mnoho let. Dalo by se říci, že se jedná o jeden z nejdůležitějších, ne-li o nejdůležitější dlouhodobý projekt v autorově kariéře. Židovským tématům v současném Polsku se věnovali i další autoři, včetně Małgorzaty Niezabitowské a Tomasze Tomaszewského v jejich publikaci „Poslední — Současní polští Židé“[22]. Tomasz Tomaszewski na této knize pracoval v letech 1982 až 1985 a Małgorzata Niezabitowská napsala doprovodný text. Kniha byla poprvé vydána v roce 1986 v newyorském nakladatelství. Následně ji v roce 1993 vydalo v Polsku nakladatelství Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe (Umělecké a filmové nakladatelství) ve Varšavě.

Dalším polským autorem byl Tadeusz Rolke, který ve své knize „We Were Here — The Last Traces of a Lost Culture“[23] strávil téměř patnáct let návštěvami jihovýchodního Polska a návštěvou měst, kde dříve žili chasidové. Kniha byla vydána v roce 2008 a text napsal Simon Schama, britský profesor historie a dějin umění na Kolumbijské univerzitě v New Yorku.

21 https://areklawrywianiec.com/portfolio/chasydzi-w-lelowie-hasidim-in-lelow/

22 Małgorzata Niezabitowska, Tomasz Tomaszewski „Poslední — současní polští Židé“, 1993, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Varšava

23 Tadeusz Rolke „Byli jsme tady — poslední stopy ztracené kultury“, 2008, fotoTAPETA, Berlín, Varšava

Foto: Roman Vishniac (materiály z webových stránek)



Foto: Agnieszka Traczewska, „Powroty“, 2022





Foto: Tadeusz Rolke, Synagoga, 2007

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów, 2017





Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów, 2011

Zajímavou osobností mezi polskými fotografy specializujícími se na chasidskou tématiku je fotografka a filmová producentka Agnieszka Traczewska. Od roku 2006 fotografuje chasidy, kteří přijíždějí do Polska navštěvovat hroby cadiků, a zobrazuje tak svět židovské komunity (včetně těch mimo Polsko). Agnieszka Traczewska je autorkou alba „Návraty“[24]. Toto album vydalo Národní centrum pro kulturu a ateliérový design v roce 2018. Fotografie Agnieszky Traczewské se objevily v časopisech, jako například „Przekrój“[25] (překlad polského překladu). Nicméně je jistě jednou z mála žen, které fotografují chasidy, a to především kvůli omezenému přístupu žen k určitým rituálům a místům v rámci komunity.

V meziválečném období dokumentoval rusko-americký fotograf Roman Vishniac (narozen 19. srpna 1897, zemřel 22. ledna 1990) židovskou komunitu ve střední a východní Evropě. Navštívil země jako Rumunsko, Rusko, Maďarsko a Polsko.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów, 2011

24 Agnieszka Traczewska „Powroty”, 2018, Národní centrum kultury,

25 „Przekrój“ — polský sociokulturní časopis vycházející od roku 1945 do roku 2013 v Krakově jako týdeník a od roku 2016 opět jako čtvrtletník ve Varšavě.

Fotografoval mimo jiné rabíny, cadiky i obyčejné lidi ve Varšavě, Lublinu a Krakově.

Za zmínku stojí, že Ławrywianiecova bakalářská práce, napsaná v roce 2020 v Institutu tvůrčí fotografie v Opavě, nesla název „Polští Židé ve fotografii“.

Autor se snažil zobrazit obraz Židů v Polsku od počátku 20. století do současnosti. Ławrywianiec prezentuje fotografické záznamy židovské komunity z tohoto období v publikacích a muzejních sbírkách a představuje profily fotografů specializujících se na toto téma.

Arkadiusz Ławrywianiec na začátku rozhovoru s Andrzejem Grudzieńem[26] zdůrazňuje, že sám není Žid. Zmiňuje to proto, že se ho v souvislosti s jeho prací na židovská témata mnoho lidí ptalo, zda je Žid. Mnoho lidí se domnívalo, že



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów, 2015

26 https://www.facebook.com/andrzej.../videos/430242935655378

autor sám je Žid, a proto se snažil vylíčit svou komunitu. Ławrywianiec se hluboce zajímal o prezentaci tradic, náboženství a všeho, co souvisí s judaismem, a také o každodenní život této komunity.

Začal s tématem chasidů; bylo to jeho první téma týkající se Židů v Polsku. Navštívil také židovský hřbitov v Katovicích a začal se zajímat o židovskou komunitu v Katovicích. Sérii o židovské komunitě v Horním Slezsku nazval sekundární sérií. Autor tento termín použil k označení série o židovské komunitě, protože začátkem roku 1999 začal pracovat na sérii o chasidech, když začal se svým fotoaparátem cestovat do Lelówa.

Ławrywianiec se hluboce zajímal o prezentaci tradic, náboženství a všeho, co souviselo s judaismem, a také o každodenní život této komunity. Začal s chasidskými Židy; to bylo jeho první téma týkající se Židů v Polsku. Navštívil také židovský hřbitov v Katovicích a začal se zajímat o židovskou komunitu v Katovicích.

Jaké byly kořeny tohoto zájmu o toto téma? Dalo by se říci, že do jisté míry to byla náhoda. Autor přiznává, že při práci v Dzienniku Zachodni občas pociťoval přebytek každodenních, banálních témat. Podobnou přesycenost občas zažívali i jeho redakční kolegové, fotoreportéři — autor zmiňuje také Arkadiusze Golu a Tomasze Jodłowského. Kolegové se pak dohodli, že budou pořádat čtvrteční večerní schůzky, kde každý z nich ukáže jednu, dvě nebo tři fotografie, případně delší reportáž. Podmínka byla pouze jedna — nemohly to být fotografie na zakázku novin. Musely být originální, originální, nebo třeba zajímavá reportáž pro noviny. Jednoho takového setkání se zúčastnil i autorův kolega Roman Koszowski, který tehdy pracoval jako fotograf pro Polskou tiskovou agenturu. Kolega vyprávěl o své návštěvě Lelówa, kterou mu tam redakce poslala, a ukázal z této cesty fotografie. Tehdy Ławrywianiec poprvé spatřil barevné záběry Romeka Koszowského o komunitě ortodoxních Židů, která jednou ročně navštěvuje Lelów. Autor přiznává, že ho to, co na fotografiích viděl, uchvátilo. Přemýšlel, zda se to, co viděl na fotografiích svého přítele, skutečně děje, zda je to skutečné. Došel k závěru, že je to neuvěřitelné, že se takové věci dějí asi 65 km od Katovic, ve světě zcela odlišném od toho, ve kterém žijeme každý den. Ławrywianiec při pohledu na fotografie svého přítele řekl, že se cítil, jako by se přenesl v čase a prostoru asi o 100 let zpět.

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów 2010





Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów 2010

Ławrywianiec se zeptal svého přítele, kde přesně se židovská setkání konají, a hlavně kdy, a poprvé se do Lelówa vydal v roce 2000. Po příjezdu zjistil, že autor přišel s týdenním zpožděním. Když dorazil do Lelówa, zjistil, že židovská komunita tam už není. Tehdy nevěděl, že chasidové se řídí židovským kalendářem (solárním a lunárním), a ne tím, který většina lidí používá denně.

Při své první návštěvě Lelówa se Ławrywianiec od osoby pečující o hrob Davida Bidermana, který se v Lelówě[27] v současnosti nachází, dozvěděl, že poslední zástupce židovské obce odešel o týden dříve. David Biderman byl rabín, první cadik lelówské židovské dynastie. Narodil se v Lelówě v roce 1746 a zemřel tam v roce 1814.

Autor však svou první cestu do Lelówa, i když tam žádné chasidy nenašel, nepromarnil a nepovažoval ji za zbytečnou. Poté začal oblast a okolí dokumentovat a v Lelówě viděl cadikovu hrobku ohel[28]. Snažil se seznámit s místem, kam chasidim každoročně na několik dní přijíždějí. Zdá se, že za daných okolností se nedalo udělat nic lepšího — autor tuto cestu využil naplno.

Následující rok dorazil Ławrywianiec do Lelówa, v době příjezdu Židů. V roce 2001 začal fotografovat přímo židovskou komunitu. Autor uvádí, že v Lelówě byl dosud asi desetkrát a ortodoxní Židé ho fascinují už dlouho.

Zaujala ho realita, kterou tato komunita vytváří — uzavřený kruh, v němž se po staletí dodržují stejná pravidla, tradice a rituály.

V průběhu let vznikal a stále vzniká fotografický materiál dokumentující tuto komunitu.

Ławrywianiec přiznává, že když v roce 2009 připravoval výstavu o židovské komunitě v Lelówě, uvědomil si, že mu stále něco chybí. Autor se nechtěl držet stereotypů a jednoduchého myšlení; nechtěl, aby se materiál pro něj samotného ani

27 Lelów, venkovská obec v Polsku, nacházející se ve Slezském vojvodství, v okrese Čenstochovská.

28 Ohel — malá židovská hrobka z cihel nebo dřeva, obvykle kvádrového tvaru, obvykle s dveřmi a někdy i okny, a s půlkruhovou nebo sedlovou střechou.

pro diváky rychle stal nudným. Snažil se ponořit hlouběji do tématu a odpovídal na otázky, proč tam chasidové přicházejí, co to obnáší, jaké zvyky mezi ortodoxy převládají a dozvědět se více o jejich kultuře, rituálech a tradicích. Nechtěl se omezit pouze na vizuální přitažlivost fotografií, které se primárně opíraly o osobitý vzhled Židů. Ławrywianiec se snažil dozvědět co nejvíce — o symbolice, tradici a samotném náboženství.

Arkadiusz Ławrywianiec varoval před fotografováním ortodoxních Židů jako „podivínů“. Takové chování by bylo nevhodné a fotograf by se mohl setkat s odmítnutím nebo dokonce nějakou formou nespokojenosti z jejich strany. Věděl, že i když se nachází v Polsku, vstup na místo, kde se nachází hrobka (ohel), je místem židovské kultury, on je na jejich posvátném místě. Tak si to autor vysvětloval; od samého začátku se snažil zachovat co největší respekt ke všemu, co je mezi židovským zvykem (počínaje pokrývkou hlavy…).

Ławrywianiec vzpomíná, že během svých pobytů v Lelówě zažil různé situace. Například v sobotu (tj. v den sabatu) mu někdo z židovské komunity říkal, aby ho kvůli sabatu nefotil.

V takových případech se fotograf z úcty ke kultuře těchto lidí a k žadatelům zdržel fotografování. Když si však Ławrywianiec zvedl fotoaparát k oku a neviděl žádné námitky od lidí, na které mířil objektivem, začal fotit.

Když viděl přijetí, „tichý souhlas“ z druhé strany, pokračoval ve focení.

Ławrywianiec vzpomíná na podobnou situaci v Lelówě, kdy se dva ortodoxní Židé hádali o tom, zda je o šabatu povoleno fotografovat, či nikoli.

Starší z nich namítal, že autor kvůli šabatu nemůže fotit, s čímž mladší nesouhlasil.

Ławrywianiec vzpomíná, že nechtěl konflikt vyhrocovat a od focení se stejně odvolal. Pro autora však, jak sám uvedl, byla úcta k druhým a k jiným kulturám zásadní. Chtěl být v židovské komunitě, kde fotografoval, co nejvíce vtíravý.

Díky svému postoji a chování nebyl nikdy vyhozen z budovy, kde se obřady konaly. Ławrywianiec přiznává, že ho dokonce vřele přivítali i někteří ortodoxíni, které při focení potkal.

To byl další znak přijetí ze strany komunity; důvěřovali mu a nebáli se nevhodného chování z jeho strany jako fotografa. Ławrywianiec se na své cesty do Lelówa vždy pečlivě připravoval — „věděl, co chce fotografovat." Snažil se číst co nejvíce a shromažďovat informace o židovské kultuře a náboženství. Také hovořil s těmi, kteří byli ochotni fotografovat na místě, a ptal se jich, zda by je mohl v daném okamžiku vyfotit.

Ptal se na význam určitých okamžiků a situací a dozvídal se o chasidských zvycích a gestech. Pro autora je uvědomělost ve všem, co ve fotografii dělá, nesmírně důležitá.

Lawrywianiecovo pěstování úcty k židovství mu umožnilo fotografovat je i v běžných, každodenních situacích, jako je příprava jídla v kuchyni. Arek mohl vstoupit do kuchyně, do prostor, kde ortodoxní Židé spali. Takové fotografie nepochybně obohatily vizuální poselství této komunity.

Nejdůležitějším důvodem, proč chasidští Židé každoročně navštěvují Lelów, je vždy modlitba k výročí úmrtí mesiáše Davida Bidermana (duchovní vůdce chasidské komunity, učitel, rádce v každodenních i náboženských záležitostech), jehož hrob se zde nachází.

Autor si však byl vědom toho, že se celý život v židovské komunitě neomezuje pouze na tyto obřady, na modlitby u hrobu.

Důležité je pro něj i celé okolí, ale klíčový je celý pobyt v Lelówu — čas odpočinku, relaxace a každodenních aktivit.

Důležitý je celý pobyt Židů v Lelówu. Toto vědomí pramenilo i z autorových pravidelných cest do Lelówu a jeho dlouhodobého projektu. Všechny tyto prvky přispěly k atmosféře pobytu.

Ławrywianiec vzpomíná, že se po celou dobu svého pobytu v Lelówu snažil fotografovat chasidy a zůstat „neviditelný“, z určité vzdálenosti. Kdykoli to však bylo možné nebo nutné, snažil se dostat co nejblíže k dění — vždy pozoroval reakce druhé strany, fotografovaných lidí.

To je také cenné ponaučení pro ostatní fotografy nebo pro ty, kteří mají méně zkušeností s prací s jinými lidmi a komunitami.Autor se zajímá o židovské zvyky a rituály, tradici, která existuje již mnoho let.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Chasidim v Lelówu, Lelów, 2011

Hledá pravdu a emoce. Lawrywianiec nám ukazuje Židy, kteří v Lelówě drží své místo na zemi po boku Poláků.

Lawrywianiec mezi nimi strávil značné množství času, mnoho hodin. Je patrné, že si na něj židovská komunita — účastníci obřadů — zvykli, důvěřují mu a jsou si jisti, že je autorovy fotografie nezobrazí v negativním světle ani jako podivíny.

Starší ortodoxní Židé donedávna věřili, že pokud obraz člověka zůstane na zemi, jeho duše po smrti nenajde klid.

Časy se však mění a subjekty Lawrywianicowy fotografie se již nebojí, že jim „ukradne“ duši.

Mezi každodenním životem chasidů v jejich domovech a městech a tím, co se děje během těchto několika dnů v Lelówě, je jistě významný kontrast. Chasidy do Lelówa přijíždějí z celého světa, nejčastěji z Izraele, ale především ze Spojených států. Do jisté míry můžeme vidět, jak vypadá běžný každodenní život židovské komunity, na autorových fotografiích Židovské komunity v Katovicích.

Dlouholetá práce na tomto tématu vyústila také v rozsáhlou výstavu „Chasidim in Lelów“ (Židovství v Lélově), která byla v únoru 2022 zahájena v Galerii slezské pobočky ZPAF v Katovicích.

Zajímavým dílem je dokument Michała Szalasta[29] z roku 2017 „Chasidim in Lelów“[30], který zachycuje pobyt Arkadiusze Ławrywianiece v Lelówě.

Michał Szalast je polský fotograf a první lektor na plný úvazek v Institutu tvůrčí fotografie v Opavě v České republice. V tomto filmu vidíme ortodoxní Židy, během jejich pobytu v Lelówě, a to jak při obřadech, tak při procházkách po okolí. V tomto krátkém filmu vidíme Ławrywianiece při práci, jak tu komunitu fotografuje. V tomto krátkém filmu však o autorově díle hovoří dvě osobnosti — lektoři Institutu tvůrčí fotografie (IFC), profesor Jiří Siostrzonek[31] a profesor Jindřich Streit.

29 Michał Szalast — narozen v roce 1979 v Bytomi, je dokumentární fotograf a filmař. Pracoval jako fotoreportér, filmař, novinář, pedagog a kurátor.

30 „Chasidim v Lelówě“ — https://www.youtube.com/watch?v=Q_Bv_tcHSq0

31 Jiří Siostrzonek, narozen 31. března 1954 v Opavě v České republice, je slezský sociolog, fotograf a kulturní aktivista. Je také lektorem na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě.

Siostrzonek přirovnává Ławrywianiece k Jindřichu Streitovi, protože i on se ve své fotografii podobně věnuje dlouhodobým tématům. Celý svůj život věnuje určitým tématům, stejně jako profesor Streit. Pro Siostrzonka to také znamená, že Ławrywianiec má rozsáhlé znalosti daného tématu. Siostrzonek poznamenává, že viděl mnoho sérií věnovaných konkrétním tématům, ale ty často nabízejí jen povrchní vhled. V Ławrywianiecově případě však máme možnost nahlédnout do života komunity uzavřené vůči okolnímu světu. Profesor Streit naopak zdůrazňuje potřebu fotografovat subjekty, které mají pozitivní konotaci a které ukazují židovskou komunitu v jejím běžném životě. Profesor Streit poznamenává, že moderní svět je velmi složitý a různé skupiny lidí jsou k sobě navzájem nepřátelské. Proto je typ fotografie, který Arkadiusz Ławrywianiec praktikuje, tak důležitý.

„Chasidim v Lelówě“ je projekt, který probíhá již téměř dvě desetiletí. Toto časové období umožňuje hluboký vhled do hermetické komunity, která má v dokumentární fotografii zásadní význam. Ławrywianiec zdokumentoval v Polsku unikátní jev — návrat židovství na jejich pěvné místo uctívání (hrob mesiáše Davida Bidermana).

Tento projekt má nejen uměleckou hodnotu, ale i historický a etnografický význam.

Současní Židé

„Současní Židé“[32] je další projekt věnovaný židovské komunitě (tentokrát ve Slezsku a Zagłębie). Ławrywianieć tento projekt realizuje od roku 2009.

Autor však dospěl k závěru, že židovská kultura a tradice jsou tak bohaté, že se nemohou omezit pouze na fotografování židovství nebo jediného zvyku — výročí úmrtí Mesiáše[33].

32 https://areklawrywianiec.com/portfolio/zydzi-polscy-polish-jews/

33 Cadik — mesiáš, charismatický vůdce chasidské větve judaismu, známý také jako rebbe.

Právě zde později vznikl nápad dále prozkoumat Katovickou židovskou komunitu[34] a začít fotografovat židovskou komunitu v Horním Slezsku.

V jistém smyslu se toto téma autorovi zrodilo náhodou. V roce 2009 připravoval fotografie pro výstavu o ortodoxních Židech. Při pohledu na tyto fotografie a jejich přípravě k tisku si uvědomil, že je omezeno na poměrně úzký časový rámec, protože výročí úmrtí mesiáše se vždy slaví o šabatu.

Tato komunita dorazila do Lelówa ve čtvrtek a zůstala tam až do neděle. Zdálo se, že téma je omezeno jen na těchto několik dní. Ławrywianiec si uvědomil, že celá židovská tradice, kultura a náboženství jsou velmi bohaté a neomezují se pouze na šabat a setkání chasidů v Lelówě.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Jan Ziderer, Bytom, 2010

34 Židovská obec Katovice — židovská obec se sídlem v Katovicích, člen Svazu židovských náboženských obcí Polské republiky. Její oblast působnosti zahrnuje části Slezského a Svatokřížského vojvodství.

Autor si uvědomil, že v Katovicích jsou také Židé; možná to není velká komunita, ale existují. Rozhodl se proto fotografovat židovskou komunitu v Katovicích a okolí a navštívit jejich domovy. Mezi lidmi, které navštívil, byl i byt zesnulého Jana Ziderera z města Bytom.

Ławrywianiec si ve svém domě všiml otevřené knihy Tóry[35] na stole. Autor vypráví, že Ziderer z knihy přečetl několik veršů a pak ji s velkou úctou políbil. Poznamenává, že trvalo dlouho, než si získal důvěru svých fotografů.

Zpočátku se židovská komunita na Ławrywianiecových fotografiích může zdát neobvyklá, exotická nebo senzační. Po chvíli pohledu na tyto fotografie však začneme vidět lidi, jako jsme my: obyčejné lidi, zabývající se běžnými, každodenními činnostmi.

Antoni Kreis[36] s vzdorem píše, že „těmto fotografiím chybí jedna věc: chladná objektivita. Podle Kreise se Ławrywianiecovi nepodařilo stát vedle nich jako pasivní pozorovatel a autorovi se nepodařilo skrýt své emoce. A právě takových fotoreportérů si Antoni Kreis nejvíce váží."

Autor vzpomíná, že hned na začátku nápadu se setkal s rabínem Jehošuou Ellisamem[37] (který o dva týdny dříve začal pracovat jako rabín v Katovicích). Po úvodních jednáních s rabínem se ukázalo, že nemá žádné námitky proti fotografování židovské komunity; chtěl, aby byli vyfotografováni.

Autor pak už jen musel požádat o povolení předsedu židovské komunity Włodzimierze Kaca. Podle Ławrywianiece ani Kac v zásadě neměl žádné námitky, ale nařídil, aby se s rabínem znovu konzultovala situace. Ławrywianiec již takové povolení od rabína Ławrywianiece měl, a tedy měl povolení k fotografování.

Arkadiusz Ławrywianiec fotografoval tuto komunitu během příprav a samotných židovských svátků, během obřadů obřízky, vykoupení prvorozeného syna,

35 Tóra — prvních pět knih Bible, nejdůležitější zjevený text judaismu.

36 Antoni Kreis — (narozen 1956), polský umělec, fotograf a pedagog. Člen slezské pobočky Svazu polských uměleckých fotografů.

37 Jehošua Ellis — americký rabín působící v Polsku. V letech 2010 až 2015 byl rabínem Židovské obce v Katovicích a od roku 2015 asistentem rabína Židovské obce ve Varšavě.

a dokonce i během setkání důchodců a penzistů. První část této série autor představil na výstavě „Blízko nás“[38] ve Slezském kulturním centru ve městě Nakło Śląskie v květnu 2014.

Fotografie zařazené do této výstavy byly pořízeny od roku 2010. Fotografie prezentované na výstavě jsou dokumentárním příběhem o každodenním životě židovské komunity shromážděné kolem Židovské náboženské obce Katovice. Narativní osou je rabín Jehoshua Ellis.

Fotografie byly pořízeny od roku 2010 během příprav a samotných židovských svátků, jako jsou Sukot, Chanuka a Purim, a také během obřadů obřízky, vykoupení prvorozeného syna a setkání důchodců.

Arkadiusz Ławrywianiec přiznává, že Židovskou obec Katovice fotografuje s různou intenzitou. Snaží se také zajistit, aby fotografie, které pořizuje, nebyly kopiemi předchozích fotografií. Neustále však zvažuje, zda by toto téma mohlo pokračovat a kreativně ho rozvíjet.

Je zajímavé, že v listopadu 1884 se v Katovicích konal historický sjezd Sdružení přátel Sionu „Hovevei Zion“, během kterého bylo rozhodnuto o návratu Židů do Palestiny. Tato událost je považována za začátek sionistického hnutí, které vedlo ke vzniku Státu Izrael v roce 1948.

Židovský hřbitov v Katovicích

Jak jsem již zmínil, Arkadiusz Ławrywianiec má ve svém portfoliu také sérii fotografií věnovaných židovskému hřbitovu v Katovicích[39]. Prostřednictvím svých fotografií nás autor zavede na hřbitov, který se nachází v centru Katovic na ulici Kozielska.

38 https://zpaf.pl/aktualnosci/gk-blisko-nas/

39 https://areklawrywianiec.com/portfolio/cmentarz-zydowski-w-katowicach-jewish-cemetery-in-katowice/

Tento hřbitov byl otevřen v roce 1869 a jeho areál byl rozšířen v roce 1927. Po skončení druhé světové války v roce 1945 byl areál hřbitova dále rozšířen. Hřbitov je obehnán cihlovým plotem a v současné době obsahuje přibližně 1400 náhrobků.

Hřbitov byl v roce 1990 zapsán do seznamu historických památek. Tento hřbitov nyní slouží především historickému účelu, ale občasné pohřby židovských osob (potomků rodin, které jsou zde pohřbeny) se zde stále konají. Jedná se o sérii vytvořenou v černé a bílé barvě během autorových procházek hřbitovem, a také během fotografického workshopu pro členy Slezské pobočky Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF) v Katovicích, který se konal v letech 2009-2010.

Tento workshop vyvrcholil skupinovou výstavou členů ZPAF v Katovické galerii v Katovicích v roce 2010 s názvem „Židovský hřbitov v Katovicích. Ulice Kozielska“. Ławrywianiec byl stále kandidátem na členství v ZPAF a měl pro Nadaci fotografovat židovský hřbitov, aby mohla prodejem autorových fotografií získat finanční prostředky na jeho rekonstrukci. Hřbitov byl v té době ve špatném stavu a Ławrywianiec chtěl své fotografie pro Nadaci prodávat. Autor se fotografických workshopů účastnil, ale na hřbitov chodil většinou sám. Uvedl, že raději pracuje samostatně — tak se mu lépe pracovalo. Ve skutečnosti hřbitov navštívil několikrát a setkání trvala déle; nebyla to jednorázová procházka. Aby se na hřbitov dostal, musel jej otevřít správce nekropole. Ławrywianiec se této výstavy v ZPAF v Katovicích již zúčastnil jako člen Sdružení.

Na autorových fotografiích vidíme širší pohledy na nekropoli, ale objevují se i menší fragmenty tohoto prostoru a detaily — jednotlivé hroby, macevy (náhroby). Na fotografiích nevidíme lidi, kteří toto místo navštěvují, procházejí se po hřbitovních cestách. Atmosféra na fotografiích evokuje pocit izolace, přenáší nás do jiného světa, přestože se hřbitov nachází prakticky v centru města a je obklopen budovami.

Fotografie evokují náladu kontemplace — nostalgie — kde se čas zastavil. V těchto dílech můžeme také vidět stromy rostoucí jakoby v symbióze s hroby. Stromy jsou staré, jejich kůra se silně zvlňuje, stromy zde byly vysazeny před velmi dávnou dobou. Hroby — macevy — jsou také staré; čas zde plyne jiným tempem, nebo se možná zastavil.

Způsob, jakým je toto místo vyfotografováno, dokazuje Ławrywianiecovu velkou citlivost.

Dalo by se říci, že se jedná o klasický příklad humanistické a dokumentární fotografie s hlubokým emocionálním nábojem.

Autor prozatím považuje tuto sérii za uzavřenou a nepokračuje v ní. Neříká však, že už nikdy nebude fotografovat židovské hřbitovy, že se na katovický hřbitov nikdy nevrátí. Existuje tedy šance, že se takové fotografie — série — budou v Ławrywianiecově díle objevovat i nadále. Autor nevnímá hřbitov na ulici Kozielska pouze jako malebnou památku. Jeho fotografie zachycují atmosféru pomíjivosti a paměti, zaměřují se na detaily macev (nápisů, symbolů) a jejich vztah k okolní přírodě.

Často používá černobílou estetiku, která mu umožňuje vyhnout se povrchní dekorativnosti a zaměřit se na texturu kamene, hru světla a kompozici, která je v jeho díle vždy vyvážená a promyšlená.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Židovský hřbitov, Katovice, 2009

Ławrywianiec připouští, že pro něj je nejdůležitější fotografovat žijící lidi, kteří utvářejí současnou židovskou komunitu, účastní se náboženského života a dalšího.

Ławrywianiec dodává, že existuje mnoho lidí, kteří fotografují židovské hřbitovy, specializují se na tento typ fotografie a dělají to velmi dobře. Podle autora však tito jedinci mohou mít potíže s interakcí s židovskými komunitami se svými fotoaparáty, protože se jedná také o velmi uzavřená prostředí. Tito jedinci se primárně zaměřují na fotografování těchto hřbitovů a zároveň se na tento typ fotografie omezují. Nesnaží se dokumentovat životy jednotlivců — komunit žijících tady a teď.

Ławrywianiec má štěstí, že s těmito komunitami spolupracuje již dlouhou dobu a neustále si vytváří kontakty; má talent na navazování kontaktů s lidmi. Fotografie židovského hřbitova v Katovicích do jisté míry doplňují jeho projekty o židovské komunitě. Při fotografování této komunity se autor snaží o to, aby byly vizuálně ucelené. Fotografie v každé z těchto sérií jsou převážně černobílé.

Židé z Ostravy a Krnova

„Židé z Ostravy a Krnova“[40] je součástí širší, víceleté dokumentární práce Arkadiusze Ławrywianiece o současném životě židovské komunity.

Fotografická série Arkadiusze Ławrywianiece o židovské komunitě v Ostravě a Krnově je zralým vývojem jeho dřívější dokumentární tvorby.

Lawrywianiec se neomezuje pouze na polské Slezsko.

40 https://areklawrywianiec.com/portfolio/zydzi-ostrawa-krnow-jews-ostrava-krnow/

Cesty do Ostravy[41] a Krnova[42] (Česká republika) mu umožňují ukázat kulturní kontinuitu regionu, která nekončí na hranicích.

Fotografie dokumentují mimo jiné život v okolí zrestaurované synagogy v Krnově a komunitu v Ostravě.

Lawrywianiec navázal kontakt s židovskou komunitou z Ostravy v České republice, která do Krnova jezdí na bohoslužby.

V Ostravě tato komunita nemá synagogu. Krnov je město v České republice na hranici s Polskem a nachází se zde krásná synagoga.

Ławrywianiec uvádí, že se s touto komunitou již poprvé setkal a vyfotografoval ji. Autor doufá v plodnou spolupráci a následně i v další rozvoj tématu. V tuto chvíli je těžké říci, zda se bude jednat o samostatnou sérii o této komunitě, nebo zda bude kombinována se sérií o židovské komunitě v Katovicích, případně se sériemi o jiných komunitách (pokud se autor rozhodne ve fotografování pokračovat). Na druhou stranu by tyto série mohly být v budoucnu prezentovány buď samostatně, nebo společně, v závislosti na tom, co by kdo chtěl prezentovat.

Autor se vyhýbá zobrazování pouze prázdných míst paměti. Místo toho zobrazuje živé lidi, jejich každodenní rituály, setkání a modlitby, což projektu dodává optimistický a vitální charakter. Fotografie z Krnova a Ostravy často staví do kontrastu monumentální architekturu (jako je například unikátní synagoga v Krnově) s intimním, lidským rozměrem. Ławrywianiec brilantně zachycuje momenty, kde se tradice setkává s moderním městem.

Projekt, realizovaný po dobu 15 let (2010–2024), se stal důležitým svědectvím o oživující se tradici. Fotografie z Ostravy a Krnova dodávají tomuto obrazu přeshraniční kontext, což si uvědomuje mimo jiné Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě, kde byla v lednu 2026 zahájena výstava s názvem „Současní polští Židé“, která tato díla představuje.

41 Ostrava je město v České republice na severním konci Moravské brány, hlavní město Moravskoslezského kraje a důležité dopravní a hospodářské centrum České republiky.

42 Krnov je město v okrese Bruntál v Moravskoslezském kraji.

Arkadiusz Ławrywianiec používá klasický černobílý reportážní styl, který jeho fotografiím dodává nadčasový charakter a zároveň se vyhýbá zbytečné exotizaci tématu. Volba černé a bílé v jeho sérii věnované židovské komunitě v Ostravě a Krnově není pouze estetickou volbou, ale pečlivě promyšleným uměleckým rozhodnutím. Významná část děl — série věnovaná židovské komunitě — je provedena touto technikou.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Peter Ahron, Synagoga, Krnov, 2022

Rozhodnutí Arkadiusze Ławrywianiece rozšířit svou dokumentaci o židovskou komunitu v českém Slezsku (Ostrava, Krnov) je z pohledu dokumentární fotografie a historie regionu velmi relevantní a cenné. Slezsko, navzdory svým dnešním státním hranicím, po staletí tvořilo soudržný kulturní a ekonomický celek. Ławrywianiecův zájem o českou stranu mu umožňuje prezentovat osud slezských Židů z přeshraniční perspektivy.

Volba Krnova je obzvláště významná kvůli jeho synagoze, jedné z mála v regionu, která přežila Křišťálovou noc a nacistickou éru (díky přestavbě na tržnici).

Dokumentováním tohoto místa a lidí s ním spojených Ławrywianiec odhaluje fenomén tradice přežívající na místech, která na ni teoreticky měla zapomenout.

Díky této sérii získává portfolio Arkadiusze Ławrywianiece historickou a geografickou hloubku, která by chyběla, kdyby se omezovala pouze na území dnešního Polska.

Den svaté Barbory

„Den svaté Barbory“[43] je další sérií v portfoliu Arkadiusze Ławrywianiece.

Jedná se o sérii fotografií pořízených analogovou technologií na černobílých negativech. Fotografie pro tuto sérii byly pořízeny v letech 2005, 2009 a dokonce i 2021.

„Den svaté Barbory“ znamená také Den horníků, svátek horníků, který se každoročně slaví 4. prosince. Slaví se zejména v Horním Slezsku (kde se nacházelo největší množství dolů na černé uhlí).

„Den svaté Barbory“ se v tento den slaví i v katolické církvi na památku svátku svaté Barbory, patronky horníků. Jednou z forem oslavy Dne horníků byly ranní pochody hornických kapel v hornických usedlostech v blízkosti dolů.

Arkadiusz Ławrywianiec nám ukazuje oslavy „svátku svaté Barbory“ v Katovicích — konkrétně v okresech Nikiszowiec a Szopienice a v městě Bytom. Takové oslavy — pochody hornických kapel — jsou ve Slezsku stále vzácnější. A nejčastěji můžeme vidět, jak vypadaly, na fotografiích. Kromě fotografií v této sérii z doby před mnoha lety autor zařadil i fotografie z poměrně nedávné doby — z roku 2021. Tato fotografie však již nezachycuje žádné oslavy ani orchestr.

Fotografie ukazuje šedou, zchátralou budovu, na které stále stojí symbol hornictví. Tato fotografie je jistě metaforou pro hornický průmysl v Horním Slezsku.

43 https://areklawrywianiec.com/portfolio/barborka-feast-of-saint-barbara/

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Barbórka, Katovice – Nikiszowiec, 2009

Autor se ve svých fotografiích zaměřuje na náboženské a tradiční aspekty hornického svátku, ukazuje mimo jiné průvody, mše na den svaté Barbory a horníky ve slavnostních uniformách, což je v souladu s jeho širším zájmem o náboženský život ve Slezsku. Fotografie Arkadiusze Ławrywianica ze série „Den svaté Barbory“ jsou, dalo by se říci, klasikou současného dokumentu, vyznačující se především autenticitou a respektem k zobrazované komunitě.

Ławrywianic nehledá laciný senzační přístup ani industriální „ošklivost“.

Zaměřuje se na „posvátné“ — prezentuje svátek svaté Barbory jako oslavu důstojnosti a projev úcty k pracujícím lidem a horníkům.

Mnoho autorových děl využívá klasickou estetiku, která reportážím dodává nadčasový charakter. To umožňuje fotografiím z let 2009 a 2021 splynout do uceleného příběhu o pokračující tradici navzdory měnícímu se světu.

Je důležité poznamenat, že autor není vnějším pozorovatelem; jako dlouholetý fotoreportér „Dziennik Zachodni“ může zkušený fotograf „zmizet“ se svým fotoaparátem, což mu umožňuje zachytit přirozené emoce — od soustředění během mše až po hrdost v očích starších horníků.

V době uzavírání dolů se jeho série stává neocenitelným záznamem mizejícího světa. Ławrywianiec nevnímá svátek svaté Barbory jako turistickou atrakci.

Jeho fotografie odhalují pochopení břemene hornické práce a skutečné spojení s lidmi, které zobrazuje. Ławrywianiec se neomezuje pouze na oficiální akademie. Dokumentuje jak posvátnou sféru (mše svaté, modlitby ke sv. Barboře), tak i sféru komunitní (hornické kapely na sídlištích, pochody činžovními domy). Ukazuje, že svátek svaté Barbory není jen svátkem v oboru, ale základním kamenem společenského života ve Slezsku.

Fotografie vznikaly v průběhu let a umožňují nám vidět vývoj tradice — od okázalých oslav v době rozkvětu dolů až po komornější, někdy až nostalgické oslavy v místech, kde těžba skončila.

Fotografická série „Sv. Barbory“ (a její varianta „KWK Makoszowy — Rozloučení se sv. Barborou“), je považována za klíčovou, protože představuje jedno z nejautentičtějších a nejemotivnějších svědectví o úpadku tradičního hornictví v Horním Slezsku.

Fotografie z této série (stejně jako mnoho dalších, jak je pro Ławrywianiecovu tvorbu typické) mají dokumentární i historickou hodnotu. Autor dokumentuje jevy, které nám před očima mizí nebo procházejí hlubokou proměnou.

Další fotografové ve Slezsku se také zabývali tématem Slezska a jeho dolů. Mezi nimi lze jmenovat Tomasze Jodłowského — nezávislého fotografa, člena Asociace polských fotografů (ZPAF) a čestného člena Fotografické společnosti města Tychy. Ve své tvorbě kombinuje tiskovou, dokumentární a sociologickou fotografii a zaměřuje se na lidi a jedinečné charakteristiky regionu. Jodłowski se také podílel na tvorbě alb dokumentujících slezské doly („Druhý život dolů“ a „Ženská směna“).

Mezi slezskými fotografy stojí za zmínku také Marek Loher — polský umělecký fotograf, známý především dokumentováním architektury a průmyslové krajiny Slezska. Je autorem fotografií dokumentujících slezské doly (včetně uhelného dolu Bobrek) a historickou architekturu měst, jako jsou Bytom, Myslowice a Katovice.

Slezsku věnoval svou fotografickou sérii s názvem „Hades“ i renomovaný polský fotograf Tomasz Tomaszewski.

Tomasz Tomaszewski je světoznámý polský fotoreportér, přispěvatel National Geographic, člen Asociace polských fotografů (ZPAF) a učitel fotografie. Vede vlastní Akademii Tomasze Tomaszewského, kde pořádá workshopy a sdílí svou filozofii fotografie.

Je autorem řady fotografických knih, které získaly uznání v Polsku i mezinárodně.

Uhelná expedice

„Uhelná expedice“[44] je černobílá fotografická série Arkadiusze Ławrywianiece. Fotografie byly pořízeny v roce 2004 v Rudě Śląské (okres Halemba) a v Bytomi Łagiewnikách.

Volba černé a bílé v sérii „Uhelná expedice“ povyšuje tyto fotografie z úrovně jednoduché reportáže na univerzálnější vyprávění o lidské existenci. V tomto případě by barva byla nejen zbytečná, ale mohla by dokonce rušivě působit. V černé a bílé barvě by se „Uhelná expedice“ mohla odehrát včera nebo před 50 lety.

To dává sérii rozměr historického dokumentu, který říká: „toto se stalo, děje se a pravděpodobně se bude dít tak dlouho, dokud uhlí zůstane základem existence ve Slezsku.“

V sérii „Uhelná expedice“ Arkadiusz Ławrywianiec na chvíli opouští metafyzickou sféru ve prospěch syrového, ba až brutálního sociálního dokumentu. Zde vidíme Ławrywianiece jako fotografa, který je odvážný a fyzicky se angažuje ve svém objektu. Tyto fotografie se vracejí k nejlepším tradicím černé reportáže (stejně jako u raného Michała Caly). Ławrywianiec nepřikrášluje realitu.

Tato série se opět týká Horního Slezska, konkrétně nákupu a přepravy uhlí — ale na druhou stranu by to bylo velké zjednodušení. V dřívějších letech se uhlí na místo nákupu přepravovalo koňskými povozy. Postupem času byl tento způsob dopravy nahrazen nákladními automobily přizpůsobenými pro přepravu uhlí. Jde však také o to, že uhlí bylo ve Slezsku určujícím prvkem lidského života od narození do smrti. Dalo by se říci, že tento projekt nese znaky klasického dokumentu. Od 18. století do poloviny 20. století byly povozy hlavním prostředkem pro přepravu uhlí z dolů přímo do domovů a místních skladů.

Autorovy fotografie zachytily tehdy vzácný pohled na koňské povozy převážející uhlí ve Slezsku. Přeprava uhlí koňským povozem ve Slezsku byla kdysi běžným jevem, neoddělitelně spjatým s místní průmyslovou krajinou a každodenním životem obyvatel činžovních domů. Fotografie zachycují typický povoz, dva

44 https://areklawrywianiec.com/portfolio/wyprawa-po-wegiel-coal-expedition/

zapřažené koně, majitele koní a vozu a okamžik nákupu uhlí a jeho přepravy městskými ulicemi.

„Uhlíř“ byl charakteristickou postavou slezských ulic. Často prodával uhlí „z povozu“ na váhu nebo rozvážel povolenky (známé jako uhelné kvóty) horníkům v důchodu.

Autor se snaží celou tuto událost pozorně sledovat svým fotoaparátem a zůstat blízko objektu fotografií. Máme pocit, jako bychom byli svědky celého tohoto „rituálu“, ale zároveň si všímáme, že Ławrywianiec svou přítomností nenarušuje běh událostí; celou situaci dokumentuje neinvazivní způsobem.

Autor zaměřuje svou pozornost na nejdůležitější aspekty celé této „uhelné expedice“.

V pozdějších letech se Arkadiusz Ławrywianiec k tomuto tématu již nevrátil.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Výprava za uhlím, 2004

Fotografie však zůstávají a svědčí o mizejícím zvyku, nahrazeném moderní dopravou. Tento pohled je dnes prakticky nevídaný.

Tato série je velmi důležitá — jak pro samotného Arkadiusze Ławrywianiece, tak pro současnou dokumentární fotografii v Polsku. Bez této série by obraz současného Slezska, byl neúplný, a ne zcela nepravdivý.

Dnes je koňská doprava uhlí ve Slezsku mizejícím fenoménem, v každodenním životě téměř neslýchaným. Moderní doprava se spoléhá téměř výhradně na dodávky a kamiony, které dovážejí uhlí ze skladů nebo přímo z dolů.

Fotografie uhelných vagónů mají dnes nesmírnou hodnotu a dokumentují soumrak jedné éry. Ławrywianiec zachytil okamžik přechodu — kdy se staré metody téměř z 19. století (kůň, vozík, lopata) srazily s brutální ekonomickou realitou přelomu století.

KWK Makoszowy — Rozloučení se svátkem svaté Barbory

V této sérii nás Arkadiusz Ławrywianiec opět zavede na svátek svaté Barbory[45] z důlního prostředí.

Tentokrát se však jedná o rozloučení se svátkem svaté Barbory v dole Makoszowy.

Důl se nacházel ve městě Zabrze v Horním Slezsku a byl uzavřen v roce 2023. V prosinci 2022 se zde konal poslední svátek svaté Barbory, svátek horníků.

45 https://areklawrywianiec.com/portfolio/kwk-makoszowy-pozegnalna-barborka-kwk-makoszowy-last-feast-of-saint-barbara/

Fotografie pro tuto sérii byly pořízeny černobíle a opět se nacházely v Horním Slezsku. Arkadiusz Ławrywianiec nám ukazuje poslední svátek svaté Barbory v jednom ze slezských dolů.

Tímto způsobem dokumentuje i změny, které se v tomto regionu odehrávají, uzavírání dolů a následný zánik různých dlouholetých tradic a zvyků (podobně jako v dřívější sérii o přepravě uhlí koňským povozem). V posledních letech se v Horním Slezsku uzavřelo mnoho pracovišť, zejména dolů, oceláren a dalších průmyslových odvětví.

Série fotografií z projektu „KWK Makoszowy — Rozloučení se svátkem svaté Barbory“ v portfoliu Arkadiusze Ławrywianiece je dojemnou studií konce jedné éry, která se odlišuje od jeho ostatních dokumentárních děl.

V této sérii fotografie Arkadiusze Ławrywianiece zachycují ubývající činnost před dolem, opuštěné chodby a další důlní prostory. Vidíme také horníky ve slavnostních uniformách, jak slaví, ale radost na jejich tvářích již není patrná.

Celá oslava se stala poněkud skromnou a málo se podobá oslavám svátku svaté Barbory v době vrcholného období hornictví v Horním Slezsku.

Fotografie zachycující poslední mši na den svaté Barbory a poslední sestupy do podzemí se stávají symboly širších transformačních procesů ve Slezsku, které Ławrywianiec dokumentuje již léta.

Celá série evokuje náladu reflexe a rozjímání. Tyto snímky nutí diváka k zamyšlení nad plynutím času, změnami, které se odehrávají v Horním Slezsku… a možná i v našich vlastních životech.

Pohled na doly, horníky a hornické orchestry je v našem okolí stále vzácnější. Na rozdíl od radostných oslav v jiných dolech jsou tyto fotografie prosyceny nostalgií a smutkem. Umělec dokonale zachycuje náladu horníků při loučení s dolem, a z tohoto materiálu tak činí pozoruhodně autentické historické svědectví.

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Uhelný důl Makoszowy, rozlučková oslava svátku svaté Barbory, 2022



Dá se s jistotou říci, že tato série Arkadiusze Ławrywianiece je záznamem konce. Ławrywianiec dokumentoval místní oslavu svátku svaté Barbory v prosinci 2016, těsně před definitivním uzavřením těžby.

Tyto fotografie nejsou jen vyprávěním o oslavách, ale vizuálním aktem konce určité profesní komunity. Typickým sériím o svátku svaté Barbory dominuje hrdost, uniformy a radostné pochody kapel.

Ve snímku „Rozloučení se svátkem svaté Barbory“ Ławrywianiec zachycuje zcela jinou náladu. Tváře horníků odrážejí vědomí, že se jako zaměstnanci fungujícího závodu shromažďují naposledy.

Tento projekt uzavírá kapitolu v historii regionu a demonstruje lidskou důstojnost tváří v tvář porážce (uzavření specifického závodu).

Poslední slezský kovář



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Kovář, 2004

„Poslední slezský kovář“[46] je série fotografií pořízených Arkadiuszem Ławrywianiecem v hornoslezském okrese Bytom-Łagiewniki. Fotografie zobrazují kováře Edwarda Palińského.

Tento projekt představuje barevné fotografie, pořízené v roce 2004.

Arkadiusz Ławrywianiec opět upozorňuje na mizející jevy v Horním Slezsku. Tentokrát je objektem jeho fotografií kovář. Vidíme ho na jeho pracovišti, jak vykonává rutinní úkoly.

Série „Poslední slezský kovář“ od Arkadiusze Ławrywianiece je dojemný fotografický dokument, který překračuje rámec běžné reportáže a stává se vizuální poctou umírající profesi. Ławrywianiec využívá své rozsáhlé f zkušenosti v oblasti

46 https://areklawrywianiec.com/portfolio/ostatni-slaski-kowal-the-last-silesian-blacksmith/

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Kovář, 2004



fotožurnalistiky k zprostředkování útrap a estetiky kovářského díla s téměř řemeslnou přesností.

Fotografie se vyznačují hlubokým kontrastem a zručným využitím dostupného světla. Umělec se záměrně vyhýbá zkrášlování reality a zaměřuje se spíše na texturu kovu, prach usazující se na nástrojích a vyčerpání vyryté do tváře fotografovaného.

Kovářské povolání bylo v Horním Slezsku populární prakticky od středověku až do druhé poloviny 20. století. S rozvojem průmyslu a hornictví v 19. století se začalo vyvíjet tradiční kovářství. Přestože masovou výrobu převzaly továrny, kováři byli stále nezbytní v menších městech a v blízkosti dolů.

Rituál „uhelné expedice“ jsme již viděli v autorově dřívější sérii o této činnosti. Tentokrát se můžeme podívat na práci kováře, díky kterému se koně táhnoucí vozy mohli volně pohybovat ulicemi našich měst.

Série „Poslední slezský kovář“ je jedním z nejintimnějších a formálně nejklasičtějších příběhů v díle Arkadiusze Ławrywianiece. Fotoreportér v ní dokumentuje řemeslníka, který provozoval svou kovárnu až do pozdních let, živoucího pozůstatku minulého světa.

Fotografie nabízejí širší záběry pracoviště, detailů a nástrojů; je zde kovář a kůň, kterého je třeba podkovat. Na jedné fotografii vidíme také kováře, jak se zamýšlí během cigaretové pauzy. Říkáme si, co si asi myslí subjekt Ławrywianiecových fotografií. Vidíme tvář někoho, kdo tvrdě pracoval mnoho let, kdo si je vědom zániku kovářského řemesla.

Tato série je příběhem o lidstvu, jeho práci, našem okolí a našem regionu. Série Arkadiusze Ławrywianiece o Horním Slezsku jsou souvislé a propojené a tvoří širší příběh o regionu — doly, kde se těžilo uhlí, horníci, kteří ho těžili, vozy, které ho přepravovaly.

Titulní „poslední“ kovář se stává symbolem širších socioekonomických transformací ve Slezsku. Ławrywianiec dokumentuje nejen technologický proces, ale také historický okamžik — soumrak éry, v níž etos manuální práce definoval identitu regionu. Ławrywianiec prezentuje kovářství nikoli jako muzeum pod

širým nebem, ale jako těžkou fyzickou práci vykonávanou konkrétní osobou pro konkrétní účel.

Z hlediska dokumentární hodnoty jsou tyto fotografie mimo jiné záznamem technologií a nástrojů, které se zanedbávají.

Kovárna na fotografiích je tmavá, plná kouře a prachu, což jí dodává téměř mytický charakter.

Tato série odhaluje Ławrywianiecův nesmírný respekt ke svému fotografovanému subjektu. Fotograf se do kovárny jen tak „nezastaví“. Je zřejmé, že autor tam strávil spoustu času, vrátil se a získal si kovářovu důvěru. Díky tomu fotografie nemohou být povrchní — ukazují únavu v jeho tváři, soustředění v očích a ruce, které samy o sobě reprezentují historii Slezska.

Název „Poslední slezský kovář“ dodává sérii symbolickou váhu. Ławrywianiecovo portfolio pokračuje v této sérii fotografií o mizení Slezska a proměnách, které v regionu probíhají. Kovář ztělesňuje pracovní morálku, která byla základem regionu před érou velkoprůmyslu a nyní mizí spolu s jeho hrdiny.

Akt

„Akt“[47] je nejnovější série v portfoliu Arkadiusze Ławrywianiece.

Tyto fotografie vznikly v letech 2019 až 2020. Můžeme vidět černobílé i barevné fotografie.

Autor však zdůrazňuje, že všechny fotografie v této sérii byly pořízeny barevně a některé byly pro prezentační účely zpracovány do černobílé podoby. Akt v Ławrywianiecově portfoliu patří k méně známým, ale zároveň nedostatečně exponovaným trendům v jeho tvorbě. „Akt“ je však na oficiálních webových stránkách autora uveden vedle jeho nejvýznamnějších dokumentárních projektů.

47 https://areklawrywianiec.com/portfolio/akt-nude/

Modelka pózuje pro Ławrywianiecovy fotografie. Tentokrát se nezabýváme reportážní ani dokumentární fotografií, ale uměleckou fotografií. Autor odhaluje další stránku svých fotografických zájmů. Jeho přístup k aktové fotografii se shoduje s trendem klasické umělecké fotografie.

Na černobílých fotografiích vidíme modelky pózující v interiéru. Mnoho fotografií je pořízeno jako vícenásobná expozice; mají jemný a subtilní charakter, nejsou do konce zaostřené, ale spíše mají určitou „měkkost“ a nejsou zcela zřejmé.

Nedostatek barev na fotografiích eliminuje rušivé vlivy. Pohled diváka se více zaměřuje na linie, tvary a textury (těla). Dalo by se říci, že se jedná o spíše „sochařský“ přístup. Umělec mistrovsky manipuluje se světlem — stín se stává stejně důležitým jako osvětlené části těla. To fotografiím dodává určitou eleganci a tajemno. Černobílá fotografie aktu odděluje modelku od konkrétního místa a času a dává fotografii nadčasovou a charakterově lepší styl.

Barevné fotografie mají zcela jiný charakter. Zatímco modelka pózuje i uvnitř, jsou zde i místnosti — haly opuštěné továrny. Tyto prostory jsou nyní zanedbané a zchátralé. Samotná modelka je zcela „špinavá“, jako by se přizpůsobovala interiéru, místu, které zaujímá. Pózuje „divočeji“ a fotografie již nejsou jemné a delikátní. Zdá se, že barva v Ławrywianiecových aktech dodává realismus.

Umělec s modelkou zachází „lidštěji“ a nepředstavuje tu pouze sochu.

V tomto případě jsou Ławrywianiecovy barevné akty součástí širšího příběhu. Barva umožňuje lépe pochopit vztah mezi člověkem a jeho okolím.

Volba mezi barvou a černobílou v aktové fotografii je vždy otázkou toho, co chtěl umělec o těle říct.

Ławrywianiec s tělem nezachází jako s erotickým objektem, ale jako se sochařskou hmotou, podléhající stejným zákonům kompozice jako architektura nebo detaily ve svých dokumentárních projektech. Ačkoli se autor identifikuje primárně jako fotoreportér, jeho akty zapadají do širší tvorby Slezské pobočky Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF), která propaguje fotografii jako formu osobního uměleckého vyjádření.

Ławrywianiecovy akty se zaměřují na plasticitu těla a vztah mezi světlem a stínem a vztah k prostředí. Pro fotografa s takovými zkušenostmi je akt nejnáročnější zkouškou dovedností. Jeho portfolio odhaluje jeho přístup k lidskému tělu jako k soše — právě zde zdokonalil své používání „tvrdého“ a „měkkého“ světla, dovednost, kterou později přenesl do svých slavných portrétů horníků a umělců. Ławrywianiecovy akty potvrzují jeho status umělce, nikoli jen dokumentaristy nebo reportéra. Prezentace takových děl posiluje jeho pozici v hnutí kreativní fotografie.

Jedním z nejvýznamnějších současných polských fotografů, specializujících se na černobílý ženský akt, je Wacław Wantuch.

Ačkoli se vyučil sochařem (absolvoval Akademii výtvarných umění v Krakově), mezinárodní uznání mu přinesla právě fotografie. V roce 2016 Wacław Wantuch oznámil svůj odchod z tohoto média ve prospěch olejomalby.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Akt, tělo, 2020

Jeho fotografie zacházely s tělem jako s živou sochou. Často používal extrémní zkrácení (širokoúhlé objektivy) a neobvyklé pózy, které transformovaly siluetu do abstraktních forem, oblouků a linií.

Dalo by se říci, že v případě Arkadiusze Ławrywianiece a Wacława Wantucha máme dva velmi odlišné přístupy k ženskému tělu — k aktu.

V případě Wantucha se jedná o sochařskou abstrakci, zatímco v případě Ławrywianiece se jedná o dokumentárně-emocionálnější portrétní styl. Ławrywianiec přistupuje k aktu doslovněji a s respektem ke kontextu. Ławrywianiec častěji používá ambientní nebo měkké světlo, které vytváří spíše náladu než jen formu.

Akty v jeho portfoliu mají větší nádech malířství a mají větší cit pro smyslnost a grafiku posouvá na druhou kolej, to je geometrický přístup Wantucha.

Sám Arkadiusz Ławrywianiec tvrdí, že pokud jde o nahou fotografii, nejvíce ho inspiroval německý fotograf Helmut Newton[48]. Trpěl barvoslepostí, takže převážně vytvářel černobílé fotografie, které byly mnohem evokativnější než barevné fotografie. Je považován za tvůrce fotografického stylu plného erotiky, nahoty a perverze.

Helmuta Newtona si všimlo australské vydání časopisu „Vogue“. Od konce 50. let se zaměřoval na módní fotografii. V roce 1961 se usadil v Paříži, což odstartovalo jeho nejkreativnější období. Od té doby bylo každé focení nejen senzací a skandálem, ale také svěží perspektivou a překvapivým řešením. Newton nakonec definoval svůj fotografický styl. Náročný na castingy a s konkrétní představou o svém ideálním modelu, svá focení natáčel s razantním přístupem, prodchnutým erotikou a začleněním sofistikovaných společenských her. Ženy často zobrazoval jako dominantní, perverzní a panovačné.

48 Helmut Newton, narozený jako Helmut Neustädter (narozen 31. října 1920 v Berlíně, zemřel 23. ledna 2004 v západním Hollywoodu[1]) — německo-australský módní fotograf. Proslavil se především svými ženskými akty. Na jeho fotografiích se ženy prezentovaly jako silné, sebevědomé, ba dokonce i povýšené.

Helmut Newton pracoval pro módní návrháře jako Yves Saint Laurent a Thierry Mugler, a také pro časopisy jako „Elle“, „Amica“, „Harper‘s Bazaar“, „Vanity Fair“, „Stern“, „Queen“ a francouzské vydání „Vogue“.



Foto: Helmut Newton, Autoportrét, fotografie z webových stránek

Pouliční fotografie

„Pouliční fotografie“[49] je sbírka fotografií Arkadiusze Ławrywianiece, vytvořených v rámci populárního hnutí pouliční fotografie.

Tyto fotografie byly pořízeny v barvě v různých letech. Zde máme fotografie z let 2004 a 2021.

V sérii „Pouliční fotografie“ představuje Arkadiusz Ławrywianiec, zkušený fotoreportér a prezident slezské pobočky Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF), svůj jedinečný přístup k zachycení „rozhodujícího okamžiku“.

Jeho fotografie nejsou jen záznamem městského prostoru, ale především pronikavou studií lidí v jejich každodenním okolí.

Autor pravidelně fotí ve stylu pouliční fotografie, neustále pozoruje na ulici. Jedná se spíše o sbírku jednotlivých fotografií než o sérii (jak je u tohoto typu fotografie nejčastěji zvykem). Společným rysem je nepochybně autorova citlivost — schopnost vnímat různé neobvyklé situace. Fotografie zobrazují život odehrávající se ve veřejných prostorách; Zachycují prchavý okamžik v jediném záběru a často mají anekdotický charakter.

Předmětem fotografií jsou často lidé na různých místech a v různých situacích (sportovní události, oslavy, každodenní život). Zvířata však mohou být i námětem fotografií.

Ačkoli je Ławrywianiecova práce prezentována jako pouliční fotografie, je jasně zdokumentována. V průběhu let tyto fotografie získávají historickou hodnotu a dokumentují měnící se tvář měst a zvyky jejich obyvatel. Mnoho záběrů má anekdotický charakter. Ławrywianiec dokáže rozeznat jemné, někdy komické vztahy mezi lidmi a předměty nebo nápisy ve veřejných prostorách, což je charakteristickým znakem nejlepší pouliční fotografie.

Nejsou to jen estetické fotografie; každá z nich vypráví malý, samostatný příběh.

49 https://areklawrywianiec.com/portfolio/fotografia-uliczna-street-photo/

Autor prokazuje bystrý cit pro kompozici. Často využívá architekturu měst (nejen slezských, ale i evropských — například z cest do Londýna nebo Paříže), aby do nich vložil lidi jako grafický prvek.

Zatímco jeho reportážní série jsou hluboce zakořeněny v konkrétním tématu, jeho „Pouliční fotografie“ je záznamem čistého pozorování a „rozhodujícího okamžiku“. Jeho pouliční fotografie jsou přirozené; fotografované osoby si jen zřídka uvědomují objektiv, což umožňuje zachytit autentické emoce.

Ławrywianiec dokazuje, že ulice je nevyčerpatelným zdrojem námětů „Pouliční fotografie“ je poměrně překvapivým prvkem autorova portfolia. Ławrywianiec, spojovaný především s vážností náboženských a průmyslových témat, ukazuje v „pouliční“ fotografii svou lehčí stránku. Dokáže rozpoznat humorné juxtapozice (např. chodec dokonale ladící s billboardem v pozadí). Baví ho vizuální anekdoty — situace, které trvají zlomek vteřiny a bez bedlivého oka fotografa by si jich nikdo nevšimne.

I v náhodných záběrech zůstává Ławrywianiec humanistou. Jeho pouliční fotografie nejsou „agresivní“ (jako Bruce Gilden), ale spíše reflexivní. Často zobrazuje lidi v momentech zamyšlení, čekající na autobusových zastávkách nebo spěchající kráčející, a vytváří tak univerzální obraz současné společnosti.

Za zmínku stojí, že koncept „rozhodujícího okamžiku“ ve fotografii vytvořil Henri Cartier-Bresson — francouzský fotograf všeobecně považovaný za otce moderní fotožurnalistiky a mistra pouliční fotografie.

Rozhodující okamžik (l‘instant décisif) je nejslavnější teorií umělce, popsanou v jeho knize z roku 1952. Tvrdí, že v každé události existuje zlomek vteřiny, ve kterém akce a vizuální forma dosáhnou dokonalé harmonie. Cartier-Bresson se vyhýbal režii scén a používání blesku a místo toho využíval přirozené světlo.

Pouliční fotografové fotografovali — a fotografují — různými způsoby. Někteří používají blesk, jiní volí dostupné světlo. Někteří používají ve své fotografii barvu, jiní volí černobílou. Někteří se snaží fotografovat způsobem, který je pro ostatní nepostřehnutelný, jiní to dělají agresivně a zdůrazňují svou přítomnost fotoaparátem. Existuje mnoho dalších takových rozdělení, například ve výběru vybavení — fotoaparátů, objektivů atd.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Brusel, 2007

Kromě Henriho Cartier-Bressona utvářeli historii pouliční fotografie mnozí umělci, z nichž každý přinesl jedinečnou perspektivu a techniku. Dá se s jistotou říci, že pouliční fotografie v současné době zažívá druhou renesanci a je jedním z nejoblíbenějších fotografických žánrů na světě. Tato popularita je z velké části způsobena všudypřítomností vybavení. Díky chytrým telefonům s pokročilými fotoaparáty má každý neustále u sebe nástroj pro pouliční fotografii. Drahé fotoaparáty už nejsou nutné k fotografování.

Svou roli zde hrají i sociální média (Instagram, TikTok, YouTube), která vytvářejí obrovské komunity soustředěné kolem „pouliční fotografie“.

Arkadiusz Ławrywianiec uvedl, že k tvorbě pouliční fotografie mu pomohla jeho vlastní práce fotoreportéra a jeho vlastní zkušenosti. Neměl žádné fotografy, kteří by ho zvlášť inspirovali. Věří, že fotoreportér má v povaze pozorovat, co se kolem něj děje, a reagovat na určité situace, což někdy vede k jednotlivým snímkům ve stylu pouliční fotografie.

Baletní škola v městě Bytom

„Baletní škola v Bytomi“[50] je série fotografií vytvořených v letech 2002 až 2003. Fotografie byly pořízeny černobíle. Autor uvádí, že pro prezentaci v této sérii bylo vybráno celkem několik desítek fotografií (protože jich celkem vzniklo mnohem více).

Baletní škola, jak název napovídá, se nachází ve městě Bytom, městě v Horním Slezsku. Bývalém těžce industriálním městě. Série se zaměřuje na mladé tanečníky — studenty této školy.

Autor se nám snaží ukázat život školy — její denní režim, výuku a taneční aktivity. Vidíme ale také přípravy na představení a mladé tanečníky na jevišti. Fotografie zachycují tvrdou práci — cvičení, která mladí studenti absolvují, jejich cvičební kostýmy. Vidíme také krásu tance, hbitost tanečníků a jejich dovednosti.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Baletní škola v Bytomi, Bytom, 2002

50 https://areklawrywianiec.com/portfolio/szkola-baletowa-w-bytomiu-ballet-school-in-bytom/

Fotografie měly zachytit studenty během hodin klasického a charakterového tance. Jak sám autor vzpomíná: „Při pozorování jejich tvrdé práce spojené s učením jsem objevil mimořádný svět tance.“ Byl to svět dětí a mladých lidí, kteří se prostřednictvím vzdělávacího procesu připravovali na profesi tanečníka.

Série „Baletní škola ve městě Bytom“ je jedním z nejvytříbenějších projektů Arkadiusze Ławrywianiece a tvoří fascinující most mezi jeho novinářským zázemím a čistě uměleckou fotografií.

Autor brilantně staví do kontrastu éterickou povahu tance s strohými, historickými interiéry Všeobecné baletní školy L. Różyckého. Tato kombinace jemného pohybu a drsné architektury dodává fotografiím jedinečný charakter. Tato série zachycuje krásu tance, ale činí tak jemným a hlubokým způsobem a vyhýbá se přitom přecukrované estetice.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Baletní soubor, zábavní divadlo, Chorzów, 2025

Samotná baletní škola v Bytomi je jedinečným a významným místem na mapě Horního Slezska.

Jedná se o Střední baletní školu Ludomíra Różyckého, jednu z mála institucí svého druhu v Polsku.

Samotný program trvá devět let.

Škola byla založena v roce 1946 v Sosnovci a v roce 1955 byla přesunuta do města Bytom. Toto rozhodnutí bylo diktováno potřebou poskytnout studentům možnost absolvovat jevištní výcvik v profesionálním divadle — Slezské opeře v Bytomi. V současné době je jednou z pěti státních středních baletních škol v Polsku, podřízených ministrovi kultury a národního dědictví.

Navzdory plynutí času od vzniku této série se Arkadiusz Ławrywianiec rozhodl prezentovat svá díla na samostatné výstavě v Městské galerii v Katovicích v rámci ZPAF v Katovicích. Vernisáž výstavy se konala 4. února 2026. Po více než dvaceti letech se však autor rozhodl k tématu vrátit a rozšířit původní materiál o fotografie zachycující dospělé tanečníky, kteří pracují v baletním souboru Teatr Rozrywki v Chorzówě. Proto zde máme i nové fotografie, pořízené poměrně nedávno.

Tyto fotografie byly pořízeny během několika měsíců v roce 2025.

Jedním z nejznámějších polských baletních fotografů současnosti je Artur Kos.

Je to profesionální fotograf s dlouholetými zkušenostmi v komerční a umělecké fotografii. Spolupracoval s řadou společností, časopisů a galerií a pracoval na projektech napříč různými žánry a styly. Dnes se věnuje především baletní fotografii a dalšímu rozvoji v tomto oboru.

Kos fotografuje tanečníky v barevné i černobílé kvalitě. Na Kosových fotografiích často vidíme tanečníky pózující v různých neobvyklých prostředích. Nejedná se o záběry dokumentující zkoušky nebo jevištní vystoupení. Fotografie jsou spíše pózované a inscenované.

Dalo by se říci, že v případě těchto dvou umělců, Ławrywianiece a Kose, máme fascinující srovnání dvou zcela odlišných filozofií vnímání baletu. Ačkoli oba pracují na nejvyšší úrovni řemeslného zpracování, jejich snímky vyvolávají různé emoce a plní různé funkce.

Artur Kos je fotograf, který usiluje o absolutní estetiku. Jeho snímky se spíše ztotožňují s moderní reklamní a uměleckou fotografií v její nejrafinovanější podobě. Arkadiusz Ławrywianiec naopak reprezentuje dokumentární a humanistické hnutí. Jeho přístup (zřejmý mimo jiné v projektu „BaLeT“) je příběhem o procesu, nikoli pouze o konečném výsledku. Na rozdíl od Kose Ławrywianiec ukazuje tanečníka v jeho prostředí — ve škole, na zkoušce, v zákulisí, na jevišti.

Zrození vitráže

„Zrození vitráže“[51] je další fotografická série v rozsáhlém archivu Arkadiusze Ławrywianiece. Tato série byla vytvořena v barvě a je věnována slezskému umělci Wiktoru Ostrzołkovi — vitrážovému umělci, malíři, grafickému designérovi a vizuálnímu umělci.

Fotografie Arkadiusze Ławrywianiece pro sérii „Zrození vitráže“ byly pořízeny převážně v Katovicích, v umělcově ateliéru, v jezuitském kostele v Krakově a v továrně, kde se vitráže vyráběly. Tyto fotografie zahrnují i instalaci vitrážového okna v katovické katedrále. Fotografie byly pořízeny v letech 2008-2009.

Fotografie ukazují umělce v jeho ateliéru, jak navrhuje a vytváří jedinečné umělecké dílo, jako je vitráž. Nakonec může vitráž obdivovat na jejím konečném místě. Ławrywianiec zachycuje tento tvůrčí proces se svou obvyklou citlivostí a pečlivostí.

51 https://areklawrywianiec.com/portfolio/narodziny-witrazu-the-birth-of-the-stained-glass-window/

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Vitráž, 2009



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Vitráž, Viktor Ostrzołek, 2008

Autor dokumentuje proces tvorby děl v tradičních řemeslných a uměleckých dílnách, což je v souladu s Ławrywianiecovými širšími zájmy o dokumentární a reportážní tvorbu.

Dalo by se říci, že série „Zrození vitráže“ je klasickou humanistickou reportáží, ve které se Arkadiusz Ławrywianiec zaměřuje na průnik řemesla, umění a fyzické námahy. Tyto fotografie nejsou jen návodem, jak vyrobit vitráž, ale pokusem zachytit kouzlo metabolismu.

Vitráž ze své podstaty vzkvétá na světle, přesto se Ławrywianiec ve svých dílech často zaměřuje na tmu ateliéru. Využívá přirozené bodové osvětlení, které proudí okny dílny. Umělec věnuje značnou pozornost detailům, které jsou pro laika v každodenním životě neviditelné.

Arkadiusz Ławrywianiec v této sérii používá barvu velmi vědomě, téměř malířsky. V tomto projektu není barva jen rysem objektů, ale jednou z postav příběhu. Dalo by se říci, že zde převládá „teplá tma“. Většina ateliérových snímků je zobrazena v tlumeném osvětlení. Dominují tmavé hnědé, sépiové tóny a odstíny hnědé. Toto pozadí vytváří intimní, téměř posvátnou atmosféru.

Podobně jako série „Poslední slezský kovář“ se Ławrywianiec zaměřuje mimo jiné na ruce umělce-řemeslníka.

Tato díla jsou součástí rozsáhlejšího umělcova archivu dokumentujícího mizející profese a slezské dědictví (vzniklo mimo jiné díky jeho spolupráci s Muzeem Historie v Katovicích).

Tyto fotografie mají také dokumentární hodnotu. V době masové produkce a levných napodobenin je série Ławrywianiec důležitým záznamem mizejícího řemesla, umění vitráží. Fotograf dokumentuje tradiční metody, které zůstaly nezměněny od středověku. Tyto fotografie často vznikaly v renomovaných slezských ateliérech (např. u rodiny Frelichů), což projekt dále zasazuje do kontextu regionálního dědictví.

Série „Zrození vitráží“ ukazuje, jak těžká fyzická práce (řemeslo) slouží vyšší sféře (víra a umění). Tento projekt je pozoruhodně v souladu s filozofií vnímání Slezska jako místa, kde se pracovní morálka setkává s hlubokou spiritualitou.

V případě série „Zrození vitráží“ není barva jen doplňkem — zdá se být klíčovým výrazovým prostředkem, který tyto fotografie povyšuje na zcela novou uměleckou a symbolickou úroveň.

Umělcův způsob, jakým fotografuje pronikání světla skrz barevné sklo, vdechuje snímkům metafyzickou kvalitu.

Barva se stává mostem mezi řemeslem a náboženstvím a ukazuje, jak se obyčejný předmět stává dekorativním prvkem v chrámu. Díky sytým barvám se tyto fotografie podobají moderní abstraktní malbě.

Tato série obohacuje umělcovo portfolio a ukazuje, že jako fotograf dokáže používat barvy stejně dovedně a vědomě jako černou a bílou.

Tajemství ateliéru

„Tajemství ateliéru“[52] je velmi zajímavá a obsáhlá série fotografií, která se navíc skládá z mnoha samostatných kapitol. V těchto oddělených částech autor představuje profily konkrétních umělců ze Slezska a Zagłębie. Tyto části — kapitoly — jsou pojmenovány podle námětů těchto fotografií.

V umělcově portfoliu vyniká tento projekt jako unikátní směs dokumentární fotografie a psychologického portrétu. Arkadiusz Ławrywianiec uvádí, že inspirací pro tuto sérii bylo předlohou album Anny Chojnacké[53] „Mezi slezskými umělci“. K vytvoření této série umělce navíc povzbudil fotograf Andrzej Koniakowski[54].

52 https://areklawrywianiec.com/portfolio/tajemnice-pracowni-secrets-of-the-atelier/

53 Anna Chojnacka narozena 2.prosince 1914 w Sosnowcu, umřela. 25 prosince 2007 w Katowicach — polská umělecká fotografka.

54 https://zpaf.pl/site_media/uploads/dokumenty/chojnacka_plastycy_red.pdf

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Ateliér Piotra Bąka, 2014-2015

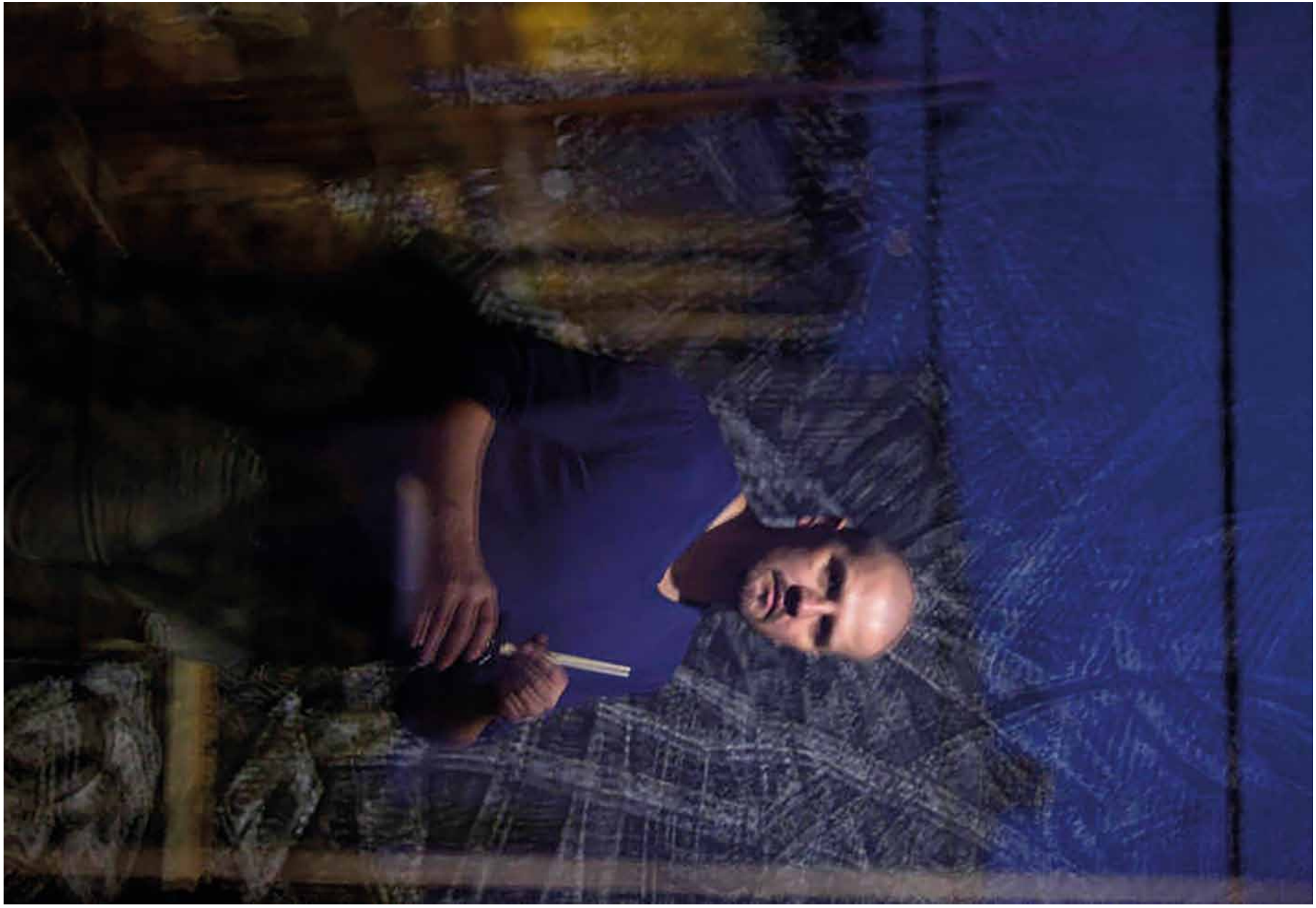



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Viktor Ostrzołek, 2008

Série „Tajemství dílny“ je jedním z nejosobnějších a nejerudovanějších projektů v díle Arkadiusze Ławrywianiece. Lze ji popsat jako „kolektivní portrét slezské umělecké elity“, vnímaný nikoli prizmatem oficiálních vernisáží výstav, ale spíše skrze intimní prostor tvorby.

Všechny části této série byly vytvořeny pomocí barevné technologie a spojují umělce z různých profesí. Dovolte mi zde zmínit jména lidí, kteří se podíleli na těchto fotografiích: Bąk Piotr, Bieniasz Maciej, Blukacz Zbigniew, Bonczar Renata, Brachmański Zygmunt, Budka Józef, Bzdok Henryk, Cygan Antoni, Gawrych-Olender Katarzyna, Grabowski Jerzsaw, Todeusz, Handermander Karbowniczek Janusz, Kliś Michał, Kluska Stanisław, Michalski Marek, Nitsch Krzysztof, Oslislo Marian, Ostrzołek Wiktor, Pałka Mariusz, Płaka-Śląska Olga, Pałka Witold, Rykała Jacek, Siara Tadeusz Weicz, Monika Erał, S. Siuplowich Szypuła Ferdynad, Telka-Budka Aleksandra, Urbanowicz Andrzej, Walczak Ireneusz, Warchoł Paweł, Zawadzka Ewa.

Projekt představuje skupinu slezských vizuálních umělců v jejich přirozeném pracovním prostředí.

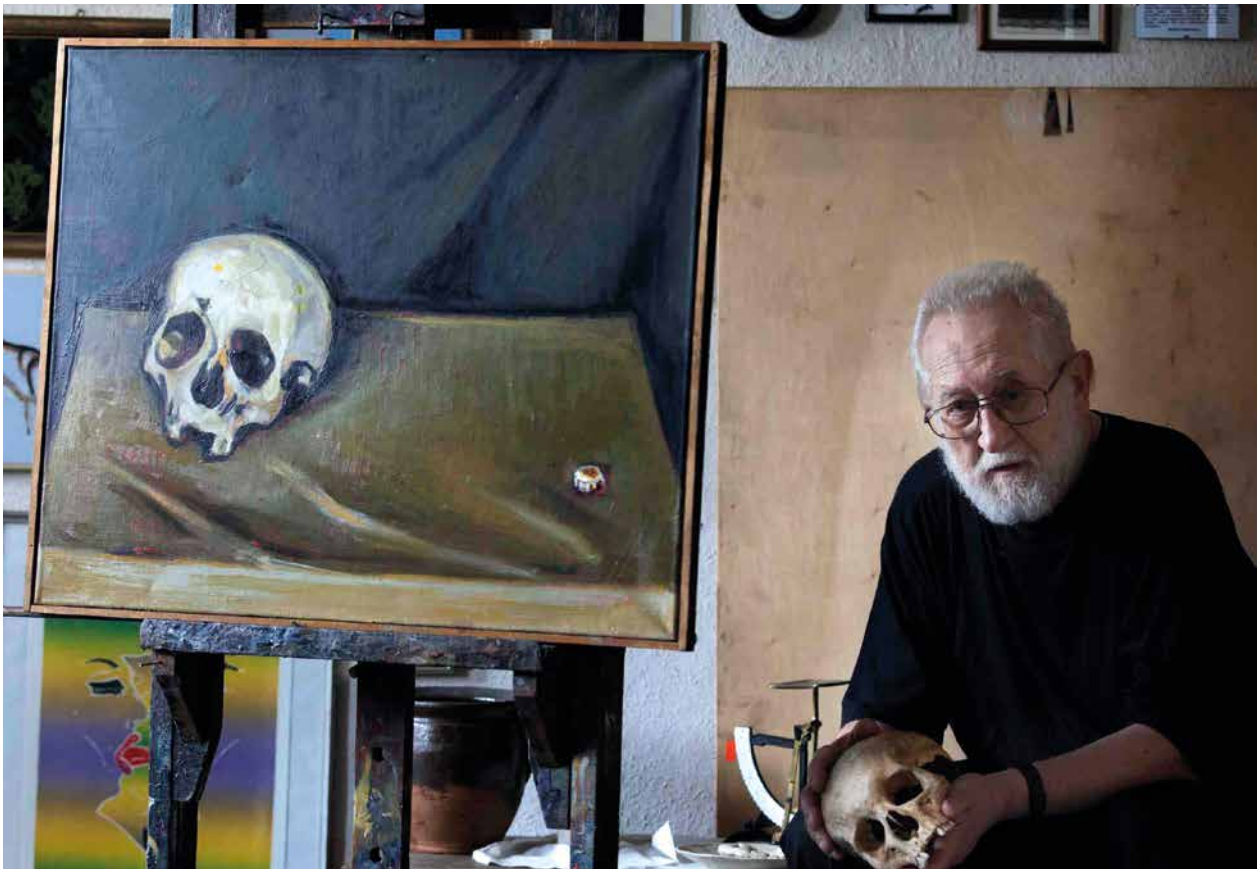

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Maciej Bieniasz, 2011

Fotografie zobrazují „akt tvorby“ a místa běžně nepřístupná cizincům a odhalují tajemství jejich tvůrčí dílny. Ławrywianiec pozval diváky do svatyň nejvýznamnějších slezských umělců a série představuje významné osobnosti slezské kultury.

Práce na projektu byla dlouhodobým úsilím, charakteristickým pro Ławrywianiecovu tvorbu, která se zaměřuje na reportáž a dokument.

Fotografie ze série „Tajemství ateliéru“ byly prezentovány na řadě výstav, mimo jiné:

- v galerii divadla Korez v Katovicích (35 portrétů renomovaných umělců).
- v galerii Łakomscy v Sosnowci.

V roce 2013 vydalo nakladatelství Wydawnictwo Śląsk (nakladatelství) další album. Kniha je v pevné vazbě a má 144 stran.

Co začalo jako reportáž z pracovišť umělců, se v průběhu let stalo neocenitelným archivem slezské kultury.



Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Ferdynand Szypuła, 2010

Díky dílu Arkadiusze Ławrywianiece tyto postavy nejsou jen jmény v encyklopediích, ale lidmi z masa a krve, zachycenými ve svých intimních, tvůrčích prostorech.

V této sérii umělec uplatňuje princip, že místo o člověku vypovídá stejně jako jeho tvář. Ławrywianiec nevytváří klasické „legitimační“ portréty. Zobrazuje umělce ponořeného do chaosu štětců, dlát, hudebních not a sochařské hlíny. Vidíme, jak umělcova osobnost prostupuje místností. Sochařův ateliér je strohý a monumentální.

Detaily také vytvářejí atmosféru tajemna (jak název napovídá) — zobrazují okamžik „stvoření“, obvykle nepřístupný pro cizince.

V uměleckých ateliérech je světlo typicky specifické — proudí skrz vysoká okna a vytváří hluboké stíny. Autor toho využil k tomu, aby interiérům dodal téměř mystický, intimní nádech, který dokonale odpovídá titulnímu „tajemství“.

Ławrywianiec nám ve svých fotografiích ukazuje, že ateliér není jen pracovištěm, ale prodloužením umělcovy osobnosti. Ławrywianiec chápal, že k vyjádření atmosféry místa musí ukázat vztah mezi umělcem a jeho okolím.

V mnoha ateliérech barva definuje umělce.

Ławrywianiec dokonale vycítil, že technika malíře se liší od techniky sochaře nebo grafika nejen formou objektů, ale především jejich paletou. V případě malířů je barva na fotografiích expresivní, často jí dominují cákance barvy na paletách nebo plátnech. V ateliérech sochařů se barvy stávají monochromatičtějšími (z řeckého *mono-chromos*, tedy světlo o jediné vlnové délce), zemitějšími, zaměřují se na texturu dřeva, sádry nebo kovu. Autor se vyhýbá křiklavé, digitální sytosti.

Barvy odrážejí skutečné osvětlení v ateliéru (často chladné denní světlo nebo teplé, bodové lampy).

Ačkoli každý ateliér představuje jiný mikrokosmos, celá série je vizuálně soudržná. Ławrywianiec toho dosáhl důsledným používáním kontrastu a vyhýbáním se vizuálnímu chaosu.

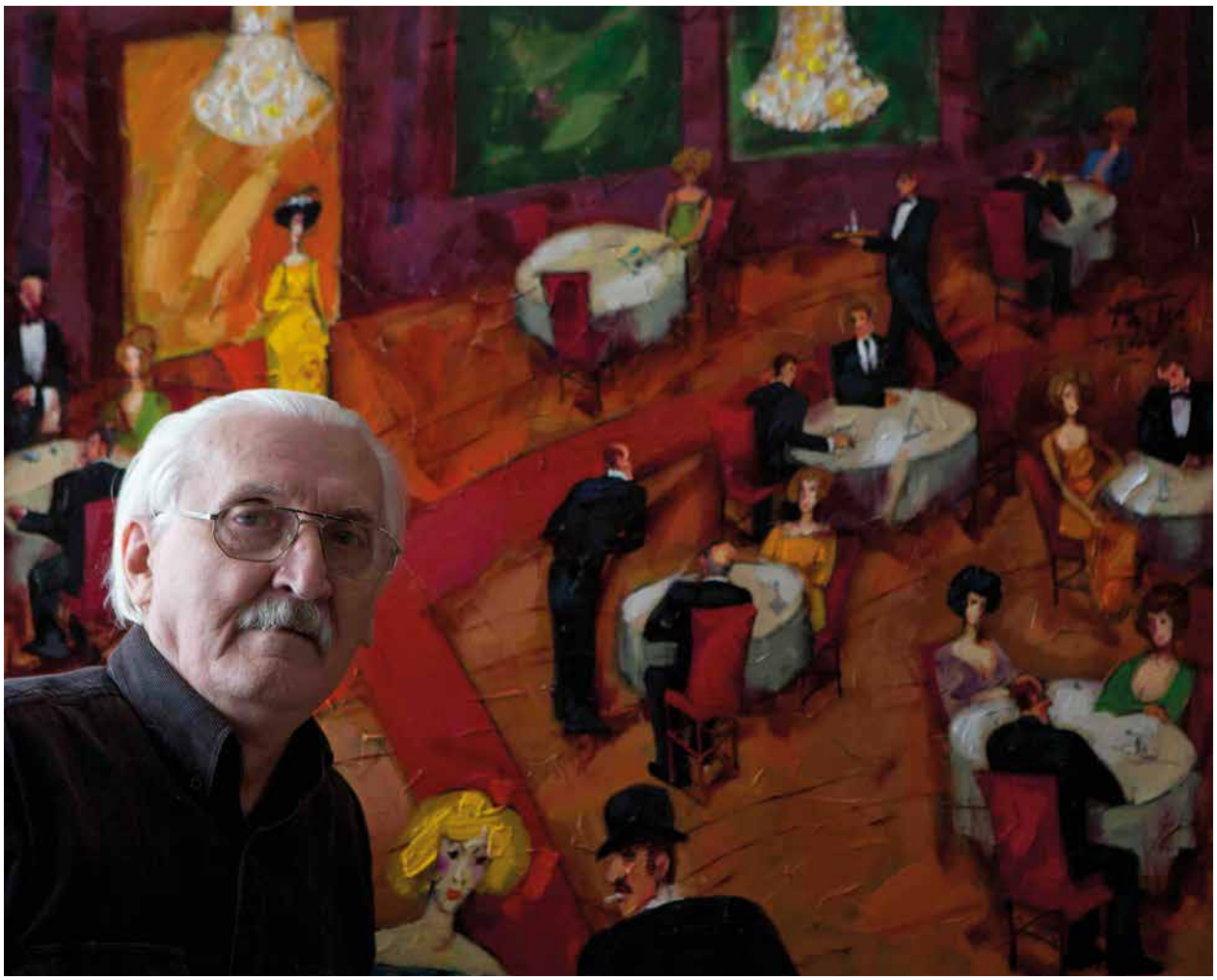

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Witold Pałka, 2009

Barva kompozici spíše organizuje, než aby ji rozptylovala — často se jediný akcent (např. červená skvrna na pozadí obrazu) stává ústředním bodem celé fotografie. Pokud by tato série byla černobílá, ztratili bychom značné množství informací o specifičnosti díla těchto umělců.

Někteří z objektů těchto fotografií jsou zesnulí a můžeme konstatovat, že se tato série dotýká samotné podstaty dokumentární fotografie.

Skutečnost, že někteří z objektů série „Tajemství ateliéru“ již zemřeli, dává tomuto projektu zcela nový, téměř metafyzický rozměr. Ateliéry často „mizí“ spolu s umělcem.

Sbírky jsou rozházené, nábytek je odstraňován.

Fotografie zůstává jediným důkazem o tom, jak tento „magický prostor“ vypadal, jak konkrétní umělec pracoval a tvořil. Místo formálních póz fotografie zobrazují lidi v momentech reflexe, únavy nebo hlubokého soustředění.

Toto je neocenitelný záznam o podmínkách, v nichž se slezská kultura zrodila na přelomu 21. století. Mnoho z těchto umělců od té doby zemřelo a jejich ateliéry zanikly, což z Ławrywianiecových fotografií činí další jedinečný dokument. Dalo by se také říci, že „Tajemství ateliéru“ je intelektuálním rozšířením série o kováři a vitrážovém umělci.

Série se vyznačuje velmi klidným, klasickým rámováním a respektem k dostupnému světlu, což fotografiím dodává důstojnost.

Skutečnost, že série „Tajemství ateliéru“ představuje tak široké zastoupení slezských umělců, je jednou z jejích největších hodnot — jak obsahově, tak symbolicky. Lze s jistotou říci, že díky tomuto velkému počtu přestává být série jen sbírkou hezkých fotografií a stává se vizuální encyklopedií regionální kultury.

Za zmínku stojí, že i další slezští fotografové fotografovali umělce. Mezi nimi jsou Antoni Kreis, Arkadiusz Gola a Tomasz Jodłowski.

Pokud jde o Arkadiusze Golu, stojí za zmínku jeho fotografie — jeho portrét slavného samouka slezského malíře Erwina Sówky (posledního žijícího člena skupiny Janowska). Arkadiusz Gola, fotografa Erwina Sówku po mnoho let navštěvoval a doprovázel ho do jeho ateliéru.

Gola vytvořil četné Sóckovy portréty v jeho ateliéru v Zawodzie v Katovicích. Tyto fotografie ukazují při práci na jeho osobitých obrazech, kombinujících slezské krajiny s motivy z východní mytologie.

Je také spoluautorem (spolu s Henrykem Waniek a Soniou Wilk) textů a vizuálů pro publikace věnované malíři, včetně alba „Zašifrovaný vesmír malby Erwina Sówky“ (2017).

Vězeňské náboženství

Arkadiusz Ławrywianiec pracoval na další fotografické sérii s názvem „Vězeňské náboženství“. Tyto fotografie byly pořízeny ve věznicích v Ciągowicích a Wojkowicích.

Fotografie jsou prezentovány v černé a bílé barvě a vznikly v letech 2017 až 2018.

Tato série se zabývá náboženským životem vězňů a projevy náboženského života ve vězení. Autor tvrdil, že s tímto projektem začal poněkud náhodou. Ławrywianiec se zúčastnil tiskové konference ve věznici Wojkowice na téma zaměstnávání vězňů. Kromě fotografií z konference autor pořídil také snímky cel vězňů. Prakticky opouštějíc zdi věznice, Ławrywianiec se dozvěděl, že v následujícím týdnu se ve věznici v Ciągowicích, pobočce věznice Wojkowice, bude konat křížová cesta, kterou pořádají vězni. Křížovou cestu měl vést vězeňský kaplan.

Z iniciativy vězeňského kaplana a vězňů se tam měl konat křížový průvod. Vězni si pro tento obřad mimo jiné vyrobili těžký dřevěný kříž. Ve skutečnosti se jednalo o první křížovou cestu v polské věznici, kudy chodili sami vězni, zdůrazňuje autor.

Ławrywianiec požádal vedení věznice Ciągowice, o povolení k fotografování obřadu a toto povolení obdržel.

Ławrywianiec během obřadu vězně fotografoval, ale vězni mají kvůli situaci — místu — ve kterém se nacházejí, černé pruhy přes oči. Vedení věznice také stanovilo tento požadavek a požadovalo, aby si vězni na fotografiích zakrývali obličej (oči). Ani autor, ani vedení se nepodařilo získat souhlas všech osob na fotografiích se zveřejněním jejich snímku. Celkově lze říci, že tento postup ve skutečnosti posílil poselství a vnímání těchto fotografií.

Kromě křížové cesty Ławrywianiec v roce 2017 fotografoval ve věznici také náboženský obřad Nanebevzetí Páně. Autor fotografoval jak samotný obřad, tak i jeho přípravy. Ławrywianiec se již dříve informoval, zda se kromě křížové cesty konají i nějaké další obřady. Také stanovil, že v říjnu letošního roku se bude slavit oslava návštěvy sochy Panny Marie Fatimské, kterou autor také vyfotografoval.

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Věznice, Křížová cesta, Ciągowice, 2017





Foto: Arkadiusz Ławrywianiec, Věznice, Mše svatá – Slavnost Těla a Krve Páně, Ciągowice, 2017

Ławrywianiec také s fotoaparátem navštívil vězeňské cely, kde se projevovaly náboženské aspekty.

Navštívil celu, kde visel kříž (zatímco vězni hráli karty a poker), celu, kde jeden z vězňů vyráběl rámy na svaté obrázky ze zápalek, a celu, kde jeden z vězňů kreslil náboženské motivy.

Při fotografování věznice se Ławrywianiec také dozvěděl, že mezi vězni byl i varhaník z nedaleké farnosti. Byl vězněn ve věznici Wojkowice a také vystupoval v bluesové kapele, která reprezentovala věznici. Tento jedinec každou neděli brzy ráno opouštěl věznici a celý den během mše hrál na varhany, přičemž se večer vracel do věznice. Autor se tomuto jedinci také věnoval — z fotografií vytvořil prezentaci a také zaznamenal varhaníkovu zpověď[55].

Tento projekt byl zastaven vypuknutím pandemie koronaviru. Poté byl zaveden zákaz návštěvy takových míst. Po pandemii se ve věznici změnil člověk, se kterým Ławrywianiec pracoval.

Fotografie z této série prozatím nelze nalézt v autorově portfoliu na jeho webových stránkách.

Ławrywianiec však ujistil, že i tyto fotografie budou součástí jeho portfolia na webových stránkách.

55 **Slideshow** — Prezentace je postupná prezentace vizuálního obsahu — fotografií, grafiky, videa a textu — zobrazovaných jeden po druhém na obrazovce. Používá se k vyprávění příběhů, prezentaci dat nebo propagaci produktů dynamickým a poutavým způsobem.

VZDĚLÁVACÍ ČINNOST

Profesní život Arkadiusze Ławrywianiece se neomezoval pouze na práci fotografa-reportéra a práci pro noviny.

Měl také příležitost učit fotografii další mladé aspirující fotografy. Ještě jako fotoreportér v „Dzienniku Zachodni“ Ławrywianiec zahájil svou učitelskou kariéru.

V letech 2009 až 2022 Arkadiusz Ławrywianiec učil na Vysokoškolské škole fotografie „Fotoedukacja“[56], kde vyučoval obor foto-žurnalistika, dokumentární a tiskovou fotografii.

Podle Ławrywianiece ředitelé školy nejprve autorovi zavolali s nabídkou spolupráce a výuky na jejich škole. Škola měla zpočátku velký počet studentů a potřebovala další učitele. Autor se zpočátku poněkud obával, že práce ve škole bude kolidovat s jeho prací v „Dzienniku Zachodni“, ale rozhodl se pro tuto příležitost. V té době ho do školy najali tři ředitelé: Artur Solowski, Jacek Ulaczyk a Roman Szymański. Ławrywianiec ve skutečnosti nebyl zaměstnán na plný úvazek; byl spolupracovníkem „Fotoedukace“ v rámci svého vlastního podnikání. Jak autor vzpomíná, prakticky žádný z lektorů v té době nebyl zaměstnán na plný úvazek. Předmět, který Ławrywianiec vyučoval, ve škole vyučovali také Tomasz Griessgraber a Grzegorz Klatka.

Autor přiznává, že hodiny se studenty často probíhaly mimo učebnu — to znamená, že měly praktický (venkovní) charakter.

56 „Fotoedukacja“ - Škola fotografie Fotoedukacja, která se nachází v Katovicích na ul. Harcerzy Września 1939 čís. 5

Ławrywianiec rád bral studenty „do terénu“. Mladí studenti fotografie měli možnost fotografovat různé situace, kulturní a sportovní akce a osobně si vyzkoušet práci fotoreportéra.

Autor přiznává, že tato praktická forma hodin se studenty, exkurze, ho velmi oslovila. Chtěl, aby studenti vytvářeli specifické materiály, které pro ně Ławrywianiec vybral.

Úspěchy studentů byly samozřejmě později podrobně diskutovány s vyučujícím během hodin v posluchárně. Konečným výsledkem měla být sestava, kterou si posluchači sami sestavili.

Ławrywianiec přiznává, že od začátku ho učení ostatních prakticky netrápilo, protože s veřejným vystupováním ani s mluvením před ostatními neměl problém.

Místo toho se snažil zajistit, aby jeho studenti byli spokojeni s tím, co Ławrywianiec ve svých hodinách nabízel.

Věří, že dostával signály, že jeho studenti jsou s jeho hodinami spokojeni. Jak už to ale bývá, někteří studenti byli tématy, která autor zadal, velmi zaujati, zatímco jiní projevovali malý zájem, protože foto-žurnalistika nebyla jejich preferovaným médiem.

Škola „Fotoedukace“ sídlila po mnoho let v Katovicích — v okrese Piotrowice, a poté bylo sídlo školy přemístěno do Siemianowic Śląskie. Tuto školu absolvovalo mnoho renomovaných fotografů — včetně reportérů, jako byli Tomasz Grisgraber, Karina Trojok, Tomasz Jodłowski a Rafał Klimkiewicz.

Arkadiusz Ławrywianiec pracoval ve škole „Fotoedukacja“ 13 let, až do jejího uzavření.

Pandemie a související finanční problémy školy přispěly k jejímu uzavření. Studenti se zdráhali využívat online výuku v tomto typu školy.

Škola se prozatím znovu neotevřela a není jasné, zda a kdy k tomu dojde. Ławrywianiec přiznává, že mu někdy chybí práce učitele fotografie, protože to pro něj — lektora i studenty — byla velmi obohacující zkušenost. Tato setkání se studenty také pomohla rozvíjet samotného autora — v jistém smyslu se od svých studentů učil.

Arkadiusz Ławrywianiec v současné době vyučuje studenty na Univerzitě Národní vzdělávací komise v Krakově[57].

Jeho výuka se zaměřuje především na předávání praktických znalostí fotografie studentům žurnalistiky a komunikace.

Vyučuje předměty související s fotografickým řemeslem, jako je tisková fotografie, foto-žurnalistika a digitální úprava obrazu (včetně Adobe Photoshopu).

Ve své práci klade velký důraz na etiku profese fotoreportéra a schopnost budovat vizuální narativy, což potvrzují i studenti, kteří oceňují intenzivní vztah mezi mistrem a žákem na této univerzitě.

Podílí se na mentorování studentských projektů a workshopů a sdílí své zkušenosti získané během mnoha let práce v redakcích (včetně „Dziennik Zachodni“) a v rámci dokumentárních projektů.

Na této univerzitě je Ławrywianiec přidružen k Fakultě sociálních věd, konkrétně k Ústavu žurnalistiky, médií a sociální komunikace.

Arkadiusz Ławrywianiec spolupracuje s Univerzitou komise národního vzdělávání v Krakově od roku 2024. Během této doby se posunul od vedení individuálních workshopů k trvalé pedagogické spolupráci na Institutu žurnalistiky, médií a sociální komunikace. Vzdělával několik skupin studentů, které učil nejen fotografickým technikám (včetně digitální úpravy obrazu), ale především řemeslu fotoreportérů a dokumentaristů.

Kromě své akademické práce Arkadiusz Ławrywianiec pravidelně vede fotografické workshopy a setkání autorů, mimo jiné v rámci Asociace polských uměleckých fotografů, jejímž cílem je vizuální vzdělávání a propagace dokumentární fotografie.

57 Univerzita Národní vzdělávací komise v Krakově (UKEN) je veřejná vysoká škola v Krakově. Je pokračováním Státní vyšší pedagogické školy v Krakově, založené 11. května 1946 a otevřené 25. října 1946.

Foto: Artur Solowski, Jindřich Streit a Arkadiusz Ławrywianiec, „Fotoedukacja“, 2010





Foto: „Fotoedukacja“, zkoušky – zápočty, Siemianowice Śląskie, 2018 (foto z autorova archivu)

ZPAF

Hned na úvod stojí za zmínku, že ZPAF[58] (Svaz polských uměleckých fotografů) byl založen v roce 1947 jako pokračování „Polského fotoklubu“. ZPAF je kreativní a profesionální sdružení fotografů, jehož posláním je zachovat jejich odkaz a propagovat a rozvíjet současnou fotografii. Sdružení sdružuje umělce zastupující různé styly a umělecké směry. Aktivními členy sdružení byli mimo jiné umělci jako Jan Bułhak, Zbigniew Dłubak, Edward Hartwig a Zofia Rydet.

Arkadiusz Ławrywianiec není jen fotoreportér pracující pro tisk; je také uměleckým fotografem.

Ławrywianiec zpočátku přišel do slezské pobočky Asociace polských uměleckých fotografů jako fotoreportér, aby zdokumentoval konkrétní výstavu nebo vernisáž novin.

V té době neuvažoval o členství ve Asociaci polských uměleckých fotografů (ZPAF), protože pocházel z prostředí dokumentárních reportérů.

ZPAF je největší polská organizace pro umělce, kteří používají fotografii jako prostředek tvůrčího vyjádření.

V roce 2010 se Arkadiusz Ławrywianiec stal členem Asociace polských uměleckých fotografů, slezské pobočky v Katovicích. Ławrywianiec žertuje, že si někdy uvědomuje, že je umělec, ale je to vzácné. Především se prostě považuje za fotografa.

58 ZPAF — Asociace polských uměleckých fotografů, kreativní a profesní sdružení fotografů, jehož posláním je zachovat jejich odkaz a propagovat a rozvíjet současnou fotografii. Založeno v roce 1947.

Foto: Darek Zakrzewski, Výstava Romana Vondrouše, ZPAF, Katovice, 2022





Foto: Cyklus setkání „Pojďme se poznat“, ZPAF, Katovice, 2023 (foto z autorova archivu)

Do ZPAF byl přijat s dokumentárně-reportážními materiály. Podle Ławrywianiece se jednalo o dvě série, „Tajemství ateliéru“ a „Chasidim“. Autor přiznává, že slyšel různé historky o možnosti přijetí do Asociace. Kolovaly zvěsti, že asi před třiceti lety by s takovými fotografiemi neměl šanci být do ZPAF přijat, protože dokumentární fotografie v té době nebyla plně akceptována. V řadách slezské pobočky ZPAF bylo málo dokumentárně-reportážních fotografů.

Koniakowski mu vysvětlil, že Sdružení potřebuje i nové, mladé fotografy, nové členy. Ławrywianiecovu fotografii dobře znal a pozoroval jeho práci, mimo jiné i v „Dzienniku Zachodni“.

Druhou osobou, která Ławrywianiec silně povzbuzovala ke kandidatuře do ZPAF, byl další Zbigniew Sawicz, další člen Asociace. Podle Ławrywianiece byl také fotografem, který se více zaměřoval na konceptuální fotografii než na reportáž.

V roce 2009 se umělec začal účastnit zasedání okresní kvalifikační komise Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF) a poskytovat konzultace ke své práci. Andrzej Koniankowski poté ukázal Ławrywianiecovi model alba Anny Chojnacké „Mezi slezskými umělci“, které nikdy nebylo vydáno. Koniakowski si údajně všiml Ławrywianiecovy záliby v fotografování umění, účasti na galerijních výstavách a dokumentaci (např. BWA v Katovicích). Koniakowski navrhl, aby Ławrywianiec v nápadu Anny Chojnacké pokračoval, protože její album nebylo vydáno. Ławrywianiec si od Koniakowského vypůjčil model tohoto alba a po nějaké době se rozhodl v nápadu pokračovat, ale za vlastních podmínek. Došlo k závěru, že by to mohlo být Ławrywianiecovo dílo, s nímž by se mohl ucházet o členství v ZPAF.

Autor se však rozhodl vytvořit tuto sérii ve svém vlastním stylu, v barvě (Chojnackovy fotografie byly černobílé). Jednalo se o jednu ze dvou sad prezentovaných na přijímací zkoušce ZPAF.

Autor se však rozhodl vytvořit tuto sérii ve svém vlastním stylu, v barvě (Chojnackovy fotografie byly černobílé). Jednalo se o jednu ze dvou sad prezentovaných na přijímací zkoušce ZPAF. Druhou sadou byly „Chasidim“ a v říjnu 2010 Ławrywianiec složil zkoušku v ústředí ZPAF ve Varšavě. V roce 2011 byl během valné hromady (konáné každé tři roky) tehdejší prezidentkou Katarzynou Łata-Wronou pozván, aby se připojil k představenstvu slezské pobočky ZPAF jako tajemník. V představenstvu působil jako tajemník šest let a v posledním roce

svého funkčního období poskytoval prezidentce významnou pomoc a získával stále více zkušeností. To vedlo Ławrywianiece ke kandidatuře na prezidenta slezské pobočky ZPAF. V únoru 2017 byl do této funkce zvolen. Funkční období trvá tři roky, ale počet příležitostí k výkonu této funkce není stanoven.

Arkadiusz Ławrywianiec věří, že dokumentární fotografie může být také hluboce umělecká. Je to do značné míry otázka přístupu fotografa k tomu, co dělá, a jak to dělá. Podle autora, pokud k naší práci přistupujeme banálně, bude to okamžitě patrné a samotná díla budou postrádat uměleckou hodnotu. Ale v konečném důsledku to platí pro jakýkoli typ fotografie — konceptuální, krajinářskou atd. Mnoho takových fotografií nesplňuje kritéria uměleckého zpracování. Vše záleží na fotografovi, jeho přístupu a nasazení.

Od roku 2017 působí jako prezident slezské pobočky ZPAF (se sídlem v Katovicích) a zároveň jako člen hlavní rady ZPAF (se sídlem ve Varšavě).

Arkadiusz Ławrywianiec nakonec dokázal skloubit roli prezidenta ZPAF se svou novinářskou a dokumentární prací.

V současné době je mezi členy ZPAF poměrně dost reportérů a dokumentárních fotografů. Ławrywianiec se domnívá, že se reportérům otevřela i komunita konceptuální a umělecké fotografie.

Slezská pobočka ZPAF sídlí ve slezské pobočce okresní kvalifikační komise.

Hlavním cílem okresní kvalifikační komise je co nejlépe připravit kandidáty na zkoušku a složit ji. Podle Ławrywianiece je však velkou přidanou hodnotou také budování vztahu s kandidátem od samého začátku a poskytnutí příležitostí k jeho seznámení. To podporuje vztahy, takže kandidát se během stáže začíná cítit jako člen ZPAF.

I na předprázdninová setkání v ZPAF v Katovicích zve Arkadiusz Ławrywianiec jako prezident kromě členů Asociace také kandidáty.

Za zmínku stojí, že Arkadiusz Ławrywianiec vede v sídle ZPAF vlastní sérii setkání s názvem „Pojďme si popovídat o...“. Pozval mnoho renomovaných fotografů, aby diskutovali o fotografii. Mezi jeho hosty patří Krzysztof Gołuch a Antoni Kreis.

Arkadiusz Ławrywianiec je také autorem a tvůrcem „Virtuální galerie Katovice“[59], kterou naleznete na webových stránkách slezské pobočky ZPAF. V úvodu k této galerii Ławrywianiec píše: „Dámy a pánové, zatímco je naše galerie v Katovicích uzavřena, rozhodli jsme se s vámi podělit o naše úspěchy ve Virtuální galerii Katovice. V rámci projektu představíme virtuální verze výstav našich členů a pozvaných hostů.“

Slezská pobočka ZPAF (včetně galerie) v Katovicích byla Ławrywianiecem v roce 2020 přemístěna na ulici Dąbrowskiego 2.

Dříve se nacházela na ulici Św. Jana 10, kde Ławrywianiec zahájil svou funkci prezidenta ZPAF.

Rekonstrukce prostor byla z velké části provedena členy ZPAF a Ławrywianiec docházel do galerie prakticky každý den po dobu šesti měsíců a aktivně se účastnil různých projektů.



Foto: Nové představenstvo ZPAF Slezského okresu, Katovice, 2025 (materiály z webových stránek)

59 http://zpaf.katowice.pl/wirtualna-galeria-katowice/

Za zmínku také stojí, že 11. února 2026 byl během valné hromady Arkadiusz Ławrywianiec znovuzvolen prezidentem Slezské pobočky ZPAF se sídlem v Katovicích. V této funkci bude působit další čtyři roky.

Za členy správní rady slezské pobočky ZPAF byli zvoleni také tito lidé: Antoni Kreis (místopředseda), Iwona Germanek (členka správní rady), Artur Turek (člen správní rady), Beata Mendrek (členka správní rady) a Lilianna Ligęza-Jasik (členka správní rady).

Nové funkční období zvolené správní rady bude trvat od roku 2026 do roku 2030, prezidentem bude Arkadiusz Ławrywianiec.

Slezská pobočka Asociace polských uměleckých fotografů (ZPAF) pořádá po sobě jdoucí ročníky původního autorského projektu Ławrywianiec „Oko“, který zahrnuje Ostravu, Katovice a Opavu. Tento projekt, který probíhá již téměř deset let, se střídá mezi zúčastněnými městy. Jedná se o mezinárodní fotografickou výstavu. Cyklické výstavy představují díla umělců z okolí těchto tří měst.

Projekt OKO je podporován radnicí města Katovic.

Katovická galerie Slezské pobočky Polského svazu uměleckých fotografů (ZPAF) pořádá pravidelné fotografické výstavy.

Mezi umělce, které Arkadiusz Ławrywianiec pozval, patří významní čeští fotografové a lektoři na ITF v Opavě, jako například Vladimír Birgus[60], Jindřich Streit, Pavel Mara, Václav Podestat a Roman Vondrous.

60 http://zpaf.katowice.pl/news/wystawa-fotografii-vladimir-birgus-ciche-opowiesci/

ITF OPAVA

Navzdory mnohaleté práci pro noviny jako fotoreportér, navzdory svým vzdělávacím aktivitám a navzdory tomu, že byl prezidentem Polské asociace uměleckých fotografů (ZPAF), byl Arkadiusz Ławrywianiec také studentem Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě[61] v České republice.



Foto: Profesor Vladimir Birgus a Arkadiusz Ławrywianiec, Horní Bečva, 2025 (foto z autorova archivu)

61 Slezská univerzita v Opavě — jedna z nejnovějších univerzit v České republice, založená v roce 1989.

Arkadiusz Ławrywianiec zahájil studium na Institutu tvůrčí fotografie (ITF) Slezské univerzity v Opavě v roce 2016.

Jako zkušený fotoreportér se rozhodl studovat v Opavě, již jako uznávaný umělec (člen ZPAF od roku 2010). Jeho působení na této univerzitě vyústilo také v četné projekty propojující polskou a českou uměleckou komunitu, jako například projekt OKO (Opava, Katovice, Ostrava), který inicioval v roce 2017.

Arkadiusz Ławrywianiec má již magisterský titul a vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogika. Jeho studium na univerzitě ve městě Opole však s fotografií nijak nesouviselo. Autor přiznává, že se v oblasti fotografie do jisté míry učil sám.

Lawrywianiec se v určitém okamžiku rozhodl studovat na Institutu tvůrčí fotografie[62] v Opavě a po léta byl a stále je studentem této umělecké školy na Slezské univerzitě v Opavě. Nejprve získal bakalářský titul, čímž se, jak sám přiznává, stal vystudovaným fotografem.

Jeho teoretická bakalářská práce s názvem „Polští Židé ve fotografii“[62] byla napsána v roce 2020. Vedoucím jeho teoretické bakalářské práce byl profesor Vladimir Birgus.

Jeho praktická bakalářská práce nesla název „Židovská komunita v Horním Slezsku“. Vedoucím jeho praktické bakalářské práce byl také rovněž profesor Vladimir Birgus.

Ławrywianiec poté na stejné univerzitě zahájil magisterské studium, které absolvoval v roce 2024. Jeho diplomová práce navazovala na bakalářskou práci „Polští Židé ve fotografii“[63] a nesla stejný název.

62 Institut tvůrčí fotografie ITF, jeden z ústavů Filozofické a přírodovědecké fakulty, je považován za jednu z nejlepších a nejvýznamnějších škol současné fotografie v Evropě.

63 https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/2102

Foto: Arkadiusz Ławrywianiec po obhajobě diplomové práce, Opava, 2024 (materiály z webových stránek)



Jedná se o komplexní a bohatě ilustrovanou diskusi o židovských tématech v polské fotografii, jak se odrážejí v publikacích o této komunitě. Jeho teoretickým vedoucím diplomové práce byl profesor Vladimir Birgus.

Jeho praktická diplomová práce se jmenovala „Rabin Jehoszua“. Vedoucím jeho praktické diplomové práce byl Vladimir Birgus.

Arkadiusz Ławrywianiec v současné době studuje doktorské studium na ITF v Opavě, které začíná v roce 2024.

Arkadiusz Ławrywianiec přiznává, že se o Institutu tvůrčí fotografie v Opavě dozvěděl od fotografa Piotra Szymona. Kdysi byl s kolegy fotografy v Kalwarii Zebrzydowské. Piotr Szymon[64] tam také byl a ve svém volném čase o instituci vyprávěl svým kolegům.

64 Piotr Szymon — narozen v roce 1957 v Zabrze. Člen slezské pobočky ZPAF, absolvent ITF v Opavě. Byl fotografem a pedagogem a tragicky zemřel v roce 2005.

Piotr Szymon byl v té době studentem institutu a povzbuzoval ostatní ke studiu v České republice. V té době na ITF studovalo jen málo Poláků a instituce aspirovala na to, aby se otevřela studentům ze sousedních zemí.

Několik let po tomto rozhovoru se Ławrywianiec rozhodl složit přijímací zkoušky na univerzitu v České republice, ale v té době nesplnil všechny formality a byl odmítnut.

V roce 2016 se Ławrywianiec znovu přihlásil ke studiu na ITF, zkoušky složil a byl tam přijat jako student. Ławrywianiec vzpomíná, že určité naplnění přišlo, když mu autor nabídl uspořádání výstavy Jindřicha Streita[65] v Katovicích. K tomu ho povzbudil renomovaný fotograf Arkadiusz Gola.

Ławrywianiec uvádí, že ji považuje za mimořádnou školu s neuvěřitelnou atmosférou. Během přijímacího pohovoru se ho ptali, proč takovou školu potřebuje, když už je zkušený fotograf a má za sebou tolik fotografií.

Autor věří, že se lidé učí nepřetržitě — po celý život — ale nejdůležitější je lidská komunikace.

Druhý člověk, který je s námi v kontaktu, nás obohacuje.

Podle Ławrywianiece může být člověku i sedmdesát nebo osmdesát let, ale sledováním práce ostatních — kontaktem s jinými fotografy — se vždycky něco naučí a bude se dále rozvíjet.

65 Jindřich Streit, narozený 5. září 1946, je českým fotografem a pedagogem. Známý svou dokumentární fotografií. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů české dokumentární fotografie.

KNIHY, HLAVNÍ NAKLADATELSTVÍ

V roce 2013 vydalo nakladatelství Wydawnictwo Naukowe Śląsk album Arkadiusze Ławrywianiece „Tajemnice pracowni“[66] (Tajemství ateliéru). Album obsahuje 144 stran.

Jedná se o autorovo renomované album, které vzniklo ve spolupráci s novinářkou Henrykou Wach-Malickou.

Publikace představuje sérii portrétů slezských vizuálních umělců v jejich přirozeném pracovním prostředí a odhaluje pohled do jejich tvůrčího procesu.

Díky svým dlouholetým zkušenostem s foto-žurnalistikou si fotograf získal důvěru umělců a vzal svůj fotoaparát na místa, která cizinci jen zřídka navštěvují. Album nezachycuje idealizované galerie, ale skutečná pracoviště — často plná kreativního nepořádku, barev a osobních věcí.

Album vznikalo pět let, což se odráží v hloubce portrétů. Autor si dal na čas, což mu umožnilo zachytit nejen tváře, ale i „ducha“ míst a jedinečnou povahu aktu tvorby. Publikace nabízí jedinečné panorama současného umění ve Slezsku a představuje přibližně 30 umělců v jejich přirozeném prostředí. Jedná se o důležitý záznam identity regionu.

66 https://www.slaskwn.com.pl/sklep/tajemnice-pracowni

Foto: Fotoalbum „Slezští Židé (Slezsko a Zagłębie)“, (materiály z webových stránek)

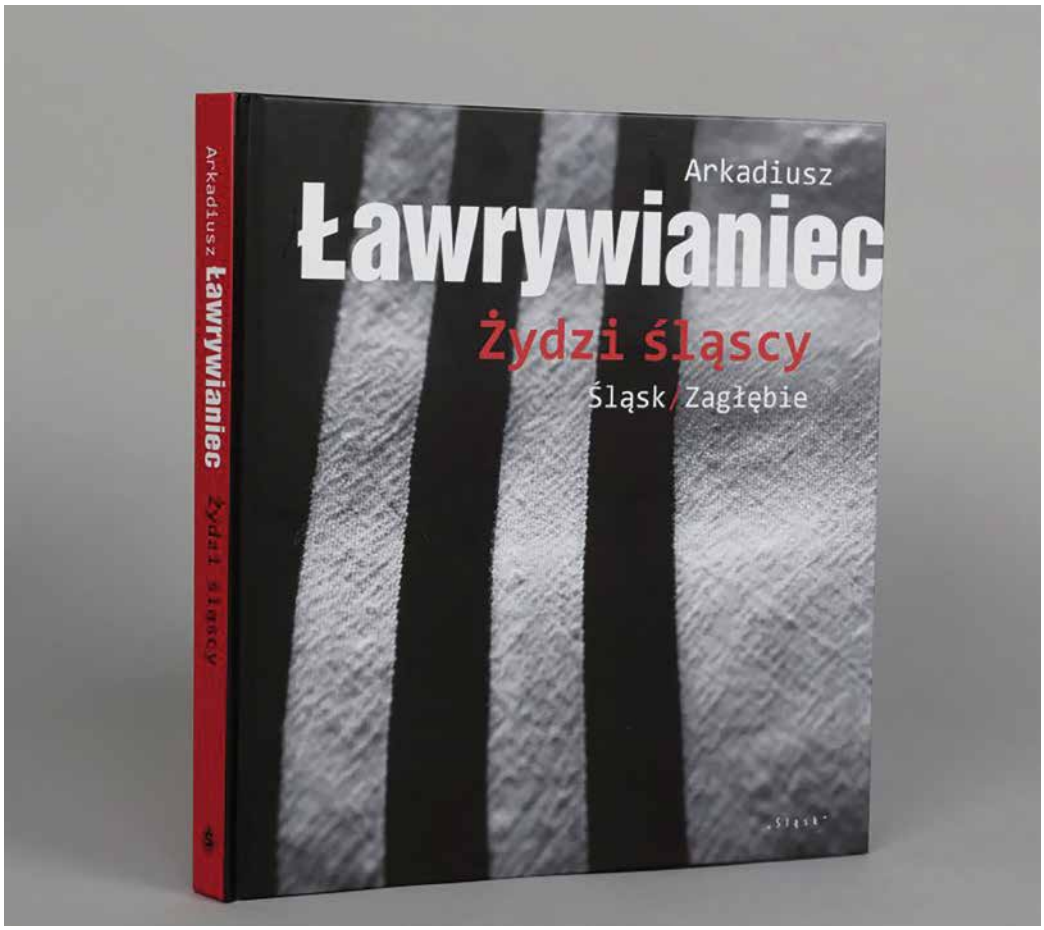



Foto: Setkání s Arkadiuszem Ławrywianiecem se soustředilo
na fotografické album „Slezští Židé (Slezsko a Zagłębie)“, ZPAF, Katovice, 2025

Za zmínku stojí i pečlivá příprava alba, které funguje jak jako dokument, tak jako vysoce kvalitní umělecký objekt.

Album Arkadiusze Ławrywianiece „Kiddushin Nisuin“ vyšlo v roce 2021.

Za zmínku stojí, že toto album předcházelo jeho nejnovější, obsáhlé publikaci „Slezští Židé“, která vyšla v roce 2024 a je vyvrcholením patnáctiletého dokumentárního projektu.

Tato publikace představuje významný milník v autorově dokumentární tvorbě, zaměřené na židovskou kulturu a tradice.

Dne 29. března 2025 v Katovické galerii, Slezské pobočky ZPAF na ulici Dąbrowskiego 2 v Katovicích, na setkání v rámci cyklu „Pojďme si popovídat o...“, představil Arkadiusz Ławrywianiec své nejnovější a nejrozsáhlejší fotografické album „Slezští Židé“ (s podtitulem „Slezsko a Zagłębie“), které vydalo nakladatelství Wydawnictwo Naukowe Śląsk.



Foto: Arkadiusz Gola, Ocenění BZWBK, Arkadiusz Ławrywianiec, 2009

Album Arkadiusze Ławrywianiece „Slezští Židé“ (Slezsko a Zagłębie) vydalo v roce 2024 nakladatelství Wydawnictwo Naukowe Śląsk. Text napsal Dariusz Walerjanski.

Album Arkadiusze Ławrywianiece „Slezští Židé“ lze považovat za monumentální a neuvěřitelně osobní záznam současného židovského života v Horním Slezsku a v Zagłębie.

Na začátku alba nabízí Arkadiusz Ławrywianiec v části „Od autora“ předmluvu. Následuje text Dariusze Walerjanského popisující obsah alba.

Album — část obsahující fotografie Arkadiusze Ławrywianiece — je rozděleno do několika kapitol:

- Náboženství a svátky (od strany 17)
- Tradice a zvyky (od strany 101)
- Každodenní život (od strany 155)
- Lidé (od strany 189).



Foto: Ceny primátora města Katovice v oblasti kultury, Katovice, 2011 (foto z autorova)



Foto: Plakát k výstavě Arkadiusze Ławrywianiece „Balet“ (materiály z webových stránek)



Foto: Výstava „Arek/Arek“, Muzeum dějin Katovic, 2024 (foto z autorova archivu)

Za zmínku také stojí, že recenzenty alba byli Dr. Marian G. Gerlich a Dr. Arkadiusz Gola. Vydání bylo spolufinancováno Maršálkovskou kanceláří Slezského vojvodství a Magistrátem města Katovice. Mezi partnery patřily Slezský oddíl Asociace polských uměleckých fotografů, Slezská univerzita v Opavě a Institut kreativní fotografie v Opavě.

Album je vyvrcholením 14 let práce (projekt realizovaný v letech 2010 až 2024), která autorovi umožnila získat hlubší znalosti a vybudovat si důvěru v rámci fotografované komunity.

Lze s jistotou říci, že se nejedná jen o suchopárný dokument, ale o umělecké vyprávění o tom, co znamená být Židem v dnešním Polsku.

Fotografie spojují úctu k tradici s moderním pohledem na každodenní život. Vybrané snímky demonstrují vysokou míru intimity s fotografovanými subjekty. To mu umožňuje vyhnout se povrchnosti — fotografie jsou intimní, nikoli voyeurské.

Autor dovedně vybral fotografie tak, aby zobrazovaly nejen významné svátky a náboženské rituály, ale i každodenní život. Židovská komunita ve Slezsku tak přestává být vnímána prizmatem skanzenu a stává se živou součástí současného regionu.

Ačkoli fotografie vznikaly po dobu 14 let, album si zachovává jednotný vizuální příběh.

To dokazuje důkladný výběr materiálu — autor pravděpodobně vyřadil tisíce snímků, aby si ponechal pouze ty, které vytvářejí specifickou atmosféru.

Ławrywianiec se drží klasické černobílé reportáže. Pro ty, kteří jsou zvyklí na současnou, barevnou a dynamickou tiskovou fotografii, se tento výběr může zdát poněkud asketický.

Je to však vědomá volba, čerpající z nejlepších tradic polské dokumentární školy.

Výběr fotografií je velmi promyšlený, protože naplňuje hlavní cíl autora: vybudovat most mezi historií a současností. Ławrywianiec nehledá senzacechtivost. Vybral fotografie, které „pracují pomalu“ — vyžadují, aby se čtenář zastavil a vstřebal detaily tváří a interiérů. Právě tento zdrženlivý výběr dává knize potenciál stát se trvalým historickým dokumentem, nikoli jen sezónním albem.

Toto album jistě vyplňuje významnou mezeru v dokumentaci slezského multikulturalismu a zaměřuje se na židovskou komunitu v Katovicích a náboženský život regionu.

Za zmínku stojí, že v únoru 2025 byla v Katovickém historickém muzeu (v oddělení etnologie města) na ulici Rymarska zahájena výstava „Arek/Arek — Hledání posvátného“[67]. Výstavy se zúčastnili dva slezští fotografové, Arkadiusz Ławrywianiec a Arkadiusz Gola. Potkali se před mnoha lety v redakci „Dziennik Zachodni“, kde pracovali jako fotoreportéři. V současné době je Arkadiusz Gola lektorem na ITF v Opavě a Ławrywianiec zde studuje doktorské studium.

Výstava představila černobílé fotografie obou autorů, pořízené v Horním Slezsku. Diváci mohli vidět a porovnat, jak oba fotografové vnímají svět skrze objektivy svých fotoaparátů. Arkadiusz Gola a Arkadiusz Ławrywianiec jsou vynikající fotografové, fotoreportéři a umělci, kteří se již léta věnují fotografování Slezska — regionu s dlouhou náboženskou tradicí. Tentokrát se můžeme podívat na jejich vize posvátného. Autoři nám ukazují, že posvátno může být všude, a umožňují nám vnímat nový rozměr posvátného.

67 https://zpaf.pl/aktualnosci/arek-arek-w-poszukiwaniu-sacrum-MHK/

ÚČAST NA VÝSTAVÁCH A SOUTĚŽÍCH, OCENĚNÍ A VYZNAMENÁNÍ

1992	
1992	„Neutrální zrcadlo“ — MDK Opole
1992	„Fotografie“ — Galerie POL`ART Montpellier
1993	
1993	„Portrétní fotografie“ — Akademický klub Pedagogické univerzity v Opolu
1994	
1994	„Opolské krajiny“ — Akademický klub WSP Opole
1994	Účast na výstavě po soutěži 2. ročníku „Soutěže polské tiskové fotografie“ fotografie „Opuštěná“
1996	
1996	„Objektivem slezských fotoreportérů“ — Slezské muzeum, Katovice
1997	
1997	„Velká voda“ — EMPIK Katowice
2000	
2000	Knižní veletrh 2000 — Frankfur
2000	„Divadlo malované světlem“ — Slezská knihovna, Katovice
2001	
2001	„Divadlo natřené světlem“ — Divadlo Cogitatur, Katovice
2001	„Divadlo natřené světlem“ — Kulturní centrum družstva Tęcza, Tychy
2002	
2002	„Divadlo natřené světlem“ — Kulturní centrum Szopienice, Katovice
2002	„Divadlo natřené světlem“ — 13. mezinárodní divadelní festival na hranici — Národní dům, Těšín
2002	„Galerie bezdomovců“ — Galerie Szyba Wilsona, Katovice
2002	„Zbožný chasidský Žid“ — Městské kulturní centrum Zawodzie

2003	
2003	„Zbožný chasidský Žid“ — Městská veřejná knihovna Lelów
28.11.2003 – 14.12.2003	„Zbožný chasidský Žid“ — Galerie SCKM „Atelier“, Krakov – Kazimierz
11.12.2003	22. ledna 2004 „Slezská tisková fotografie“ — Slezská knihovna, Katovice
2004	
2004	„Galerie bezdomovců“ — Galerie Szyba Wilsona, Katovice
2004	„Euroart 2004“ — Galerie Szyba Wilsona, Katovice Výstava oslavující vstup Polska do Evropské unie (1.–3. května)
2004	Festival Era New Horizons — fotografická výstava věnovaná Kazimierzi Kutzovi — Těšín
2004	Cena košalského starosty v Polské a evropské fotografické přehlídce „Zlatá mušle“ v Košalíně 2004 za fotografie „Poslední slezský kovář“
2005	
2005	„Polsko — Polen“ Neumünster, Hamburk — Výstava v rámci Polského roku v Německu pořádaná Generálním konzulátem Polské republiky v Hamburku a Baltskou fotografickou společností v Košalíně
2005	Čestné uznání v 1. ročníku velké fotografické soutěže National Geographic „Kultura“ v kategorii Profesionálové za fotografii „Divadlo“
2005	Čestné uznání ve 3. ročníku fotografické soutěže Plusy Kościół s názvem „Tajemství chleba“ pořádané Rádiem PLUS v Opolí za fotografie z oslav Božího těla v Lipinách
2006	
2006	Cena diváků ve 3. ročníku výstavy „Slezská tisková fotografie 2005“
2008	
2008	2. března 2008 – 9. března 2008 „Interpretace objektivem“ — Galerie Rondo Sztuki, Katovice, samostatná výstava
2009	
2009	3. března 2009 Účast na 6. ročníku výstavy „Slezská tisková fotografie 2008“
2009	10. března 2009 – 31. března 2009 „Ženy očima muže“ — Slezská knihovna, samostatná výstava 45 portrétů žen vytvořených pro přílohu „Oczami Kobiet“ (Ženské oči) vydanou nakladatelstvím Dziennik Zachodni
2009	„BZWBK Press Photo 2009“ — kategorie Civilizace — 2. místo za fotoesej „Powstanie witrażu” (Výroba vitráže)

2010	
2010	Soutěž „Mizející profese“ — 3. místo za fotografii „Ostatni“ (Poslední „Slezský kovář“)
26.10.2010	Přijetí do členství ZPAF, představili: Antoni Kreis, Arkadiusz Gola, IČO 1066
3.11.2010 – 30.11.2010	„Katowice, židovský hřbitov Kozielska“ — výstava po plenéru členů slezské pobočky ZPAF, Galerie ZPAF Katowice
3.12.2010 – 17.12.2010	Výstava po soutěži 15. národní fotografické soutěže „Portrét“
2011	
28. 2. 2011 – 31. 3. 2011	„Śląska Fotografia Prasowa 2010” Wystawa pokonkursowa Biblioteka Śląska, Katowice
2011	Śląska Fotografia Prasowa 2010 II nagroda za: cykl pt. „ Powódź w Bieruniu”
6. 4. 2011 – 3. 5. 2011	„Chasydzi w Lelowie” Galeria Katowice ZPAF
29. 7. 2011 – 31. 8. 2011	„Chasydzi w Lelowie” Galeria Parter Kłodzko
20. 9. 2011 – 30.10.2011	„Ponad podziałami” Arcades de Hotel de Ville Saint-Etienne Francja Wystawa była eksponowana w Espace international — Arcades de l’Hôtel de Ville wystawa trwała od 20.09 do 30.10.2011 adres: Ville de Saint-Etienne / Saint-Etienne City Council Hôtel de Ville. BP 503. 42007 Saint-Etienne cedex 1
30. 9. 2011 – 21.10.2011	„Przestrzenie natury” Muzeum Miejskie „Sztygarka” Dąbrowa Górnicza. Wystawa poplenerowa Okręgu Śląskiego Związku Polskich Artystów Fotografików
4.10.2011 – 26.10.2011	„Chasydzi w Lelowie” Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Wystawa towarzyszyła Dniom Kultury Żydowskiej
18.11.2011 – 11.12.2011	„XIV Sosnowieckie Spotkania Artystyczne” Zamek Sielecki Galeria Extravagance. Wystawa poplenerowa. Plener odbył się w Bieszczadach
26.11.2011	„Nasze współczesne Katowice” Rautenstrauch – Jest museum Kolonia Niemcy. Jednodniowa zbiorowa wystawa towarzysząca obchodom 20-lecia współpracy partnerskiej miast Katowice i Kolonia Wystawa fotografii „Nasze współczesne Katowice”Wybór zdjęć nadesłanych przez Związek Polskich Artystów Fotografików Okręg Śląski Miejsce: Rautenstrauch-Joest Museum. Cäcilienstraße 29-33, 50676 Köln

2012	
3. 1. 2012 – 31. 1. 2012	„Portrety twórców” Biblioteka Śląska Katowice
4. 1. 2012 – 15. 2. 2012	„Chasydzi w Lelowie” Miejski Ośrodek Kultury Dział Kultury Dawnej Sławków
11. 1. 2012 – 5. 2. 2012	„Śląskie zmiana 2011” Centrum Kultury Katowice. Wystawa zbiorowa
7. 3. 2012 – 15. 3. 2012	„Śląska Fotografia Prasowa 2011” Wystawa pokonkursowa Biblioteka Śląska Katowice
4. 4. 2012 – 30. 4. 2012	„Wystawa zbiorowa członków Okręgu Śląskiego ZPAF” Galeria Katowice ZPAF
5. 5. 2012 – 13. 5. 2012	„Chasydzi w Lelowie” Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego Mikołów
9. 5. 2012 – 31. 5. 2012	„Portrety twórców” Galeria Katowice ZPAF
20. 6. 2012 – 30. 6. 2012	„Współodczuwanie — Dialog” wystawa zbiorowa, Galeria Katowice ZPAF
30. 6. 2012	Industriada. Wystawa wykładowców i słuchaczy Policealnej Szkoły Fotograficznej Fotoedukacja Browar Obywatelski Tychy 5 prac
30. 6. 2012	Sidle show „Chasydzi w Lelowie” Muzeum Śląskie w ramach cyklu „Teatralium” „Pogranicza kultur”
9.11.2012 – 30.11.2012	„Portrety twórców” Galeria Art Foto Regionalnego Ośrodka Kultury w Częstochowie
13.10.2012	Spotkanie autorskie w Policealnej Szkole Fotograficznej Fotoedukacja
10.2012	„Katowice – Koln” wystawa miast partnerskich
18.12.2012	Udział w aukcji charytatywnej na rzecz dzieci z katowickich domów dziecka. Miejsce aukcji Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka 2 zdjęcia
2013	
20.12.2013	Propagace alba „Tajemství ateliéru“ Slezská knihovna
2014	
7. 4. 2014 – 31. 4. 2014	Samostatná výstava „Blízko k nám“, Galerie ZPAF OŚ Katowice
9. 4. 2014	Kino Światowid, výstava pouliční fotografie a přednáška o umělecké fotografii během premiéry filmu „Hledání Vivian Maier“
5.11.2014 – 28.11.2014	Skupinová výstava „Další“, Galerie slezské pobočky ZPAF Katowice

2015	
28. 2. 2015	10. Slezský fotografický maraton Fotovzdělávání, Slezský park tradic Siemianowice
2016	
2. 4. 2016 – 30. 4. 2016	
2017	
19. 1. 2017 – 15. 2. 2017	Samostatná výstava „Blízko nás“ ve Slezském kulturním centru v Nakło Slezském
1. 2. 2017 – březen 20. 2. 2017	„Chasidim v Lelówě“ samostatná výstava v Muzeu Skalická v Ustroni www.facebook.com/photo.php?fbid=10211976998682998&set=pcb.10211977024123634&type=3&theater
23. 2. 2017, 7. 3. 2017	Porotce soutěže „Slezská tisková fotografie 2016“ pořádané Slezskou knihovnou a Syndikátem novinářů Moravskoslezského a Olomouckého vojvodství. 28. února 2017 Porotce Mezinárodního festivalu a soutěže kalendářů 2017 pořádaného One Media Group a Agir Art
11. 4. 2017	Porotce v mezinárodní soutěži Cyberfoto 2017
30. 8. 2017	Vernisáž výstavy v rámci originálního projektu „OKO Ostrava-Katowice-Opava“
24.11.2017 – 1.12. 2017	„Genius Loci 2 — Kielce“ Bureau uměleckých výstav v Kielcích a organizátor: Asociace polských uměleckých fotografů, Pobočka Świętokrzyskie
2018	
3. 1. 2018 – 31. 1. 2018	„Blisko nas” wystawa indywidualna Fila nr 32 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Katowicach
16. 1. 2018	Juror w konkursie Tychy Press Photo
2. 2018	Juror w konkursie Śląska Fotografia Prasowa 2017
19. 1. 2018 – 17. 3. 2018	„Chasydzi w Lelowie” wystawa indywidualna Muzeum w Raciborzu
10.5. 2018 – 17.6. 2018	„Metropolia” wystawa zbiorowa w Muzeum Historii Katowic
31. 5. 2018 – 20. 6. 2018	„OKO” II edycja autorskiego projektu Ostrava – Katowice – Opava. Galeria Kupe Opava, wystawa zbiorowa Vratislav Varmuža — grafika cyfrowa (Ostrava), Renata Bonczar — malarstwo (Katowice), Marek Malůšek — fotografia (Opava)

2019	
10. 1. 2019	Spotkanie z cyklu „Salon sztuk” prof. Jacek Rykała i Arkadiusz Ławrywianiec. Prowadzenie: Krzysztof Korwin-Piotrowski Muzeum Historii Katowic Oddział Teatralno-Filmowy, Katowice
6. 2. 2019	Spotkanie w ramach Akademii Fotografii „Od środka. Fotograf zamkniętej społeczności. Arkadiusz Ławrywianiec”, Centrum Edukacji Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu
28. 2. 2019	Juror w konkursie Śląska Fotografia Prasowa 2018
29. 3. 2019	Juror w konkursie Cyberfoto 2019
5. 6. 2019 – 28. 6. 2019	Projekt OKO III edycja autorskiego projektu Ostrava – Katowice – Opava wystawa zbiorowa Úřad městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz w Ostrawie. Iva Krupicová — grafika (Ostrava), Rafał Klimkiewicz — fotografia (Katowice) techniki kombinowanej Marcela Mrázková – technika kombinowana (Opava)
6. 9. 2019 – 27. 9. 2019	Wystawa zbiorowa fotografii członków Okręgu Śląskiego ZPAF „Spotkania” z okazji 40 lecia Galerii Katowice
13. 9. 2019 – 15. 9. 2019	„Śląsk” zbiorowa wystawa członków Okręgu Śląskiego ZPAF w ramach XXXII Dni Fotografii w Świdnicy
10.10.2019 – 1.12.2019	Zbiorowa wystawa Genius Loci Katowice — Duch Miejsca | wystawa w Galerii 5 Katowice Miasto Ogrodów
11.10.2019 – 12.11.2019	Zbiorowa wystawa fotografii członków Okręgu Śląskiego ZPAF „Świadomość ciała” z cyklu „Świadomość kadru”. Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim. Kurator i autor
2020	
7. 5. 2020	Juror w konkursie Cyberfoto 2020
6. 8. 2020 – 28. 8. 2020	Projekt OKO IV edycja autorskiego projektu Ostrava – Katowice – Opava wystawa zbiorowa Oľga Moravcová — grafika (Ostrava), Jolanta Barnaś — malarstwo z cyklu „Wierzyć” (Katowice) oraz Zdeňka Pavlíčková — rysunek (Opava). Galeria Katowice ZPAF
31. 8. 2020	Juror w konkursie Kreatywne Zabrze
16. 9. 2020 – 2.10.2020	Poplenerowa wystawa fotografii „Ostrava Vitkovice”. Galeria Katowice ZPAF Kurator, organizator pleneru
10.10.2020	Zbiorowa wystawa fotografii „Pokolenia” w ramach projektu „Fotografia jako pomost miedzy pokoleniami”. Galeria Katowice przy ZPAF Okręg Śląski w Katowicach ul. Św. Jana 10 (II piętro)
16.10.2020 – 15.11.2020	Zbiorowa wystawa fotografii członków Okręgu Śląskiego ZPAF „Kolorowy konterfekt” z cyklu „Świadomość kadru”. Centrum Kultury Śląskiej w Nakle Śląskim. Kurator i autor
20.10.2020	Juror w konkursie Polskiej Fotografii Sportowej 2020
27.11.2020	Juror w konkursie Śląska Fotografia Prasowa 2019

2021	
18. 1. 2021 – 26. 1. 2021	Kolektivní výstava fotografií „Generace“ v rámci projektu „Fotografie jako most mezi generacemi“. Galerie ZPAF Katowice
24. 1. 2021 – 28. 3. 2021	„Hasidim v Lelów“ Kulturní centrum Białystok Ludwik Zamenhof
3. 3. 2021 – 31. 3. 2021	„Místo K.“ Katowická galerie
15. 5. 2021 – 27. 6. 2021	Souhrnná výstava 23. Sosnoveckého uměleckého setkání „Light Sensitivity“ v paláci Schoen v Sosnowiec
24. 8. 2021	porotce soutěže Creative Zabrze
20. 9. 2021 – 21.11.2021	„Hlasy“ Divadlo Niegaleria Zagłębia v Sosnowci, projekt Sosnowiec Art Center – Castle Sielecki
26.10.2021 – 30.11.2021	Kolektivní výstava fotografií členů Slezské pobočky Polské asociace uměleckých fotografů (ZPAF), „Dokumentární fotografie“, ze série „Frame Awareness“. Slezské kulturní centrum v Nakło Śląskie. Kurátor a autor
9.11.2021	Porotce v soutěži Katovice v objektivu
10.11.2021 – 21.12.2021	Projekt OKO 5. ročník projektu Ostrava – Katowice – Opava, skupinová výstava, Lukáš Horký – fotografie (Ostrava), Arkadiusz Ławrywianiec – fotografie (Katovice) a Jindřich Štreit — fotografie (Opava). Galerie Kupe, Opava
15.11.2021	Předseda poroty soutěže Slezské tiskové fotografie 2020
18.11.2021 – 19.12.2021	Výstava Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě „Tři desetiletí“ v galerii BWA v Katovicích

2022	
5. 1. 2022 – 28. 1. 2022	„Obecni“ kolektivní výstava fotografií členů Slezské pobočky Galerie ZPAF Katowice ZPAF
2. 2. 2022 – 25. 2. 2022	“Hasidim in Lelów” Katowice ZPAF Galerie
17. 1. 2022 – 31. 3. 2022	„Identita“ — výstava shrnující 24. ročník Sosnowieckých uměleckých setkání, která se konala v srpnu 2021 v Zamośći. Schönův palác v Sosnovci
19. 4. 2022 – 6. 6. 2022	„Uprchlíci — Uprchlíci“ Nákupní centrum Libero Katovice
5. 4. 2022 – 27. 4. 2022	Kolektivní výstava fotografií a malby „SVOBODA — SVOBODA 2018“ 2022 Galerie ZPAF Katovice Tato výstava vznikla v rámci 21. ročníku Sosnovských uměleckých setkání, která se konala v květnu 2018 ve Lvově
23. 8. 2022	Porotce v soutěži Creative Zabrze
28.10.2022	Porotce v soutěži Katovice v objektivu
7.11.2022	Předseda poroty v soutěži Silesian Press Photography 2021
8.11.2022 – 30.11.2022	Projekt OKO 6. ročník původního projektu kolektivní výstava Ostrava – Katowice – Opava, Milan Fiala — malba (Ostrava), fotografie Beata Mendrek (Katowice), Jitka Škarohlídová — malba (Opava). Magistrát města Ostravy, Moravská Ostrava a Přívoz, náměstí Dr. E. Beneše 555/6, 729 29 Ostrava
2.12.2022 – 27. 1. 2023	Kolektivní výstava fotografií členů Slezské pobočky Polského svazu uměleckých fotografů „Síla detailu“ ze série „Vědomí rámu“. Slezské kulturní centrum v Nakło Śląskie. Kurátor a autor
2023	
2. 3. 2023 – 16. 4. 2023	Výstava „Jehošua — Rabin“ v Městské veřejné knihovně v Myślenicích, Galerie „mgFoto“
2024	
4. 3. 2024	Výstava „Blízko k nám“ v Městské veřejné knihovně v Katovicích
18. 4. 2024	Skupinová výstava „Mimesis“ v rámci Sosnowieckých uměleckých setkání v Muzeu Schoen Palace v Sosnowci
4. 9. 2024	Skupinová výstava „Imponderabilla“ ve Slezské pobočce ZPAF v Katovicích 10. 11. 2024 „Náboženský život ve Slezsku a „Dąbrovská pánev“ v Sosnowiec Art Center Sielecki Castle
15.10.2024	„Arek/Arek. Hledání posvátného“ v Katowické historii Muzeum

2025	
9. 4. 2025	„Vědomí rámce — Síla humanismu“, kolektivní výstava členů slezské pobočky ZPAF v Městském kulturním centru v Čenstochově
6. 8. 2025	Výroční výstava členů slezské pobočky ZPAF „Hranice představivosti“
12. 9. 2025	„Slezští Židé“ výstava a setkání s autory v rámci 39. Dnů fotografie ve Świdnici
5.12.2025	„Uvědomění si rámu — Vztahy“, kolektivní výstava členů slezské pobočky ZPAF ve Slezském kulturním centru v Nakło Śląskie
2026	
23. 1. 2026 – 18. 3. 2026	Výstava „Současní Židé v Polsku“ v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, Česká republika
4. 2. 2026 – 27. 2. 2026	Výstava „BaLeT“ v Galerii ZPAF Katowice v Katovicích

LITERATURA

- Tadeusz Rolke, Simon Shama „Tu byliśmy — ostatnie ślady zaginionej kultury”, FOTOtapeta, Berlin Warszawa, 2008, ISBN-Nr. 978-83-61072-03-4.
- Agnieszka Traczewska „Powroty”, Narodowe Centrum Kultury, 2018
- Roman Vishniac „Children of a Vanished World”, .Mark Taper Foundation Imprint in Jewish Foundation, 1999, ISBN: 9780520221871
- Michał Szalast „Chasydzi w Lelowie”, 2017, https://www.youtube.com/watch?v=Q_Bv_tcHSqo
- Arkadiusz Ławrywianiec „Tajemnice pracowni”, Wydawnictwo Śląsk, 2013, ISBN: 9788371647963
- Arkadiusz Ławrywianiec „Żydzi śląscy (Śląsk i Zagłębie)”, Stowarzyszenie Thesaurus Silesiae – Skarb Śląski, 2024, ISBN 978-83-68208-03-0, ISBN 978-83-8183-210-6
- Andrzej Grudzień „Fotoforma” https://www.facebook.com/andrzej.../videos/430242935655378
- https://zpaf.pl.aktualności/gk-blisko-nas/
- https://areklawrywaniec.com


zej Urbanowicz



Foto: Beata Mendrek – Mikulska, Arkadiusz Ławrywianiec pózoval na pozadí fotografie Andrzeje Urbanowicze, 2012

Autor práce: **Dariusz Zakrzewski**
Vedoucí práce: **MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.**
Oponent práce: **MgA. Roman Vondrouš, Ph.D.**

Foto na obálce: Beata Mendrek-Mikulska, Katowice 2012

Institut tvůrčí fotografie
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Slezské univerzity v Opavě
Bezručovo nám. 13
746 01 O P A V A


Andrzej Urbanowicz